

ПОЛИТИКИН БРОЈ
1873

ЗАБАВНИК

20. XI 1987. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИШ

• 300 ДИН. •

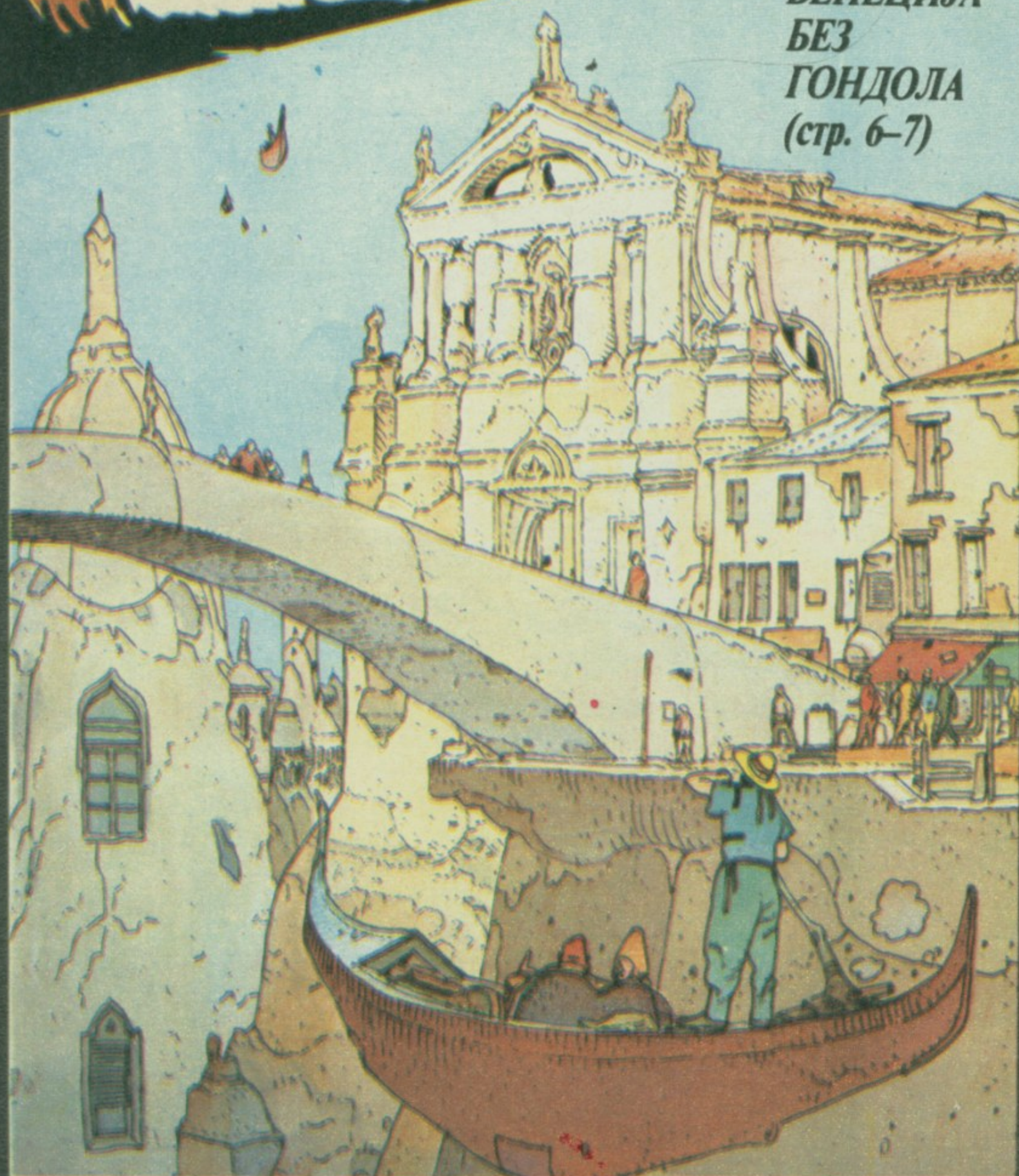
ИНДИЈАНСКИ
ЕСПЕРАНТО

(стр. 10)

ПУТОВАЊЕ
ТОЈ
ТРЕЈНОМ

(стр. 46)

ВЕНЕЦИЈА
БЕЗ
ГОНДОЛА
(стр. 6-7)

ИМПЕРАТОР
НА ЧЕЛУ
РЕПУБЛИКЕ
(стр. 4-5)

МАСОНИ НЕ ГОВОРЕ КО СУ (стр. 44-45)

ВИЛИЈАМ АУГУСТУС БОУЛЕЗ
(1763 - 1805)

ГЛАВНИ ПОГЛАВИЦА СВИХ ПЛЕМЕНА СЕВЕРНОАМЕРИЧКИХ ИНДИЈАНАЦА КРИКА БИО ЈЕ СЛИКАР, ГЛУМАЦ, ДИПЛОМАТА, МОРЕПЛОВАЦ, ВОЈНИК, МУЗИЧАР, ПЕКАР, ЛИНГВИСТА И ПРАВНИК.

КАМИН

У КУЛИ У ОИУМАНУ (ИТАЛИЈА) ЈЕ У ОБЛИКУ РАЗЈАПЕНИХ ЧЕЉУСТИ ЧУДОВИШТА, А НЕКАДА ЈЕ БИО УЛАЗ У ЈЕДАН ПАГАНСКИ ХРАМ.

ДВА КОЊА

ИЗ ЈЕДНОГ КОМАДА СЛОНОВАНЕ ДЕЛО ЈЕ ЈАПАНСКОГ УМЕТНИКА.

Едвард Блерер

ИЗ БРУКЛИНА НАПРАВИО ЈЕ ШАХОВСКЕ ФИГУРЕ ОД КОШТИЦА БРЕСКВЕ.

ПАГАНСКЕ ЗИДИНЕ

КРАЈ ДРАЖШТАЈНА У ФРАНЦУСКОЈ ИЗГРАБЕНЕ СУ ОД ОГРОМНИХ КАМЕННИХ БЛОКОВА КОЈИ ЧВРСТО ПРИЉАЖУ ЈЕДАН НА ДРУГИ ИАКО НИСУ ПОВЕЗАНИ ЦЕМЕНТОМ, А ВЕК ВИШЕ ОД 2000 ГОДИНА ОДОЛЕВАЈУ ВРЕМЕНУ.

БУБАЊ

ЈЕ СИМБОЛ ВЛАСТИ ПЛЕМЕНА ТУАРЕЗА СА МАСИВА ХОГАР У САХАРИ. ПОГЛАВИЦА ЈЕ ДУЖАН ДА ГА УВЕК НОСИ СА СОБОМ.

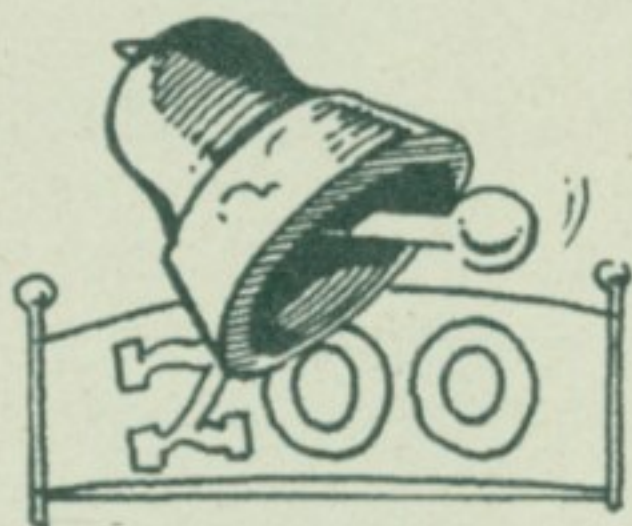
ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

● ● ● геолог Виктор Уго Гардуњо је крај мексичког града Контепек, у држави Мичоакан, нашао фосилне остатке мамута који је био висок око четири метра, а живео је пре педесет хиљада година. Како тврди Гардуњо, неки становници ове

области млели су мамутове кости, а онда су прах мешали са водом и пили га јер су веровали да има лековито својство.

● ● ● житељи места Иста на истоименом острвцу код Задра имају помало чудну навику – они сви доручкују, ручају и вечерају у исто време. Старо црквено звоно редовно подсећа све мештане да је време обеду

● ● ● у зоолошком врту Западног Берлина, у част 750. годишњице овог града, постављено је 68 огромних звона. Она су укупно тешка 47 тона.

● ● ● домаће мачке неће више правити штету својим оштрим канцама и цепати тапете и намештај. Лек долази из Сједињених Држава: генијални проналазак састоји се од дрвених куглица са отворима. Оне се лако

навлаче на канце, а продају се чак у неколико боја како би се лепо слагале са мачијим крзном.

● ● ● Шведњанин Оскар Свен држи рекорд у дугом бављењу спортом. Наиме, он је у шездесет четвртој години на Олимпијади у Стокхолму, одржаној 1912. године, освојио златну ме-

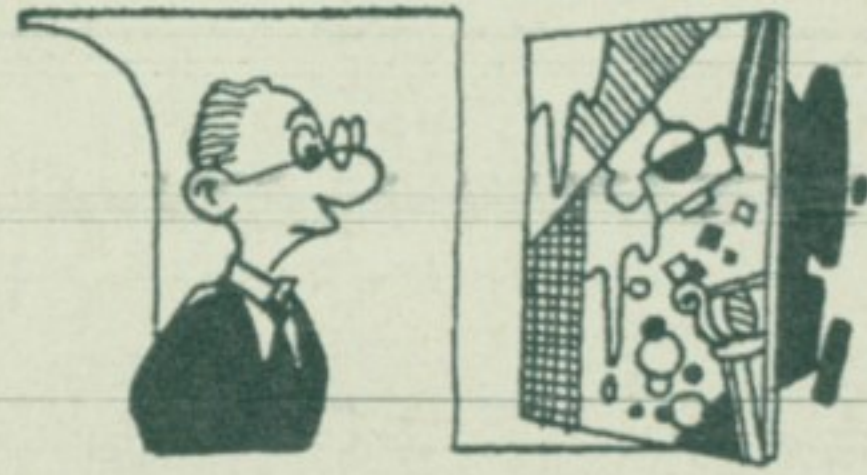

даљу у гађању глинених голубова. Сребрну медаљу добио је на Играма у Антверпену када му је било 72 године. Свен је успео да се квалификује и за следећу Олимпијаду у Паризу али је морао да одустане од учешћа због слабог здравља.

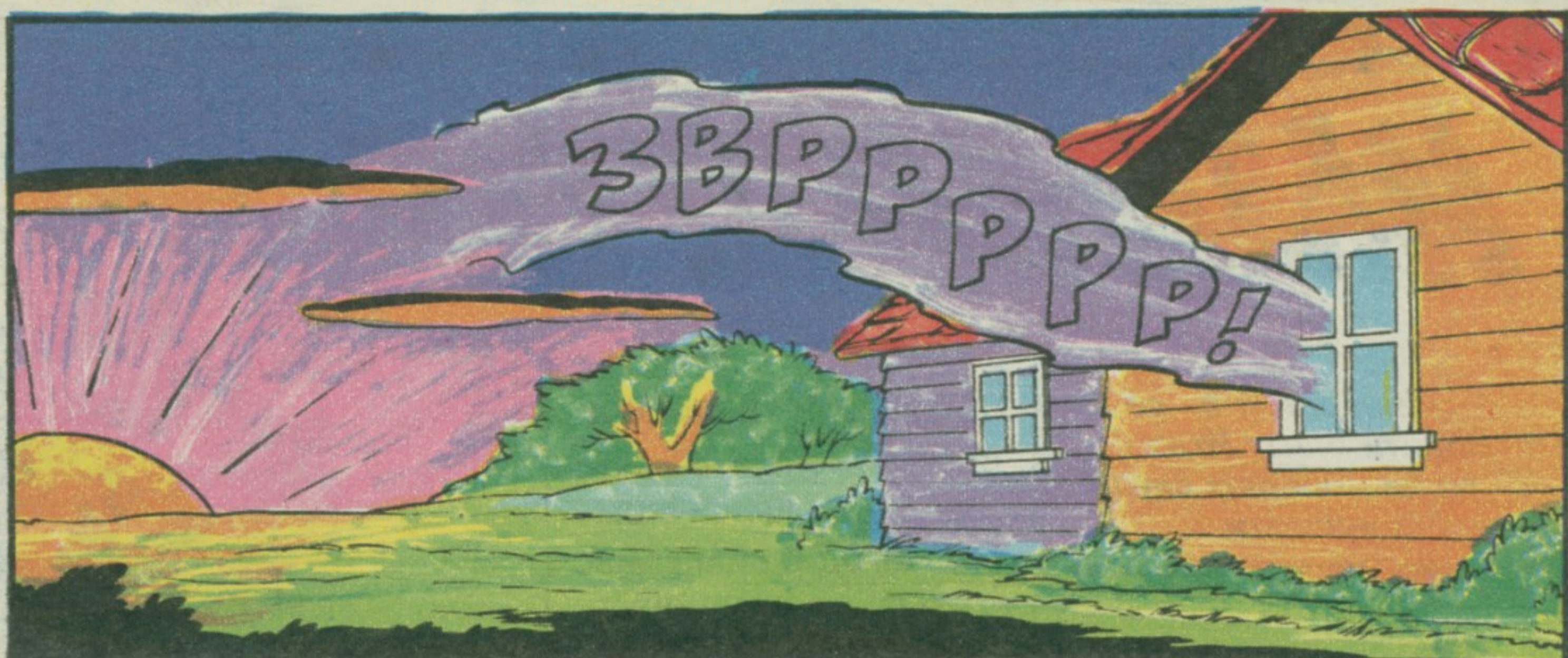
● ● ● седамдесетдеветогодишњи Симон Визентал недавно је потписао уговор са америчком продуцентском кућом НВО. Она ће снимати телевизијски филм у четири наставка о животу овог неуморног ловца на ратне злочинце.

● ● ● удовица познатог сликара Де Кирика поклонила је италијанској влади 24 дела свог супруга. Платна ће бити изложена у Националној галерији модерне уметности у Риму, а процењују се на 10 милијарди лира (око 6,6 милијарди динара).

ПАЈА ПАТАК

ИМПЕРАТОР

„Император ће се родити близу Италије, он ће империју скупо коштати...”

(Пророк Нострадамус, године 1555)

Онизак дечак из Ајача на Корзици Napolione di Buonaparte положио је септембра 1785. официрски испит у Војној школи у Паризу као 42. у рангу од 58 артиљеријских потпоручника. Имао је зачуђујућу меморију, изванредно разумевање за математику, способност дубоке концентрације. Тада му је било шеснаест година и петнаест дана.

Револуција у Француској: мајка Слободе али и мајка гилотине и терора. Сасекла је једног краља у име једнакости, а на престо довела цара и императора 14. јула 1789. срушила је Бастиљу, омражену тамницу у којој је, у том часу, било седам затвореника — кроз десетак година претвориће Европу у тамницу са милионима поробљених.

Из опсаде Тулона „грађанин Buonaparte, образован капетан”, командант артиљерије, изванредно храбар, два пута рањен, излази као бригадни генерал. Тада је имао 24 године.

Из његовог имена изгубиће се аристократско ди јер се није слагало уз Револуцију, из имена и презимена нестаће слова која подсећају на родну Корзику. Био је то тада грађанин Наполеон Бонапарта, бригадни генерал Француске. Само ће тврди страни акценат одавати његово порекло, далеку провинцију из које је стигао до Париза.

Следећих неколико година судбина се играла са младим генералом. Био је командант артиљерије, падао у затвор, остајао без посла.

Постављен је 29. 2. 1796. за команданта армије која ће всдирати рат у Италији (италијанска армија) за одбрану Француске од првог савеза европских држава: Енглеске, Италије и Аустрије. Европске државе ће наредних двадесет година седам пута склапати савезе против Француске и Бонапарте.

Од доласка Наполеона на чело италијанске армије његова биографија постаје историја Француске и Европе, истовремено, то је почетак германских патњи и понижења који ће трајати скоро двадесет година и које Немачка и Аустрија не могу опростити Француској.

Почетком априла 1796. године армија одређена за рат у Италији прешла је Алпе. Војска у којој је Бонапарта завео гвоздену дисциплину за шест дана однела је шест

**ИЗНЕРВИРАНИ ПРОФЕСОР
ВОЈНЕ ШКОЛЕ У БРИЈЕНУ
ОБРАТИ СЕ КРЖЉАВОМ
ДЕСЕТОГОДИШЊАКУ: — КО
СТЕ ВИ? — ЈА САМ ЧОВЕК —**

**ОДГОВОРИ ДЕТЕ.
ТРИДЕСЕТАК ГОДИНА
КАСНИЈЕ ИМПЕРАТОР
ФРАНЦУСКЕ НАПОЛЕОН
БОНАПАРТА, БИВШИ
УЧЕНИК ВОЈНЕ ШКОЛЕ У
БРИЈЕНУ, ЛЕЖЕРНО РЕЧЕ
АУСТРИЈСКОМ КНЕЗУ И
ДИПЛОМАТИ КЛЕМЕНСУ
МЕТЕРНИХУ: — ЧОВЕК
КАКАВ САМ ЈА НИМАЛО НЕ
МАРИ ЗА ЖИВОТ МИЛИОНА
ВОЈНИКА!**

победа. Сардинског краља Виктора Амадеја нагнао је 28. априла да иступи из савеза европских држава. Пред маленим Корзиканцем Италија је положила оружје. На реду су биле аустријске трупе.

У низу битака, у удару сличном замаху сабље, Бонапарта 10. маја код Лодиа, 5. августа код Кастиљона, 15–17. новембра код Аркола и 14–15. јануара код Риволиа побеђује Аустријанце. Папа Пије VI се одриче својих посела у корист Француске и плаћа, као и остале италијанске државе, ратну одштету. Завршни удар Корзиканца је извео 2. фебруара 1797. године када је заузео утврђење Мантову. У Италији више није било ниједног аустријског војника.

Био је то први узлет ратног генија Наполеона Бонапарте. У Европи су, можда, пропустили да приметите да је само Ханибал Барка, највећи војсковођа старог века, дошао у северну Италију преко Алпа и у низу битака сатро непријатеља.

За разлику од Ханибала Наполеон је поново прешао Алпе и кренуо на Беч. У сусрет су му послали надвојводу Карла, човека који је у неколико наврата тукао Французе и уживао глас најбољег војсковође аустријске војске. Није био ни први ни последњи који ће изгубити славу и углед у сукобу са Бонапартом. Кад су Француске претходнице биле 150 km од Беча, ужас је захватио престоницу Хабсбурга. Утихнула је музика по отменим салонима. „Простачина” са Корзике, човек који је у прогласу

**НАПОЛЕОН
БОНАПАРТА,
није
веровао ни
у поштење ни
у врлину**

написао: „Француска република се заклела на мржњу према тиранима и братство према народима...” куцао је на врата царског града Беча.

Аустрија је 17. октобра 1797. у Кампо-Фромију потписала мир. Савез се распао, Европа је почела да сриче име генерала које ће касније, у страху, наизуст изговарати.

„Од обичног солдата постаће император, од војника постаће онај који пресуђује...”
(Пророк Нострадамус, године 1555)

Од ратова у Италији „мали каплар”, како су га војници одмила прозвали, постаде сигурнији у себе. Потези су му одлучни и промишљени. У тим тренуцима у њему је „вероватно” умирао републиканец и демократа. Покорио је Италију и Аустрију, због чега не би својој вољи потчинио и Француску?

У пролеће 1798, по налогу владе, Наполеон се искрцао са војском од 30.000 људи у Египту и заузео Александрију. Експедиција је имала циљ да поремети енглеске везе са Индијом.

После битке код пирамида, 20. јула, заузео је Каиро. Пошто је покорио велики део земље, Бонапарта је кренуо на Сирију. Јафу је заузео 6. марта 1799.

Енглеска је успела да организује други савез европских држава против Француске — Русија, Аустрија, Шпанија, Напуљ и Турска.

Ратне операције почеле су 1799. у западној Немачкој, Швајцарској и горњој Италији.

Француску војску потукли су у Немачкој Аустријанци у Холандији Енглези, у Италији Руси и Аустријанци. Савезници су били на границама Француске. Ситуација је наметала интервенцију каплара са Корзике.

Генерал Клебер је преузео војску у Египту 13. октобра 1799. Наполеон је прошао срећно кроз ен-

глеску блокаду, искрцао се и 18. бримера године VIII (9. новембра 1799) у Паризу извршио удар и постао први конзул Француске. То је почетак војне диктатуре Наполеона Бонапарте.

У пролеће 1800. први конзул са војском трећи пут прелази Алпе, појављује се у горњој Италији и као куга коси Аустријанце код Ма-

НА ЧЕЛУ РЕПУБЛИКЕ

ренга и Хохенлиндена. Аустрија је поново била на коленима.

Победоносни рат је учврстио власт Бонапарте. Августа 1802. са 3,5 милиона гласова према осам и по хиљада народ га је изабрао за доживотног конзула. Две године касније, 28. фореала године XII (18. маја 1804) „влада Републике поверена је Императору који добија титулу Императора Француза“. На новцу штампаном после 18. маја писало је: „Француска Република. Император Наполеон“. Император револуције. Недостајао је само један логичан корак и он је учињен 2. децембра 1804. у Паризу. У Богородичиној цркви Наполеон Бонапарта је крунисан за цара Француске. Наредне године, у Милану, узео је круну краља Италије.

Провинцијалац са Корзике доказао се пред великим светом.

Енглеска, главни противник Француске и организатор свих ратних савеза, није мировала. Виљем Пит, председник владе, рекао је да створи трећи савез европских држава: Енглеска, Русија, Аустрија и Напуљ. Шпанија се борила на страни Француске. Код Улма 20. октобра 1805. Наполеон је натерао на капитулацију део

аустријске војске. Одговор савеза стигао је сутрадан: 21. октобра адмирал Нелзон је код рта Трафалгер уништио француско-шпанску флоту. Енглеска је постала недостижна за Бонапарту. Корзиканац је одговорио страшним противударом: 13. новембра је ушао у Беч, 2. децембра, код Аустерлица, вођен „срећном звездом“ како је веровао, поразио је руско-аустријску војску. Аустрија је морала да закључи мир.

– Сунце Аустерлица – рекао је за битку Наполеон.

– Савијте ту карту Европе! – рекао је Виљем Пит кад је добио вести из Аустерлица – она неће бити потребна бар десет година.

Председник владе није издржао. Кроз месец дана је умро.

Године 1806. Енглеска и Русија стварају нови, четврти савез: чине га Енглеска, Русија, Пруска и Шведска. Први пут пред страшног Корзиканца стадоше охол и хвалисави потомци Фридриха Великог. Пруска краљица Лујза је лично, у костиму амазонке, на коњу, обилазила пукове. Пруски официри су исуканим сабљама претили непријатељу.

14. октобра 1806. одиграле су се битке код Јене и Ауерштата. –

БИТКА ТРИ ИМПЕРАТОРА – „СУНЦЕ АУСТЕРЛИЦА“

Ублиставом ђердану Наполеонових победа било је и значајнијих победа од Аустерлица, али ова битка је остала као симбол његовог ратног талента, надмоћног вођења и командовања, муњевитог реаговања на промену ситуације. Бонапарта је говорио за себе да је добио четрдесет битака. Највећом и најсјајнијом сматрао је победу код Аустерлица.

Главномандујући савезничке војске Кутузов Михаил Иларионович схватио је замисао француског императора, маневришући и повлачећи се трудио да добије у времену док не пристигне појачање.

Наполеон је, мамећи савезнике у одлучујућу битку, ширио гласине о очајном стању француске војске, дезертерима и побунама.

До последњег часа главнокомандујући савезничке војске Кутузов мислио је да не треба прихватити борбу док не стигне појачање, маневрисати и избегавати сукоб. Команду је преузео Александар I са младим официрима и одлучио да се битка прихвати по плану аустријског пуковника Вајротера, између Праценских висоравни и села Аустерлица.

Не чекајући на појачања из Тирола и Италије, цар Александар се одлучио за напад. Основна идеја Вајротеровог плана била је да се Наполеон одсече од Беча опкољавањем француског десног крила и одбаци према пруској граници. Рачунали су на његову грчевиту одбрану положаја, без наде и намере за контранапад.

Савезници су са војском кренули за Брно 27. новембра 1805. године. Напредовали су споро и код Аустерлица, удаљеног око 700 km, стижу тек пред ноћ 1. децембра.

Бонапарта је добио у времену и успео, усиљеним маршем, да се приближи 1. и 3. корпусу.

Одбрамбени распоред Француза, ширине око 4 километра, био је на десној обали речице Голдсбах, јужно од пута Олмоуц – Брно, северно од рибњака код Мелница. На десно крило поставио је три дивизије IV корпуса, на лево три дивизије V корпуса. Гарда, гренадири и коњица су резерва.

Осматрајући бочне покрете савезника од 29. новембра до 1. децембра, када се уверио да ће њихов главни удар ићи у правцу Працени и јужно, Бонапарта је донео одлуку да у току ноћи пребаци главне снаге, I корпус, IV корпус, гарду, гренадири и коњицу, да би са њима, сутрадан, пробио центар савезника.

По Вајротеровом плану наступање савезника почиње у магли, 2. децембра у 5 часова и 30 минута. Прва, друга и трећа руска колона под Буксхевденом нападају према Мелницу и Соколницу. Четврта колона (Руси и Аустријанци) под Коловратом наступала је према Кобленцу. Код ове колоне су били Кутузов и оба цара.

Кутузов је оклевао да са 4. колоном напусти Праценски вис, схватајући његов значај. Али, око 9 часова стигао је цар Александар I и наредио наступање. Пета колона (коњица), под Лихтенштајном, наступала је јужно од пута Олмоуц – Брно.

На супротној страни, на високој осматрачници, мали Корзиканац је већ од 7 часова и 30 минута гледао херојску борбу Давуа на свом десном крилу са три пута јачим непријатељем и савезничку 4. колону која напушта Праценске висове. Пустио је да прође још сат крвавог, неравноправног сукоба Давуа и Буксхевдена. Само захваљујући неорганизованости савезника француско десно крило није разбијено.

У 8.30 часова наредио је центру да крене у напад. Ситуација се муњевито развијала у режији великог мајстора. У 9 сати IV корпус Француза заузео је Праценски вис. У 11 – разбијена и изненађена 4. колона савезника повлачи се, по наређењу Александра I, за Аустерлиц. Пробојем на Праценски плато битка је, у ствари, била решена.

Француска коњица и I корпус туку колону која се повлачи, такође, према Аустерлицу.

Александар I шаље наређење Буксхевдену да се повуче. На левом крилу Француза маршал Лан до 11 часова зауставља Багратиона.

У 11 часова Наполеон наређује IV корпусу који је предводио Султ да удари у бок и позадину 2. савезничке колоне на десном француском крилу, а одмах затим гренадири и гарда. Маршал Лан добија наређење да, уз појачање коњице, разбије Багратиона који се повукао према Аустерлицу.

Буксхевден, командант 1, 2, и 3. колоне, тек око 13 часова наређује повлачење. Било је доцкан. Даву га напада с фронта, Султ из позадине. Колоне су одбачене за залеђене рибњаке код Сочана и Мелница. Под тежином људи и опреме и под плотунима француске артиљерије лед је пробијен...

Савезници су у битку увели 86.000 људи. Изгубили су 27.000 (око 21.000 Руса и 6.000 Аустријанаца). Од овог броја 15.000 људи је заробљено.

Французи су, од укупно 74.000 војника, имали 7.000 мртвих, а 20.000 Француза који су учествовали у бици није испалило ни метка. Није било потребно...

Илустровао: Брана Јовановић

Наполеон је дунуо на Пруску и Пруска је нестала – казао је песник Хајне. Французи су после неколико дана ушли у Берлин.

7. јула 1807, после пораза код Фридланда, руски цар Александар I, закључио је са Наполеоном мир и савез у Тилзиту.

„Вођа који је водио бесмртнике далеко од рођеног неба скончаће

живот на средини мора, на каменим острву...”

(Пророк Нострадамус, године 1555)

Страшна је била борба уједињене Европе са царем Француске. Европске снаге биле су многољудне, често боље наоружане и јаче. Али, како се борити са човеком на чијој је страни била искри-

НАСТАВАК НА СЛЕДЕЋОЈ СТРАНИ

чава и заводљива идеја револуције? Старе монархије Европе виделе су свој излаз и спас у обарању тробојне заставе француских револуционара.

Војске европских земаља сачињавали су сељаци кметови које су, често бичем, терале омрзнуте спахије и официри племићи. Како је било могуће очекивати од руског кмета да се са заносом бори и погине за спас престола Хоенцолерна, господара Пруске?

Насупрот њима била је армија слободних сељака. Револуција је омогућила да на чело те војске стану људи који су се кроз битке издвојили талентом, не пореклом. Сваки војник у своме ранцу носи маршалску палицу – говорило се. Маршал Неј је био син крчмара, маршал Лан син обичног војника. Француска тога времена имала је најдаровитији командни кадар. Над свима њима као громада у магли, Наполеон Бонапарта, замишљен јер је ратовао против континента, усамљен јер је био на власти.

Какав је то човек био?

– Он није веровао ни у поштење ни у врлину и често је та два појма називао апстрактним – писао је о њему његов министар Шаптал. – На људско биће гледа као на чињеницу или на ствар, али не на нешто што је њему слично... Он не признаје никога осим самог себе – писала је бароница Де Стал. Нико ме није промицала његова огромна радна енергија, необуздани темперамент и жестока снага воље. Уз огромну проницљивост ишла је велика лична храброст. Био је рођени предводник. Наполеону се више но другим замерала похлепа за влашћу.

Не треба заборавити да је властољубље једина црта која је заједничка свим владарима. Они не остају годинама на власти вољом народа или милошћу бојжом – борбом се одржавају.

– Ваши владари, који су се родили на престолу, могу допустити да их потуку двадесет пута па да се опет врате у своју престоницу, а ја то не могу зато што сам ја војник који је поницао из народа – рекао је Наполеон аустријском канцелару. – Моја власт престаше онога дана кад престанем да будем јак и кад ме се, према томе, престану бојати.

Енглеска је и даље нсуморно радилa на склапању европских савеза против Француске. Године 1809, охрабрена неуспесима Бонапарте против побуњеног шпанског народа, Енглеска и Аустрија створиле су пету коалицију. И овога пута Наполеон је потукао Аустријанце. Против њега се у поробљеним државама дижу устанци. После крваве битке код Ваграма, Аустријанци су принуђени на мир. Далмација, Трст, Дубровник, делови Хрватске, постали су саставни део илирских провинција Француског Царства.

Све више је цар Наполеон гледао на исток. Јесу ли и њега мучиле утваре и привиђења лика Александра Македонског, господара три континента?

„Кроз пет година бићу господар света: остала је још само Русија,

али ћу и њу смрвити” – Бонапарта 1811.

Без објаве рата 23. и 24. јуна 1812, са 420.000 људи, Наполеон је прешао реку Њемен и ушао у Русију. До сукоба старих знаца са Аустерлицом, Бонапарте и Кутузова, дошло је код Бородине 14. септембра. Французи су ушли у Москву. Град је напустила и војска и становништво. Наполеон је 19. октобра напустио град. Велика армија, после поновног преласка реке Њемен, бројала је око 25.000 људи. Наполеон у Русији није изгубио битку, али је изгубио рат.

У шести савез европских држава ушле су: Енглеска, Русија, Пруска, Аустрија, Шведска, Шпанија и Португалија. Наполеон је тукао савезнике код Луцена, Бауцене и Дрездена. Али, одлучујућу битку код Лајпцига није добио. Европске снаге биле су три пута веће од Бонапартиних, а савезничка саксонска војска издала га је и пришла противнику. Почетком 1814. војска европског савеза ушла је на територију Француске. Наполеон се 6. априла одрекао престола и отишао на острво Елбу које му је дато у доживотно власништво.

На престо Француске поново је доведена, из емиграције, породица Бурбона. За кратко време народ је захватио незадовољство. Није лако доћи из емиграције и управљати народом који је господарио Европом – шта су француским војницима значили нови команданти који су, неретко, били на супротној страни за време Царства.

Наполеон Бонапарта кренуо је са Елбе и 1. марта 1815. крочио на тло Француске. Са хиљаду војника и шест топова запутио се у Париз.

У Паризу је настала пометња, војска је кренула да заустави малог Корзиканца са пратњом.

У сеоцету Лафре, на улазу у кланац, Наполеону је пресечен пут. Наредио је да његови војници пребаце пушке из десне у леву руку и оборе цеви према земљи. Покрећући руке зауставио је пратњу и сам пошао према упереним пушкама војника краља Луја XVIII. Када је дошао близу да га сви виде, и могу да га убију, откопчао је шињел и викнуо:

– Војници, познајете ли ме? Ко од вас жели да пуца у свог Императора? Ја стајем пред ваше метке.

Наступио је тренутак слеђене тишине.

– Живео Император! – зачу се из стотине грла.

Без иједног испаљеног метка Наполеон је 20. марта 1815. ушао у Париз. Мали Корзиканац је опет владао Француском.

Али, 18. јуна 1815. код Ватерлоа, седамнаест километара од Брисела, енглески фелдмаршал Велингтон и пруски фелдмаршал Блехер потукли су француску војску.

Наполеон Бонапарта је прогнан на каменито острво Св. Јелену у јужном Атлантику. Умро је шест година касније, 6. маја 1821. године.

Ратко Јанковић

Роберто и Нелдис Трамонтин за гондоле (једна кошта око милијарду и по старих динара) добијају поруџбине из целог света. Има их у неколико градова у САД, једна је у Сиднеју у Аустралији. Недавно су им Јапанци наручили 50, али да буду испоручене за годину дана. Поруџбину су, наравно, одбили

Мада се црна најтеже одржава у води, традиција налаже да гондола буде баш у тој боји. Неопходно је трун премазати бар у шест слојева, сваких 60 дана бродити извући на суво, очистити од прљавштине и поново премазати

НЕЦИЈА БЕЗ ГОНДОЛА ?

ИЗУМИРУ ЛИ ЗАШТИТНИ ЗНАЦИ

После сати и сати рада, још увек постоји нешто што треба на гондоли поправити. Роберто користи малу четкицу да би „попунио“ ситне шупљине које није ухватила црна боја

**НЕКАДА ИХ ЈЕ БИЛО
10 ХИЉАДА, ОСТАЛО
ЈЕ САМО 400. АКО СЕ
УБРЗО НЕШТО НЕ
ПРЕДУЗМЕ, ГРАД НА
ВОДИ, НА СЕВЕРУ
ИТАЛИЈЕ, ОСТАЋЕ БЕЗ
СВОГ ГЛАВНОГ
СИМБОЛА**

нецијански чамац звао „цимбула“. Врло брзо добија нови назив који је вероватно настао од „gondolare“ – заталасати или „dondolare“ – љуљати.

Зна се да је још 809. године Естрела Партеципацио, кћерка венецијанског дужда, у гондоли дочекала краља Пипина, сина Карла Великог. Својом лепотом требало је да га засени и убеди да не нападне град. Није успела, али је бар одложила рат који су грађани Венеције ипак добили. С мањим неуспесима, овај град-република на 118 острва добијао је следећих хиљаду година готово све ратове.

Нагло су се обогатили

Не зна се када је гондола тачно створена, али је сасвим извесно како је у почетку изгледала. На сликама из 11. и 13. века овај елегантни чамац био је знатно краћи и „дебљи“. Њиме су управљали робови, по двојица или четворица у једној годноли. Пошто је у то време у Венецији, односно Млетачкој Републици, постојао само један мост преко три километра широког Гранд (великог) канала који је раздвајао град, живот није могао да се замисли без гондоле.

На почетку се у граду-републици живело мирно, без велике раскоши. Али, ситуација се знатно мења почетком 13. века. Венецијански дужд (владар) осамдесетогодишњи витални старчић Енрико Дандоло, организовао је, заједно с Французима, четврти крсташки рат. У том

великом млетачком походу 1202. освојена је Зара, данашњи Задар и 1204. Цариград. Млечани су се вратили бродовима који су били натоварени благом. Без обзира на папин гнев, Енрико Дандоло је добио оно што је замислио.

Грађани су се нагло обогатили. Подизане су велелепне палате, раскошне куће, свака боље стојећа породица имала је „паркиране“ пред зградом, на каналу, по пет-шест гондола. За свакодневну употребу, за прославе, и за сахране.

Чак су и они сиромашнији продавали своје коње и магарце да би се некако докопали симбола без кога човек као да и није био грађанин Млетачке Републике.

Лимузина оног времена

Гондоле су постале лимузине оног времена с ливрејисаним „шофери-ма“. А да би се господа што удобније возила, на средини издуженог чамца прво се појавио наткривен део који је, до 15. и 16. века, прерастао у китњасто декорисану кабину. Кад би даме селе да се провозају, или пословни људи, гондолијер баш није морао да чује шта разговарају.

Свака гондола била је уметничко дело за себе. На крми и прамцу појављивале су се златом декорисане скулптуре, кабина на средини или „фелце“, била је пресвучена најфинијим брокатима и сомотом. Једном речи, гондоле су постале мала, плочећа богатства и, наравно, статусни симбол. Богате породице су се надметале чија ће гондола бити раскошнија.

А онда је Сенат Млетачке Републике схватио да то такмичење никуд не води да му што пре треба стати на пут. Зато су чланови овог тела 1562. донели закон који је налагао да све гондоле буду исте. А то је значило – офарбати их у црно, и кабину, склонити све непотребне украсе и скулптуре, гондолијерима наложити да не претерују у облачењу шарене одеће.

Од тада па све до данашњих дана гондоле су, уз незнатне измене, остале

исте. Њихова лева страна је за 24 центиметра шири од десне, дугачке су 10 метара, на најширем делу – један и по метар. Заједно с „возачем“, путницима (а у гондолу може да стане шесторо људи), јастучићима и вазом с вештачким цвећем овај елегантни бродич тежак је пола тоне. Сада њиме управља само један човек и гондолу вози по венецијанским каналима једним веслом дугачким нешто више од четири метра. На прамцу је карактеристичан украс „ferro“, обично направљен од гвожђа, обојен сребрнкасто, тежак око 15 килограма. Сваки гондолијер ће вам радо објаснити да је „ferro“ знак Венеције и дуждева који су вековима управљали Млетачком Републиком, и да се није мењао равно 300 година.

Прави је „из главе“

Гондоле су нераскидив симбол Венеције, тешко да би се без њих могао и замислити овај град. На жалост, становници Венеције и многобројни туристи који опседају овај град углавном се превозе моторним бродовима, такозваним „вапоретима“ названим тако још од времена кад су се кретали на пару. Сигурно ће неко и пожелети једну романтичну возњу венецијанским „улицама“, али је више оних који ће се с обале само дивити гондолама.

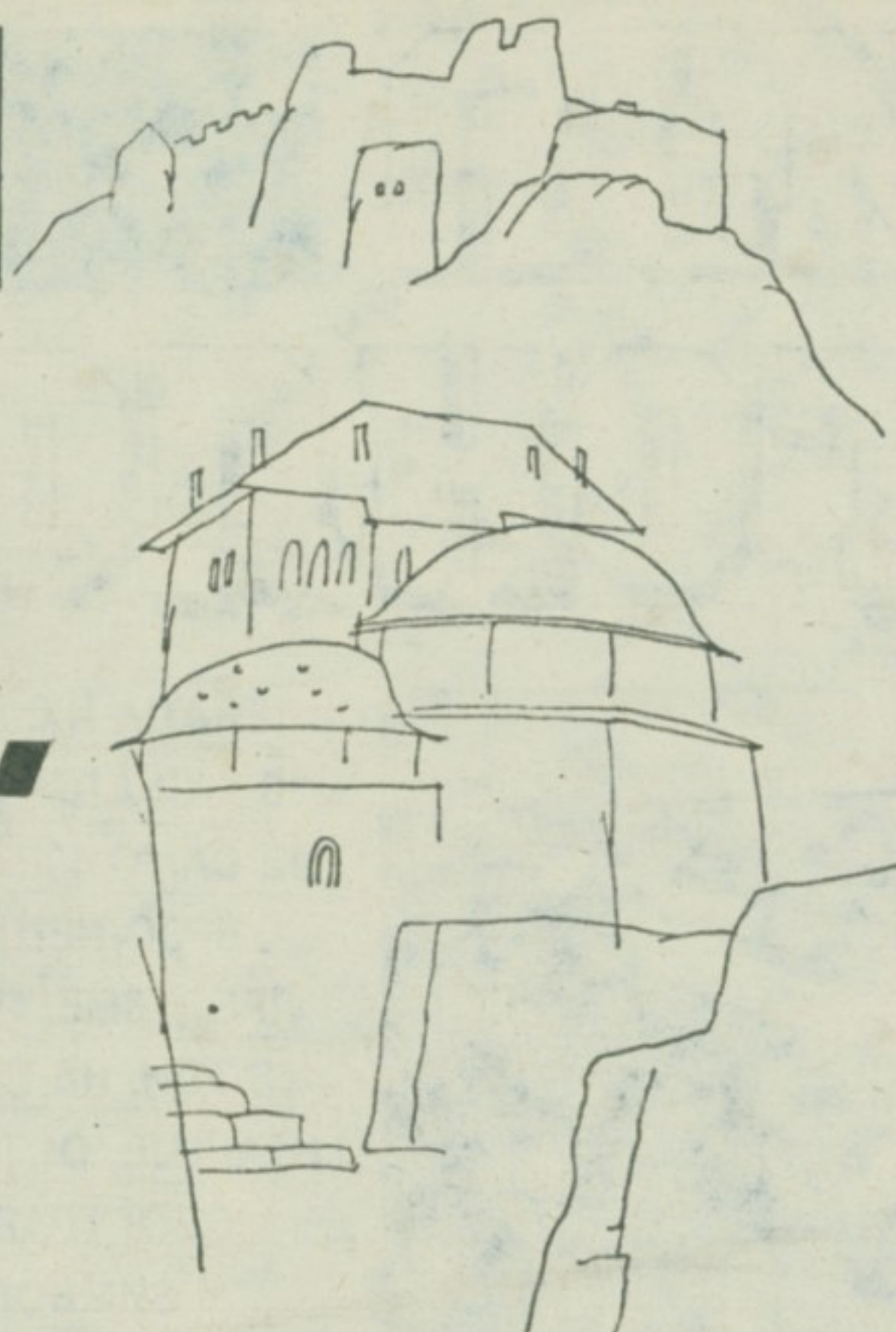
Некада се у Венецији возило само гондолама, није онда чудо да их је било 10 хиљада. А данас? Број је спао на – 400. Њиховом израдом бави се још само једна породица – Трамонтин. Фирму за израду гондола основао је 1884. Доменико Трамонтин. Своју вештину пренео је на четири сина. У овом тренутку ту ради Домеников унук Недис заједно са својим сином Робертом. Њих двојица су и једини мајстори старог заната.

За гондолу треба много сати рада, најмање 500. Она се израђује од руком обрађених делова дрвета осам различитих квалитета. Свака гондола састављена је од 280 различитих делова! А кад уђете у радионицу, изненадићете се да на зидовима нема нацртане конструкције за израду гондоле, никаквих шема ни прорачуна. Гондола се прави „из главе“. Недис и Роберто годишње могу да израде четири до пет нових бродича. Желели би да своју вештину пренесу на неке „нове клинце“, али за сада нема много заинтересованих. Кад нестане Трамонтин, да ли ће то значити и крај за гондоле?

В. С.

ЗА ТУРИСТЕ ЈЕ СЛИКА, ДРУГИМА ПРИЧА

Град коме су
одузели реку:

Почитељ

кућа број 126

ПУТ ПУТ

ШТА ЈЕ ЗАЈЕДНИЧКО
ВАСВИЈИ
РЕСУЛБЕГОВИЋ,
СТАРИЦИ ОД 96 ЛЕТА,
ИВИ АНДРИЋУ,
ТИТАГИ, СИЛВИ
КОШЋИНИ И ЗУКИ
ЏУМХУРУ

Гужва је углавном пре подне. Аутобуси са туристима само пристижу, по двадесет-тридесет на дан. Излазе Италијани, Американци, Французи, Мађари и остали силан народ из белог света. Пошли су да се „сусретну“ с Госпом из Међугорја.

Пошто их пут води крај Почитеља, застану да виде и тај град. Можда је тачније рећи – да га „сликају“. Наоружани фото-апаратима, баце поглед на град усечен у брду, у камену, изоштре објектив, испусте и покоји уздах одушевљења пред толиком лепотом, шкљоцну једном, двапут и седну у ресторан да попију кока-колу. Невероватан град, нема шта, али треба ићи даље. А и ко би могао да запамти то чудно име – Почитељ; треба журити Госпи.

Има, додуше, и оних упорнијих који се макар потруде да крену даље од медресе, средње исламске школе подигнуте још у 17. веку у којој је сада ресторан и, као најновије, „фри-шоп“, али углавном и они одустају. Јер, за Почитељ се треба добро потрудити. Углачаним каменим путем иде се узбрдо, а то „узбрдо“ у овом граду значи – малтене челом ударити о пут.

На такве туристе који се јављају телефоном и питају „а у ком сам ја то граду“, навикла је Деса Ћурулија. Годинама већ ради као рецепционар у Почитељу. С мужем и синовима живи у једној од 33 насељене куће. А како то изгледа бити рецепционар у оваквом граду-утврђењу?

Канцеларија јој је у кући подно медресе, крај доње капије. Ту, као неки чувар града, дочекује и испраћа сваког, на сва питања има

СВАКОМ ДАЈЕ ТАЧНО
ОНОЛИКО КОЛИКО ТО
ЧОВЕК ОД ЊЕГА ЗНА
ДА УЗМЕ

одговоре, познаје сталне али и повремене становнике. Говори све могуће језике. Издаје слободне собе, одговара на телефонске позиве, продаје сувенире. Ако нема воде, објашњава да ће сваког часа стићи. Извињава се у име града, ако је то потребно.

Остали су само
заљубљени у град

Кад прође јутарња „лудница“, Почитељ се полако смирује. Остају они који би да се прошету до Шишман Ибрахим-пашине џамије коју је далеке 1563. године подигао Хаџи-Алија, син владара Муса-аге. Одмарају се у дворишту, у сенци бора који спомиње још Евлија Ћелебија, турски писац и историчар који је 1664. боравио у Почитељу и оставио запис о том граду. Размишљају о тим давним неимарима који су успели, на тако стрмом терену, да подигну џамију с минаретом високим 26 метара. А нису користили малтер да би спојили цигле, него течно олово и, где је било потребно, дрвене ексере.

Ако им неко дошапне, вратиће се у оно време, пре 1965. кад је још Неретва дотичала стеном на којој се узвисио Почитељ. После су реку „померили“ и сада, на њеном месту, „протиче“ ауто-пут. Било је тада мање туриста, мирније се живело. Снимани су ту многобројни филмови,

„Дервиш и смрт“, између осталих, по роману Меше Селимовића.

Одмах ту близу је и кућа Гавран-Капетановића, једног од турских капетана, управника утврђења, чувара куле у којој су страже, и ноћ и дан бдеде да не наиђе непријатељ. У кући, у којој се тачно знало где је живела женска, а где мушка чељад, сада је сликарска колонија. Преко лета долазе сликари из читавог света, остају по месец дана, а боравак плаћају – једном сликом. Галерија је пуна радова у уљу, графика.

Кад пожеле да предахну, пређу преко, код „Мусе“. Он држи кафану, али је, временом, и сам постао знаменитост града. Зидови његове кафане претворени су у својеврсну галерију. Ту може да се затекне Афан Рамић, сврати и Сафет Зеџ. Обојица сликари, у Почитељу су напуштене куће претворили у атељеа. Много њих се одселило из Почитеља, остали су само „најупорнији“ и најзаљубљенији у тај град.

Тајне беговских кућа

У смирају дана, губе се оштре ивице Куле која се надвисила над читавим крајем, из које су стражари могли да угледају сваког ко би покушао да се приближи реком. Сада ту обитавају само птице. И торањ поприма мекше обриси. А у њему, тако легенда каже, некад су били сат и звоно. Звоно се чуло на пет километара уокло. Више их нема. Остала је само прича као и за многе друге ствари.

Почитељ који је, тако неки кажу, добио име јер се у њему „отпочињало“ на путу од Сарајева за Дуб-

ровник, има и школу која то више није, а била је чувена. У њеној библиотеци чували су се ретки списи, сада су у Сарајеву и Загребу. Има и хан и купатило. Пре него што би се ушло у хан (ту је још једна кафана), свако је морао да прође прво кроз купатило. Становници града плашили су се болести па су путници намерници остајали у краткотрајном карантину. У хану су, на узвишеном простору уокло, седели за ниским сточићима, причали осветљени ватром из камина. На средини су им били смештени коњи.

Живело се у Почитељу још од 1444. године, бар је тако остало записано у документима. Историчар Марко Вего доказује да је овај град постојао још у 12. веку. Мењао је господаре. Матија Корвин га је, уз помоћ Дубровачке републике, утврдио с доње стране, од Неретве, у страху од отоманске најезде. Ипак, Почитељ је пао у руке Турцима 1471. и био у њиховим рукама 407 година. Смењивали су се у њему диздари и капетани.

Кад падне вече, Почитељ почиње да се дели с најпосвећенијима. Животи затворени иза камених зидова кућа, девојке које су некада у свиленим димијама и палучама ходале улицама, стражари и диздари који су одсечно ишли од горње капије, где је био тржни центар, до доње, до културног средишта, као да никад нису ни нестајали. Беговске куће, сада претворене у собе за госте, откривају тајне. Време се премешта како коме одговара. Прошлост је блиска. Почитељ се посвећује сваком појединачно, даје илузију да је само његов. **Весна Софреновић**

Глас је старачки, тишном простране авлије путује време:

– Некад је под овим кровом живјело шездесет и четворо чељади. Сад смо само ја и шћер ми Едија. Синови су за послом. Ахмед ради...

У запису „На камену, у Почитељу“ Иво Андрић бележи:

„... Још овде живе људи. Малобројни и навикли на живот у бившем граду. А у оваквим летњим данима, све што је здраво и за рад способно одлази изван града, на пољске радове. Тамо доле, низводно поред Неретве, налазе се њихове ведре и плодне њиве, а овде су им старе куће, скривене међу рушевинама. Још куће носе бројеве. Али се може догодити да отворите неколико таквих врата са бројем, све једна за другим, и да уместо живих људи и стварне куће угледате у чкаљ и траву зарасло двориште и костур од некадашње куће, са прозорима из којих зјапи празнина. А може вам се десити и да на звук каната који се отвара чујете из оромуле куће женски глас, слаб и старачки:

– Ко је то?...”

Јасемин из Мисира

Кућа изнад улаза у „граду на камену“ носи број 126. На њој векови оставили белег. И људи. Памтим, дакле, постојим. Васвија Ресулбеговић, станар куће број 126:

НА ЈЕДНОЈ НОЗИ СТОЈИ

ИВО АНДРИЋ БЕЛЕЖИ, људи овдашњи памте и преносе:

„Почитељ. На једној нози стоји, једним се стопалом држи земље, и то не целим. Није лак ни удобан положај. Није весела могла бити историја овог чудног утврђеног насеља чији је сав смисао био одувек у том да је утврђење, а насеље је само по нужди и узгред. За шест векова бити град од камена, у стрмој, кршевитој и тесној долини Неретве, на тешком и изложеном месту („земљи на ћенару“), није лака ни завидна судбина...”

Васвија Ресулбеговић деведесет и шест зима измимла, памти и сведочи. Колико још?!

ИЈЕ... ВРЕМЕ

— Син ми Зулфикар вели да имам деведесет и шест година... Биће да је тако — глас који би да заустави вријеме, на час. — Нема више у Почитељу чо'ека с ким бих пребирала по оним најдавніјим сјећањима. А сад слабо могу да читам, не слушају ме очи најбоље... Знаш ли ти, дијете, да је некад, за бегова, крв умјела да падне ако је дјевојка знала јазију. Није за нас било да читамо и пишемо... Данас видим на телевизору пуно жена које нешто читају и сјетују мушке... Вријеме има своје законе...

Дрхтавим старачким рукама Васвија завија дуван, скију херцеговачку. Кроз плавичасту измаглицу речи путују кроз време:

— Онај јасемин у дну дувара донио је дедо, Зулфикар Ресулбеговић, Чак из Мисира, је л' тако, Едија? Е, да. Отиш'о код оца који је тамо-побјег'о пред силом Али-паше Ризванбеговића. Има томе више од 150 година. Кад је јасемин узрастао, од цвијета и данас мирише цијела ма'ала. Од његовог дрвета правил су, некад, лијепе чибуке, кад се још на њих пушило...

У кући број 126 три собе. У њима намештај који човек, ако му се посрећи, може да види још једино на пожутелим фотографијама:

— Ето, погледај — довикује Васвија из авлије. — Нема у њему ниједне чивије. Све сам орах. Алаха ми, има му четиристо година. А к'о да је јуче уш'о у кућу... Некад су, све мислим, људи вјеровали да могу живјет' преко оног што ураде, како ваља... Некад...

На зидовима гостинске собе, поред записа из Курана, уоквирена и једна фотографија. С ње осмеси Васвије, кћери јој Едије и лица препознатљивог с многих белосветских насловних страна. Старица, лагано вртећи палчеве, прескаче десетлећа:

— То ти је она... Ива... Силва Кошћина... Је л' тако, Едија?! Била она овдје с чо'еком а он ми донио двије пите. Сједили ту и он иск'о да му продам кућу... Ђе ћу кућу продат'... Ни имање, доље поред Неретве, нисам продала, 'волико година. Шта је чо'ек без земље?!

Ћутња. У старачки замућеним очима плови време.

Блесо једна, мора ти бит' вруће...

„Смоква у пукотини терђавског зида. На овом месту пре двадесетак година деца су, после купања у Неретви, застала да се одморе, једући зреле, меке и слатке смокве. У летњој обести гађали су једни друге остацима нагриженог воћа. Ситно парче смокве пало је тада у пукотину старинског зида. Догодине ту је исклијала смоква. Као недоношче, клица је дуго лебдела између раста и нестанка. Грумен земље у пукотини, ретке кише и слаба роса учиниле су своје и клица се одржала...”

Ко зна да ли би Андрић забележио ове редове да није било Васвије Ресулбеговић, слуте поштоваоци Почитеља. Убеђују да је небеловац мислио управо на смокву подно куће број 126. А Васвија памти, дакле постоји:

— Ту смо пиле кахву и

хладовале. И једном, има томе четр'ест и кусур година, видим смоква изникла. Руком сам прекопала земљу да младица може да дише, онда је привезала за један прут, да је вјетар не сломи... Догодине је већ узрасла метар и по... Едија, дедер подај неку смокву. Зреле су и слатке...

Времплов, на почитељски и старачки начин, Васвија Ресулбеговић често прекида опоменом:

— Лијепо је, мој синко, ово вријеме рахатлука... мира. Кад народ није узмућен... Чо'ек чо'еку мора да буде брат, било које вјере био... Еее, како је то било кад се војске дигну па само слушаш плач и гледаш крв... Било не повратило се... А и што би?! Гледам, ено за дана врране на ону кулу горе узнесу и изједу 'љеба кол'ко чо'ек некад није им'о ни за три дана...

Време у Почитељу као да је стало. Живе још једино сећања. Сведок, поново, Васвија Ресулбеговић, најстарији становник вароши која се очијука с Неретвом:

— Има томе два'ест, не знам ни ја више кол'ко, година. 'Оће власти да ишћерају краве из Почитеља, да он и данас буде права варош... А ја, болан, не могу млијеко из картона и то кажем мом братићу Џемилу... Знаш га, он је генерал... Шарац... И он то, послје, пренесе Титаги, Тити... Нека му је покој души и сва слава Алахова кад умири овај узмућени народ... Титага, причао ми послје Џемил, поручио да мени овдашње власти краву не дирају... Е нећу ја, мој Титага, мимо народа... Ни данас се не могу навић' на оно млијеко из картона...

У Почитељу, данас, стотинак душа. Из многих кућа и даље зјапи празнина. Срећом, неки сликари и музичари овде потражили своје парче боје и звука. С њима и гомила ходољуба. И Зуко Џумхур, свакако. да сведоче о времену, давно прошлом. Људима, ововременим. Зукин запис, отприлике, гласи овако:

Купао се он на Неретви и наишао сељак из Почитеља, обучен као усред зиме. Зуко му довикне: „Вруће. а?!“ Човек га гледа и сумњичаво врти главом: „Блесо једна, мора ти бит' вруће кад си го. Нема те шта штитит'...”

Догодовштину слуша и Васвија Ресулбеговић. Осмех и, као за себе, речи:

— Има чо'ек право... Нема га шта штитит'...

Петар Милатовић

ИБИ НАБИ БЛЕДОЛТИКИ БРАТ

Лингвисти су успели да запишу само неколико реченица заједничког индијанског језика сматрајући да је заувек нестао пре педесетак година. Прошле јесени, међутим, Швеђанин Емануел Дрексел доказао је да је овај језик-посредник – жив

Да свако индијанско племе или савез има свој језик, то сви знају. Јединствен индијански језик не постоји, али је зато постојао спонтан покушај да се он створи. Млади шведски етнолингвиста Дрексел сазнао је сасвим случајно за то чудо.

Један трговац из Тексаса годинама је трговао с месним Индијанцима из племена Кушота и био поносан што течно говори њихов језик. Једном га је посао довео у белу породицу која је живела поред индијанског села.

– Наша Дороти савршено брбља на индијанском – похвалили су родитељи своју шестогодишњу кћер.

– Е, то ћемо тек да видимо – насмешио се сумњичаво трговац и сутрадан проверио. Тако је открио нешто због чега је побелео од беса. Дороти је заиста мрела на језику Кушота, али оно најгоре било је да он при том није разумео ни једну једину реч! Схватио је да га опрезни Индијанци у ствари нису научили свом језику већ су у његовом присуству говорили искључиво на неком наречју за које се касније сазнало да га називају мобилским. Назив је дошао од индијанског племена

Мобил, а можда и од имена француског насеља Мобил подигнутог на земљи овог племена. Баш у овом крају Европљани су почели да уче индијански међуплеменски језик који је у 18. веку био познат под једноставним именом „индијански језик“. Французи су чак слали бродске „мале“ и кадете – ученике средњих војних школа – често и под применом силе, да живе међу Индијанцима како би временом стекли поуздане преводиоце у армији и флоти. Бели младићи учили су баш тај језик – мобилски.

Упрошћени чокто и чикасо

Научници се не слажу око тога кад је настао овај језик, али данас је јасно да није створен ради споразумевања с Европљанима, како се то раније мислило. О томе сведочи чињеница да у мобилском нема елемената ни француског ни енглеског језика. А друго, зар би бели освајачи стали и чекали да домороци смисле језик да би разговарали с њима? Могућ је само један закључак: Европљани су већ затекли уобличен језик укоренењен међу многим племенима,

И стари Индијанци сећају се мобилског „језика“

па им је било лакше да се у прво време укључе у њега него да им намећу свој.

Мобилски је био нарочито раширен у крајевима где се говорило на десетине језика и дијалеката који често нису имали ништа заједничко између себе, неки пут су чак спадали у различите језичке породице! Језик-посредник постао је од смеше до краја упрошћених језика племена Чокто и Чикасо. При том су нестале све нијансе, одбачени су сви наставци, избачена глаголска времена, главно је било само споразумети се с оним другим. На пример: реченица „Ја сам заборавио песму“ гласила је: „Песма ја заборавити прошлост“. Кад је Дрексел данашњим Чокто Индијанцима пустио магнетофонску траку на којој је снимљен мобилски, разумели су трећину речи. И племе Чикасо, које такође не зна мобилски, разумело је отприлике толико.

Као и сви језици типа „Тарзан ићи наћи дечак“, ни мобилски није звучао баш богзна како, али је зато сасвим добро испуњавао свој задатак. Њиме су се споразумевала различита племена приликом трговине, кад би ишли једни другима у пријатељске посете или на преговоре.

Он је такође спасавао супружнике у мешовитим браковима међу припадницима различитих племена, а касније постао главни језик у брачним заједницама између Европљана и Индијанки, и обратно. Оно кратко време кад су и Индијанци имали црне робове, сва наређења издавана су на мобилском. Чак и сами Црнци, пошто су били из разних крајева Африке, прибегавали су истом том језику-посредника. Врхунац је ипак то што се још у прошлом веку дешавало да енглески и француски радници у Америци користе „индијански“ да би се споразумели. Ипак, овај језик доживео је врхунац у 18. веку после чега је почео његов нагли пад.

Не, не и не

Први Дрекселоци покушаји да нађе неког ко зна овај заборављени језик завршени су неуспехом. Ни један Индијанац као да није чуо за овај језик. Касније се испоставило да је зато крива научникова наивност. Он је увек постављао директно питање: „Знаете ли...?“ А Индијанци, традиционално неповерљиви према белом човеку, одговарали су обавезно са „не“. Тада се Дрексел досетио: научио је неколико реченица на мобилском и

почео да се обраћа старијим људима. Чекало га је изненађење. Већ после месец дана нашао је педесетак оних који су се сећали старинског наречја, односно који су му одговарали на истом језику. После би с поверењем настављали разговор са младим Швеђанином.

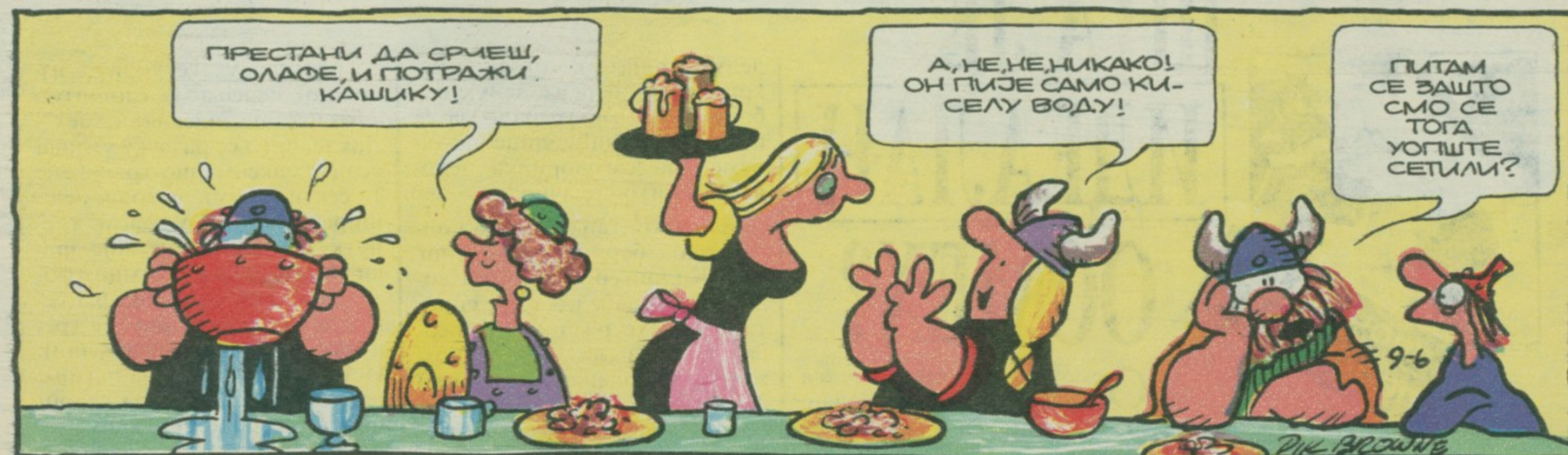
Дрексел је до сада прикупио више од 600 речи мобилског језика и проучио његову граматику. Показало се да је још 40-их година овог века мобилски могао да се чује на племенским скуповима, на свечаностима уз плес и игру. Чак су се на мобилском певале песме које и данас памте на стотине Индијанаца.

А то што су Индијанци често обмањивали Европљане, као оног тексашког трговца, догађало се онда кад су Индијанци почели да схватају да је угрожена њихова култура, па су у општењу са белцима покушавали да избаце свој језик не би ли га сачували од навале туђих речи и појмова. Али, овај покушај је пропao, енглески је коначно потпуно потиснуо мобилски тако да већина Индијанаца данас и не сања да су њихови преци некад покушавали да створе индијански есперанто.

В. М.

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ТОРБА И КАИШ У
СЛУЖБИ
КРИМИНАЛА

ОПЕРАЦИЈА СЕВЕРНИ ГАЛЕБ

Цариник на аеродрому Хитроу, у Лондону, сумњичаво је посматрао сувоњавог двадесетдеветогодишњег младића дечачког изгледа. Звао се Клајв Виљемсон, електричар по занимању – кренуо на викенд у Калифорнију. Ту нешто није у реду! Ослањајући се само на своје искуство, цариник је убележио име у службена акта. И, свако будуће путовање Клајва Виљемсона биће такође регистровано.

И заиста, у следећа три месеца Клајв је још неколико пута летео за Америку. Истражни царински органи били су на опрезу. Посумњало се да нешто кријумчари. Зато је случај преузела група иследника задужених за дрогу који су сада радили под именом фокстроти или скраћено Ф-тим.

Шестог априла 1985. два фокстрота хитно су позвана на аеродром Хитроу: са картом за Сан Франциско Виљемсон се појавио у друштву особе која је већ била осумњичена... Мотрили су на њих, али и на све друге. Посебно су обратили пажњу на авион пакистанске компаније из Исламабада. У њему се налазило пет путника за Најроби који су остали у чекаоници. Пошто су били само у пролазу, нису морали да прођу уобичајене царинске формалности.

Ако неко од тих пет пут-

ника преноси дрогу, размишљао је један од иследника, сигурно намерава да је преда Виљемсону или оном другом. Баш овде у чекаоници. И да затим мирно отпутује у Кенију. Достављач би одлетео за Сан Франциско и нико не би ни посумњао да преноси дрогу пошто је путовање започео у Лондону. Да би ову своју теорију и потврдио, иследник је замолио цариника да претресе свих пет путника. Код једног од њих, Насира Ахмеда, нађен је женски каиш у коме су била скривена два килограма хероина!

Фокстроти су могли да сачекају да Ахмед преда хероин достављачу, али би тиме ухватили само још једну „ситну рибу“ у читавој мрежи кријумчара дроге. А они су их желели све: од растурача по улицама до мозгова који су се крили иза њих.

– Више не испуштајте из вида Виљемсона! – наредио је шеф Дејвид Хјуер својим људима.

За тим од тринаест фокстрота била је ово „Операција северни галеб“.

Речи нису потребне

Два дана после хапшења Ахмеда, иследници су пратили Виљемсона до крчме у близини градића

**ИАКО СУ СЕ
КОРИСТИЛИ ГОТОВО
КЛАСИЧНИМ
МЕТОДАМА НАБАВКЕ
И РАСТУРАЊА ДРОГЕ,
ГРУПА КРИЈУМЧАРА
ИЗ ЕВРОПЕ ВЕШТО ЈЕ
ИЗБЕГАВАЛА РУКУ
ПРАВДЕ – СВЕ ДОК
ЈЕДНОМ ЦАРИНИКУ
НИЈЕ ЗАПАО ЗА ОКО
НЕОБИЧАН ПУТНИК...**

Ајвера у Бакингемширу. Ту се он састао с високим, витким човеком рошава лица који је у току разговора притискао џепни компјутер и очигледно нешто рачунао. Детективи су и њега пратили до куће и открили да се зове Пол Дај, да има четрдесет година и да је директор компаније која заступа британске фирме за продају камп-опреме. Посао који је Дају доносио десет хиљада фунти годишње. А кућа коју је недавно купио за готов новац коштала је око сто хиљада фунти! Било је очигледно да има и неке друге изворе прихода. Уосталом, његово име царински де-

тективи одавно су ставили на листу сумњивих јер је више пута летео на дан-два за Пакистан и Америку.

Врло брзо је откривено да је Дај шеф кријумчара дроге, да му је десна рука Виљемсон, да имају шест достављача или курира, а да је из Исламабада његов главни снабдевач хероинем један бизнисмен. А радили су овако:

У робној кући „Маркс и Спенсер“ Виљемсон је куповао широке женске каишеве, а код „Вулворта“ потпуно исте браон путне торбе. Каишеве је одмах слао у Пакистан где их је снабдевач пунио дрогом. У тоалету на аеродрому Хитроу, где је достављач био само путник у пролазу, чекала би га браон-торба, празна наравно. У њу би овај ставио појас с дрогом, а онда би у чекаоници потражио „везу“. Препознао би га по истој торби. Достављач из Пакистана би сада, уместо дроге, у браон торби имао одговарајућу суму новца. Овај из Лондона би несметано летео с дрогом за Америку. Једноставан систем где није требало да се изговори ниједна реч, а сам Пол Дај, мозак читаве акције, ни у једном тренутку није могао да буде ухваћен на

ШТА ЈЕ ИДЕАЛАН ОСМЕХ?

Осмех може бити мач са две оштрице. Природан, симпатичан, срдачан осмех

делује пријатно, док лице искривљено у церење делује одбојно. Како би требало да се покрећу мишићи лица да би осмех на саговорника деловао особито срдачно?

На ово питање је најзад одговорио берлински биолог Јерг Килингер. Уз помоћ видеокамере забележио је спонтане осмехе различитих особа, а онда их дао једном жирију на оцењивање. Затим је серију слика разложио на појединачне снимке (60 фо-

тографија у секунди), извршио мерења и саопштио како настаје „идеалан осмех“. Дакле, прво се развучу углови усана (максимално трајање је 1 секунда), уз истовремено ширење очију. У овом тренутку настаје „лице које зрачи“ познато са рекламних фотографија. У следећих 0,5 секунди очи се затварају на тренутак (200-400 милисекунди). Истовремено се глава нагиње напред па назад. Када се очи поново отворе, прекинут је

ПРОЧИТАЈ
ПРОСИТАЈ

делу. Да би се потпуно осигурао, чак је и телефонске разговоре с Пакистаном и Америком обављао из јавних телефонских говорница.

Измишљена прича

Пратећи једног дана Пола Даја, детективи су дошли до Џона Херица, четрдесетогодишњег инжењера бродоградње из Питербороа. Прислушкујући њихов разговор, сазнали су и за име новог достављача Дејвида Миларда. Овај је кренуо на свој први задатак у Сан Франциско заједно с Херицом. Била је то пракса у случају да се догоди нешто непредвиђено, а кријумчар нема довољно искуства. У Сан Франциску су се састали с Дајевом десном руком у Америци Волфгангом Кедагеном који се бавио многим пословима, али не нарочито успешно.

Пошто је Милард два пута без тешкоћа предао дрогу Кедагену Дај је направио грешку и послао га директно у Исламабад по хероин. Вратио се празних руку јер су му нерви попустили. Али, у игру је одмах ушла његова супруга Силвија, конобарица у Питербороу која није хтела да се одрекне две и по хиљаде долара, колико је тај посао доносио.

Кад је Насир Ахмед ухапшен, Дај је одлучио да достављачи из Пакистана стижу на неки други аеродром у Европи, а не на Хитроу. Силвија Милард је зато 14. маја из Лондона одлетела за Амстердам, на Схипхол, заједно с Херицом, као чуварем. Ту је овај пар заменио браон торбе с достављачем из Пакистана и укрцао се у авион за Њујорк.

Петнаестог маја шеф фокстрота Дејвид Хјуер позвао је одсек за дрогу при америчкој амбасади у Лондону да би их обавестио да ће Хериц и Силвија стићи на аеродром Џон Кенеди, у Њујорку, с хероином.

— Само не помињите нас! — молио је Хјуер јер

није желео да Дај сазна да је читава група под присмотром. — Оставите их у убеђењу да сте их случајно открили.

Тако се и догодило. У „Њујорк тајмсу“ се појавила вест да је извесна Силвија Милард откривена с дрогом. Била је сумњива јер је по топлому времену носила бунду — прича коју су иследници унапред измислили.

— Глупача! Како је могла да обуче бунду! — сиктао је Дај, очајан што су му измакли силни долари.

Никад већа казна

Не слутећи да су сви под присмотром, кријумчари су се спремали за следеће пребацивање дроге у Америку. Из Исламабада је стигла вест да ће им бити достављена већа количина хероина... И тако је прошло више од месец дана. А онда, 18. јула, Дај и Виљемсон су се одвезли до аеродрома Хитроу. Купили су карту за Америку на име Д. Кестер. Овај је карту требало да подигне сутрадан ујутро на аеродрому у Амстердаму.

Деветнаестог јула у једанаест сати амерички детектив Питер Ејвери стигао је с холандским полицајцима на аеродром Схипхол. Појавио се и Д. Кестер. Полицајци су врло брзо открили да је пасош лажан. Д. Кестер је само неколико минута раније допутовао из Карачија под својим правим именом Тахир Надем. Око паса је носио женски каиш у коме су била скривена два килограма хероина.

Операција северни галеб могла је да се приведе крају. Истог дана ухапшени су Дај, Виљемсон, Милард. Волфгангу Кедагену су ставили лисице на његовој јахти укотвљеној у Џексонвилу, на Флориди.

Највећу казну затвора добили су Виљемсон (17 година), Кедаген (20) и Дај који је чак осуђен на 28 година — што је највећа казна коју је неки кријумчар дроге досад добио у Великој Британији.

С. И.

видни контакт са саговорником. После 100-200 милсекунди овај контакт се углавном поново успоставља.

Ако се углови усана не развуку брзо и спонтано, већ споро, онда се осмех не сматра срдачним и топлим, већ хлад-

У делићу секунде уста се развлаче (1), очи се затварају (2), глава се забације (3), поглед скреће у страну (4).

но учтивим, усиљеним. То је разлог што нам се не допада амерички „осмех са реклама за зубну пасту“; уста се развлаче сувише споро и дуго остају у том положају, па осмех делује извештачено.

Чувена „злоћа“ из серије „Далас“ Ј. Р. (Џеј Ар) прави још једну грешку приликом осмехивања. Осмехујући се, он не затвара очи, већ фиксира своје саговорнике. То делује изазивачки.

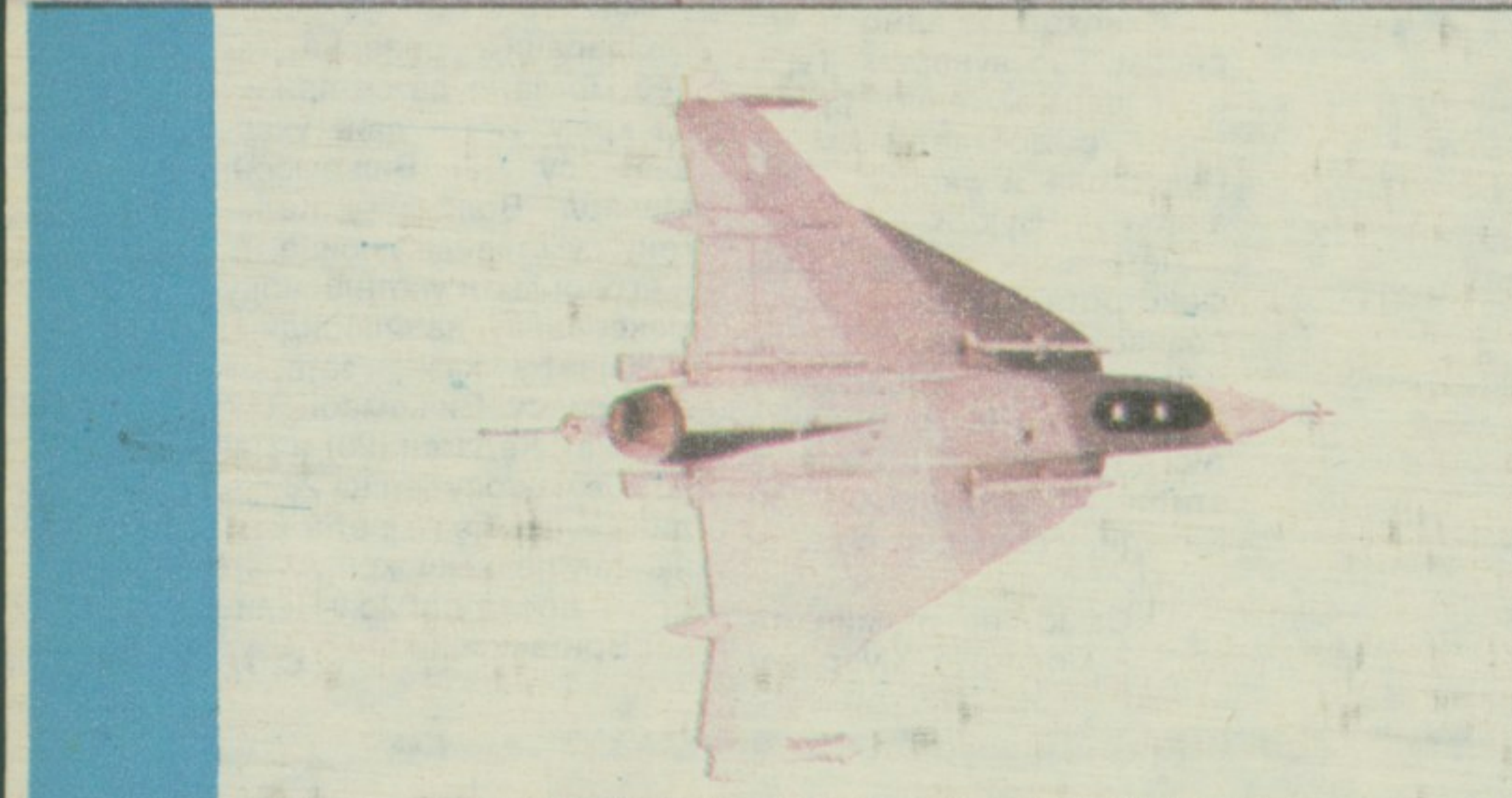
Б. П.

„Мираж 2000“: блештећи ефекти при лету на великим и сунчаним висинама су очигледни и сасвим непожељни за добру маску

„Торнадо“ и „хоук“: није тешко погодити коме од ове двојице високо на плавом небу није место

Опасан ефекат: погледајте ову слику из далека и видећете оно што види пилот из противничког авиона. Куда скреће овај Ф-16 „соко“, лево или десно?

Ратна ваздухопловства многих земаља често фарбају своје авионе. Тиме се збуњују евентуални шпијуни који више пута пребројавају исти авион. У кризним подручјима света светло офарбани авиони могу да представљају знак мира или спремности за примирје, док употреба „прљаве“ камуфлаже понекад може значити заоштравање односа. Значи, маскирање уместо да скрива може нешто и да открива.

Резултати камуфлирања се, попут оних у Вијетнаму, стално анализирају али и представљају врхунску војну тајну. Наружбине нових борбених авиона увек садрже и посебне захтеве у вези са маскирањем. Међутим, у њима се никада не тражи наношење боја по најефектнијим шемама, јер противник то може да открије у доба мира, што му пружа могућност да увежбава своје летаче у распознавању таквог фарбања. У

НЕБЕСКЕ ЖМУРКЕ (2)

ЗБУЊЕНИ ШПИЈУНИ

случају затегнутости најзапосленији људи на аеродромима су лакирери који даноноћно скидају стару и наносе нову фарбу по супертајним шаблонима. Уз то, произвођачи боја нуде своје производе рекламирајући их као „упијаче“ радарског зрачења отпорне на све врменске (не)прилике и не-

**МАСКИРАЊЕ АВИОНА
МОЖЕ НЕШТО ДА СКРИВА
АЛИ И – ОТКРИВА. – КАКО
СЕ МОЛУЈУ УБОЈИТИ
„ФАНТОМИ“. – ОПАСАН
ЕКСПЕРИМЕНТ – АВИОН СА
ДВЕ КАБИНЕ**

марно особље које по боји може да гази, разумно удара, још разумније гребе и просипа уље и керозин до миле воље, а да јој ништа не фали.

Када су „фантоми“ Ф-4 у саставу британског РАФ-а прекомандовани од јуришника у ловце-пресретаче прво што је учињено било је њихово молерисање. Шема и поступак којим су „фантоми“ обојени, дефинисани су током седамдесетих година на основу истраживања на авионима типа „хан-

тер“ на аеродрому Фарнборо 56 km од Лондона. Према том шаблону крила Ф-4 била су обојена тамнијом, горњи део трупа нешто светлијом, а доњи најсветлијом нијансом мат-сиве боје. Резултат је био фантастичан: током увежбавања пилоти су једва откривали обојени „фантом“ и то обично тек пошто би он лансирао све своје ракете на другачије обојене „фантоме“. РАФ је званично 1979. године прихватио овај начин маскирања за све авионе типа „фантом“ и „торнадо“, у улози пресретача. Али, у жељи да у тајности сачува резултате својих испитивања, у миру се не примењује свих 700 (!) инструкција за наношење боје, већ само 100, док је преосталих 600 положаја шаблона тајна. Тако се у камуфлирању „фантома“ бела боја и даље не употребљава, а нарочите светле, пастелне, нијансе замењене су дречавим црвеним и плавим. Такође, није извршено потпуно укидање величине и боја на ознакама, јер је и то предвиђено у оних 600 тајних неизвесних инструкција.

„Миражи“ су исувише блистали

РАФ-ов камуфлажни центар у Фарнбороу провалио је још један штос у вези са бојадисањем. То је толико опасна „цака“ да се у миру

Индонезански „хоук“: камуфлажа је најбоља када је прави авион на правом месту у право време

врло ретко примењује. Испитивања су вршена на јуришнику „хоук“, а састојала су се у томе да се на доњој страни трупа учрта црна елипса која је требало да представља лажну пилотску кабину. То је доводило до потпуне забуне пилоте који су из других авиона и даљине од пар стотина метара гледали у тако офарбан авион, чинило им се да има два горња трупа и две кабине. Наиме, добро је познато да сви борбени пилоти у ваздушним биткама и брзинама од бар 1000 km/h само по положају кабине (која се види као црна тачка) другог авиона могу да оцене на коју ће страну овај да скрене. Све се то догађа у магновењу. Постојање две кабине потпуно их збуњује, јер кад мисле да ће противник да скрене десно он оде лево и обрнуто. Вођење ваздушне битке слично је игрању шаха: Побеђује онај ко предвиди више противничких потеза, а лажна кабина значи исто што и краљица више.

Елем, експерименти су били толико опасни да је у неколико наврата за длаку избегнут судар, па

су Британци одлучили да их прекину. То, наравно, није спречило Кита Фериса и поручника Хитлија из морнаричке авиације САД да офабрају један F-16 XL по дијагоналама и на доњој страни трупа учртају лажну кабину са две беле тачке (које би требало да имитирају пилотске шлемове). Уз то нацртали су и лажну сенку репа на задњем делу доње стране трупа. Добијен је екстравагантан ефекат који показује колико различите нијансе утичу на смањење контраста, а ако бисте из далека посматрали тај авион помислили бисте да авион скреће у десно иако он прави – леви заокрет!

И у осталим земљама ловци-пресретачи имају нову, светлију камуфлажу. Холандски Ф-5 личи на Ф-16, а шведски „виген“ више није зелен већ је сив. Новоофарбани западњонемачки ловачки „фантоми“ који лете у саставу „Луфтвафеа“ (Ратно ваздухопловство СР Немачке задржало је исти назив као у доба Хитлера) имају комбинацију 6 светлих боја, за разлику од раније зеленосиве шеме, која је била иста као код фар-

бања нацистичких „месершмита“ у току другог светског рата.

Француско ратно ваздухопловство годинама је избегавало да офарба своје пресретаче задовољавајући се њиховим природним металним сјајем. Било како било, тек долазак „миража Ф-1“ новог „миража 2000“, који су толико блештали на сунцу да су и сами њихови пилоти понекад били заслепљени, натерали су Французе да се лате боја и четки. Оба авиона се сада боје у сивоплаво само по горњој површини, док је доњи део трупа и даље го метал.

Увек видљива звезда

Варшавски пакт и Кина поклањају мање пажње маскирању. Ознаке на њиховим авионима не показују којој ексадрили авион припада, а камуфлирају се само летелице за блиску подршку трупама на земљи. Зли језици кажу да је производња совјетских ловаца-пресретача толика да Руси једноставно не стижу да их офарбају, па их у јединице шаљу „метализиране“. Међутим, недавна екскурзија шест МиГ-ова 29 „Fulcrum“ („ослонац“) у финску базу Купио-Рисала показује да су и Совјети почели да воде рачуна о изгледу својих пресретача. Јаче осунчани горњи и задњи делови два вертикална стабилизатора префарбана су тамнијим нијансама. Кит Ферис је овиме у уметничком смислу веома задовољан, али му се никако не допадају огромне црвене звезде петокраке на реповима и крилима. Незадовољство би, надамо се, требало да буде такође уметничког, а не политичког карактера.

Авионима за блиску подршку трупама на земљи потребне су камуфлажне боје у духу земље изнад које се лети. РАФ се још служи „флекавом“ шемом из другог светског рата, која користи зелено-сиви колорит. То се лепо види на авионима типа „харијер“ о којима је „Забавник“ недавно писао. Што се Американаца тиче, маскирна испитивања вршена су на авионима „Fairchild A-10 Thunderbolt“ („Гром“). Авион је био као поручен за такве ствари, јер може да носи чак 7 тона подвесног наоружања, а пројектован је тако да лети и изнад и око дрвећа. Оптималан резултат, после много писања и брисања, дале су три боје: сивомаслинаста, тамнозелена и тамносива. Тако офабран А-10 прозвали су „гуштер“, а шема за

маскирање добила је шифровани назив „Европа 1“, јер је усвојена само за летелице стациониране у Европи. Транспортни авиони „Lockheed C-5A/B Galaxy“ („Галаксија“) и „C-141 Starlifter“ („Звездани подизач“) такође су офарбани шемом „Европа 1“. Мада тај алгоритам садржи само три боје он исто подразумева и тачну замену места тих фарби, тако да је сваки авион маскиран „Европом 1“ другачији. Све је то било толико компликовано и скупо да се Кит Ферис латио посла и баш сада тражи неки једноставнији систем.

Западњонемачки главни јуришник је „Торнадо“, који полако замењује злосрећне Ф-104 Г (срушило их се до сада преко стотину комада). Прве серије „Торнада“ за јуришне акције биле су офарбане у црно-жуто-сиву боју. Међутим, како је већина летелица из те класе у саставу НАТО-а почела да се боји у тамније нијансе, „Луфтвафе“ је направила своју сопствену маскирну шему за „Торнадо“ сличну „Европи 1“: само још компликованију. Иначе, НАТО нема стандардизовану шему за маскирање различитих врста авиона у земљама чланицама, што је нормално, јер су и боје шума, на пример, у Норвешкој и Грчкој различите.

Јуришни авиони Варшавског пакта такође немају прописану шему маскирања. Они су углавном вишебојни, а у спектру се јављају чак и наранџаста и црвена боја. Врло је тешко уочити неку сличност у шемама за камуфлажу, а постоје и типови авиона, попут МиГ-а 23 „Flogger-B“ („Батинаш“), за које је поуздано утврђено да је сваки обојен у зависности од тренутне инспирације онога који га фарба.

Међутим, либијски и индијски МиГ-ови 23 имају врло сличне шаре, исто као и јуришни хеликоптери МИ-24 „Hind“ („Кошута“) који су продати Авганистану и Алжиру. С друге стране, хеликоптери МИ-24 које СССР испоручује Никарагви, наравно, имају доминирајућу зелену боју, јер се користе у акцијама изнад џунгле. Прекрасан дезен састављен од зеленкастих детелина са три или четири листа ипак је недовољан да маскира ротор хеликоптера пречника 17 метара. Има ствари у животу, на земљи и у ваздуху које се никако не могу сакрити.

Александар Павић

МиГ-29 „ослонац“: камуфлажни ефекат кваре огромне црвене звезде петокраке на крилима и реповима. О политичким ефектима овог пута неће бити речи

7 АЛЕ И БАУЦИ

из балканске митологије

Скроман преглед
неких
чудноватих бића
и покушај
реконструкције
њиховог изгледа
на основу писаних
докумената и
штурих изјава малобројних
очевитаца

ТОДОРЦИ

Народ зове Тодорцима тајанствене и окупне јахаче који су без сумње најстрашнији и најопаснији од свих демонских бића на Балкану. Але су опасне, али склоне пићу и пригупе, водењака и русалки се, такође, треба клонити, вампири су по својој природи непријатељи човека, али по страхотама које раде нико не може да се мери са овим коњаницима ноћи. Срећа је да се тодорци појављују доста ретко, а нарочито су опасни у току једне недеље у пролеће. Тодорци су много старији од хришћанства и у Подунављу, Поморављу и Тракији дуго су били поштовани, углавном из страха. Њихов тамни предводник на свом хромом коњу наоружан мрачним тајнама и чудноватим моћима уливао је толики страх да се и

данас сматра једним од најмоћнијих демона Балкана. Њега су чак повремено сматрали и божанством.

Тодорци јашу на белим коњима и огрнути су белим плаштевима. Већином изгледају као обични људи само што имају реп, али неки од њих немају лица. Неки причају да има и Тодораца који имају људске главе на коњским телима. Вероватније је да се овде ради о неком заостатку кентаура. Чудно је да се ови кентаури не јављају на планинама јужног Балкана где их је некада било много, него углавном у Срему и на Фрушкој гори.

Тодорци јашу испред свог вође кога народ назива „велики Тодор“. На кога год наиђу убијају га газећи га коњским копитама. Понекад умеју да буду

још суровији и своје жртве распоре и заплићу им црева. Постоје грозне приче о томе како су ови тамни јахачи увијали црева својих жртава око дрвећа, или глогова, па чак их и намотавали око вретена. Јахачи могу да буду невидљиви па се некада ноћу чује само топот, а преплашени људи би ујутру нашли трагове копита њихових коња и измрцварене жртве.

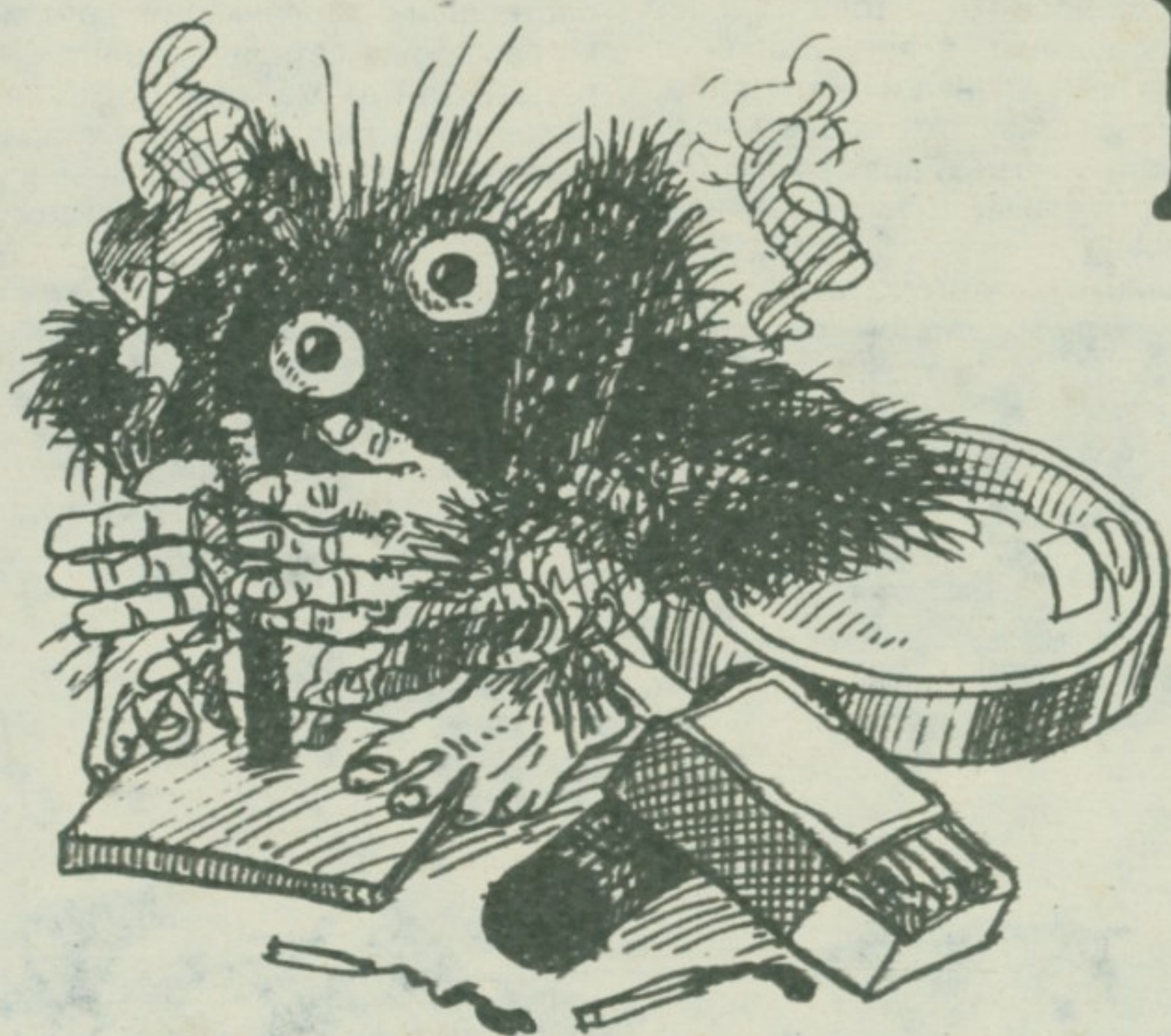
„Велики Тодор“ појављује се тек иза својих јахача. Јаше великог хромог коња, а прича се да је и он хром. Као и остали јахачи, носи велику сабљу и огрнут је белим плаштом. На глави носи велики калпак и никада му нико није видео лице. Многи сматрају да је овај „велики Тодор“ заправо велики словенски бог Тројан за кога се такође прича да је ноћни коња-

ник, или најопаснији ђаво Хроми Даба вучји пастир.

Страшни јахач и његови коњаници били су, међутим, на Балкану много пре доласка Словена. О томе нам сведоче трагови култа ових јахача из Подунавља и Тракије. Трибали, Мези, Дарданци и Трачани познавали су ове јахаче. Још из времена римског освајања сачувани су бројни рељефи са представама „Трачког коњаника“ који је најчешће представљен како лови или свој плен баца псима који га прате. Из Подунавља су познати рељефи јахача, који се обично јављају у пару. Занимљиво је да је Трачанима, Мезима и Трибалима било познато да јахачи воле да лови и обично су их представљали као ловце. Ваљда да би их наговорили да не убијају њих већ див-

љач. Народи који су се насељавали на Балкану придавали су овим јахачима божанска или светацка својства па зато није чудо што су вођу тамних коњаника проглашавали Тројаном, Хромим Дабом, или на крају светим Тодором.

Наравно, у свом страху од тодораца људи су настојали да открију начине да се од њих заштите. Пошто су ови тамни јахачи много јачи и опаснији од вампира, не помажу никакви напади на њих већ са-

БАУЧАК — ПИРОМАН

ПАЛИКУЋА, ПОЖЕГАЧ, ВУЖГИЧ

Назван је по селу Пироману код Уба, где је код нас први пут ухваћен (1786) и потом удављен у Тамнави. Ово биће је прастановник наших крајева и наше планете. Пратио је све војске откако је све-

та и века, учествовао у свим бунама, револуцијама, верским и грађанским ратовима, био присутан у свим комшијским, међунационалним и међуљудским сукобима.

Баучак или пироман не

Трагови за које се претпоставља да су их начинили тодори. Јасно се виде трагови хромог коња. Снимљено после „Тодорове суботе“ у једном шумадијском селу (ово место народ зове „Тодорове штале“).

мо превентивна средства као, рецимо, бели лук. Када долазе јачахи ипак је

најважније добро се сакрити. Тих дана не ваља ништа радити.

жели човеку зло, али је неосетљив на људску патњу. Он подмеће пожаре само из задовољства. Са сигурношћу могу да му се припишу сви пожари непознатог порекла, а и већина изазваних људском руком. Чак и тамо где неко без његовог знања подметне ватру, пироман се ту брзо створи да би се радовао призору. Кажу да је више ових баучака виђено у Нероновој пратњи док је свирао и певао за време пожара Рима.

Баук-пироман подједнако ужива у ватри коју је сам подметнуо и у оној коју би под његовом телепатском сугестијом други потпалили. Најрадије пали стамбене зграде и хотеле, али није пробирач: исто тако воли да спали Дијанин храм (Херострат се дружи са БП-има), биоскопску или плесну дворану, летицу на пољу, фабрику, рафинерију нафте, шуму на Ме-

дитерану и савану у Африци. Служи се шибицама, громом, вулканском лавом, дрвеним сврдлом и дашчицом, кременом, увеличавајућим стаклом, неискривним електричним инсталацијама. Сложеније хемијске смеше препушта људима, јер у начелу заступа принцип повратка природи. Мада му је у доживљавању пожара најважнији пламен као такав, воли да гледа и слуша људску тунгулу, пометњу, крике, сирене, сву ону ужурбаност и безглавост која прати пожар у ма ком виду. Људима у опасности хоће да помогне уколико га то не омета у посматрању опште панике. Зато, с друге стране, често саботира ватрогасце, да му не би прекинули забаву. Кад се све заврши, одлази на починак и од среће пишки у сну.

А. Перагаш

Илустровао: Растко Ђурић

КО ЈЕ ИЗЛАПЕО?

Бискуп француског града Гренобла, монсињор Гејо, ближио се деведесет петој рођендану и његове колеге замолиле су бискуповог пријатеља и некадашњег претпостављеног монсињора Герија да му натукне како је, можда, време да се повуче у заслужену пензију.

За време ручка с бискупом монсињор Гери је издалека поменуо пензију. Мислећи да га бискуп није добро разумео, висо-

ки свештеник је, док су на крају јели сир, поново додао исту тему. Реакције опет није било. Пре него што се опростио, покушао је, веома тактично, још једном. И опет без резултата.

Неколико недеља касније, на скупу високог свештенства, бискуп монсињор Гејо рекао је својим колегама: „Брине ме монсињор Гери, чини ми се да је нагло остарио. Замислите, недавно ме је посетио и трипут причао о истој ствари!“ ■

СМРТ ХАМБУРГЕРИМА И СЛАДОЛЕДУ!

Да Американци, када је нешто озбиљно у питању, не бирају средства доказује и веома популарна америчка видео-игра по имену „Напад на кари-

јес“. Играчи испуњавају млазеве пасте за зубе да би пар вилица с низом блиставобелих зуба одбранили од надируће гомиле хамбургера, пржених кромпирића, корнета сладолета и свега осталог што квари зубе. Тако деца од малих ногу уче шта треба јести, а шта не. ■

ГЛАЗОБОЉА И СЕВЕРНИ ПОЛ

Све до своје седамдесете године познати енглески књижевник Бернард Шо патио је, најмање једном месечно, од ужасних главобоља које су трајале данима. Једне вечери, са-

мо што се повратио од страшног напада мигрене, Шо се упознао с Нансеном и чувеног арктичког истраживача, с неба па у ребра, упитао да ли је икада открио лек против главобоље.

Нисам – одвратио је Нансен згрануто.

То је просто невероватно! узвикнуо је Шо љутито. – Цео живот сте провели тражећи Северни пол који ником на свету није потребан, а никада нисте ни покушали да нађете лек против главобоље за којим вапије пола човечанства! ■

ЛЕК ПРОТИВ КРАЂЕ

Неке крађе заиста је могуће разумети и опростити. На пример, упорно настајање плишаних меда из дечијег одељења Дербиширске краљевске болнице у Великој Британији. Ко може озбиљно да се наљути на болесног малишана који у болници заволи мед и, кад пође кући, закључи да и меда треба на слободу? Свеједно, „пљачка“ медведића коштала је болницу, која је стално морала да обнавља залихе, силних па-

А онда су се сестре сетиле и почеле меде да увијају у завоје: неком главу, неком руку, неком ногу... Крађе су одмах престале. Деца су, очигледно, схватила да је медама неопходна болничка нега и нису их више носили кући. ■

ЗАЧАРАНИ КРУГ

Богати власник фабрике шетао је једног дана обалом реке и наишао на младића који је седео на обали и пецао.

– Како можете тако да седите и тражите свој живот, младићу? – пребацио му је.

– А шта бисте ми ви саветовали да радим? – питао је пецарош.

– Прво да се упишете на факултет и лепо дипломирасте. Затим да нађете место у некој фабрици, почнете од најнижих послова и, после вредног рада и непрекидног истицања, стигнете до врха и обогатите се.

– А шта онда?

– Е, на онда можете да се излежавате на сунцу и печате на обали реке. ■

Илустровао: Зоран Петковић – Петко

РОБЕРТ КЕРТИС ЈЕ ПОЖЕЛЕО ДА СЕ СМРЗНЕ И ТАКО СЕБИ СКРАТИ МУКЕ. А ОНДА СЕ СЕТИО СВОЈЕ ВЕРЕНИЦЕ

Недеља 15. јануара 1984. године била је за ловца на шкољке рибара Роберта Кертиса, из савезне државе Мејн код североисточне границе Сједињених Америчких Држава, обичан радни дан.

Устао је у седам сати, попио кафу, саслушао поморски метеоролошки извештај за залив Пенобскот: северозападни ветар брзине од девет и по до двадесет седам и по километара на сат; таласи високи око метар; видљивост од једне до три миље упркос снежном вихору; температура минус тринаест степени. Ништа нарочито. Зими је за рибаре у тим водама хладноћа сасвим уобичајена.

Нешто после девет Роберт Кертис је на свом чамцу „Дрипти II“, од стаклених влакана, дугачком пет метара, без палубе, с мотором од четрдесет коњских снага, испловио из луке Рокленд у правцу острва Норт Хејвн удаљеном двадесетак километара, на средини залива.

Усред зиме овај пут је прилично опасан јер се снажни таласи с пучине сударају у заливу са струјама и jakim ветром који брише с копна. Али, двадесетпетогодишњи Кертис није имао разлога за бригу. Био је рибар од своје четврте године и чамцем је ту да плови безброј пута, и лети и зими.

Чим је прешао лучки насип, време се погоршало. Густа магла прогутала је „Дрипти II“. Видљивост је била равна нули и Кертис је морао да плови помоћу бусоле. Само неколико секунди касније упао је у јаку олују коју од магле није раније приметио.

„Дрипти II“ је пикирао у доље таласа дубоке више од три метра, вода је улазила у чамец, ветар је дувао брзином од седамдесет километара на сат. Кертис је проценио да је од Рокленда удаљен више од шест, а од острва Норт Хејвн око тринаест километара. Повратак није долазио у обзир због правца таласа јер би се чамец одмах преврнуо. Уз мало среће, помислио је, брзо ће стићи до Норт Хејвна.

Док се борио да одржи курс према истоку, један талас му је из руке избацио бусолу. „Дрипти II“ се све више удаљавао према отвореном мору одакле није било повратка. Чамец је јурио кроз ледену маглуштину, Кертис је, управљајући напамет, додавао гас и покушавао да пластичном посудом избацује воду.

Вода је почела да се смрзава и на Кертисовом лицу направила се танка ледена кора. Сваког часа је очекивао да се чамец преврне и добро је знао да човек у води чија је температура око нуле може да живи највише неколико минута. Али, припадао је породици искусних рибара који не умиру без борбе. Наставио је да вози према, како се надао, Норт Хејвну.

Чамец се преврнуо

Одједном је у магли угледао обресе неког високог предмета. Када се приближио, видео је да је пред њим сигнализациона бова. То је могао да буде спас! Од смрти у леденом мору делила га је челична плу-

тача висока око четири метра изнад морске површине.

Била је то бова број 2 залива Леу која је обележавала улаз у залив Пенобскот.

Један талас бацио је чамец о бову. Кертис се ухватио за леличну конструкцију, једном ногом на њеној платформи, другом на чамцу. Још један талас и „Дрипти II“ се преврнуо.

Док се Кертис узварао, чамца више није било на видику. С њим је отишло све што је бродоломнику могло да помогне да преживи: храна, топла одећа, термос с врућом кафом, боца гаса која би му омогућила да упали ватру и скрене пажњу на себе као и да се загреје.

Само што се успентрао, чуо је звук мотора и назрео обресе рибарског брода који се враћао у луку. Почео је да маше рукама и виче што га је грло носило. Са брода га, због магле, нико није ни чуо ни приметио.

На удар једног таласа бова се нагла на страну готово додирнувши воду. Затим се усправила. Кертис је петом изгребао лед са платформе која се бесомучно њихала препуштена таласима. На два метра од горње границе газа бове налазила се шупљина висока седамдесет пет центиметара, широка око метар. Кертис се у њој склупчао. Надао се да ће његов ортак Волтер Броши алармирати обалску стражу чим прође време када је требало да се врати.

Прошао је један сат. Кертис је цвокотао од зиме. Руке и ноге уопште није осећао. Помислио је да би најбоље било да заспи и тако безболно умре од хладноће. Онда се сетио своје веренице, одбацио помисао на смрт и покушао да се сети како да себи помогне а да не изиђе из свог склоништа јер би га, пошто се бова махнито љуљала, одмах прогутало море.

Пар драгоцених чизама

Тада се сетио да у џепу има упаљач купљен дан раније. Требало је нешто запалити и загрејати се. Некако је скинуо чизму од каучука са леве ноге и, како су му руке биле сувише укочене, зубима је парео и правио траке дугачке око четрдесет, широке око пет центиметара.

Затим је из џемпера извукао руке, подигао оковратник преко главе и шћућурио се испод вуне као у некој чаури. Онда је, тако заштићен од ветра, почео да пали траке од каучука. Дим је био неподношљив и сваких пет минута морао је да извлачи главу да би удахнуо мало свежег ваздуха.

Топлота му је помогла. Лед са лица се топио и одећа полако сушила. Траке је штелео палећи по једну свака два сата. Знао је, ипак, да ће му се прсти на ногама и рукама смрзнути и отпасти буде ли још дуго чекао на помоћ. Нису важни прсти, мислио је, главно је да не умрем.

Када је прошло пет поподне, његов ортак је узбунио обалску стражу и у потрагу за несталим рибаром одмах је послат хеликоптер. Кертис га је и чуо и видео, али спасиоци нису видели њега шћућуреног у бови. Магла је још увек била густа.

Човек у радарском кућишту!

Сутрадан, у два по подне, Том Вилијамс, официр стражарског чамца „Поинт Хенон“, приметио је нешто на бови број 2 залива Леу. Да није птица? — промрмљао је и махиално принео очима дурбин. Остао је отворених уста пошто је у бови, у кућишту за радар, јасно разазнао шћућуреног човека.

Када је патролни чамец пришао бови, Кертис је покушао да устане, али га је лед лепио за метал. Успео је да се извуче оставивши комад коже с леђа на челику. Био је од главе до пете црн од чађи, а руке и ноге није осећао. На сву срећу страдао му је само један зглавак на левом палцу.

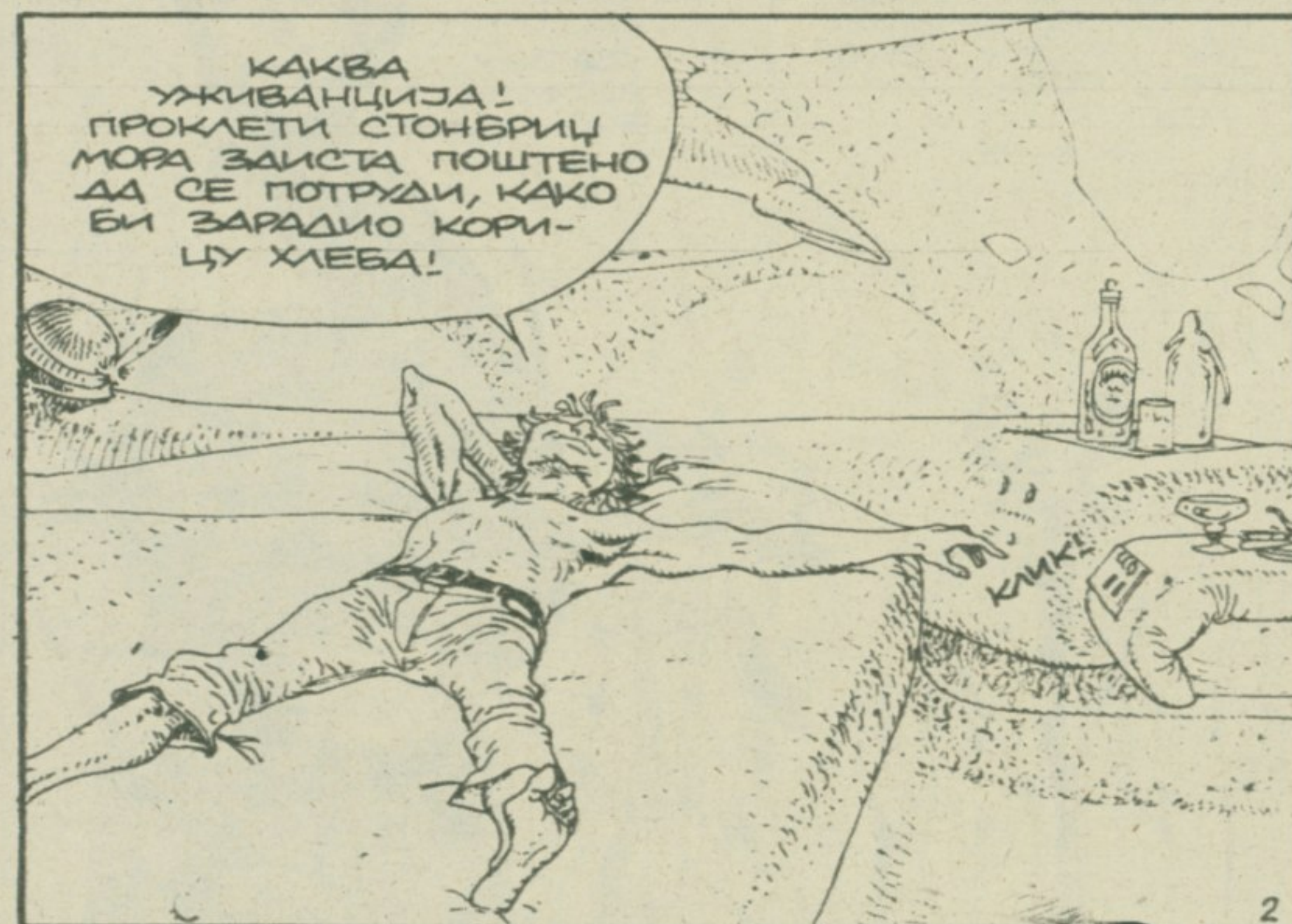
На бови је провео двадесет седам сати и, како су му рекли лекари, од сигурног смрзавања спасла га је масна чађ од каучука која се таложила сагоревањем трака с његових рибарских чизама.

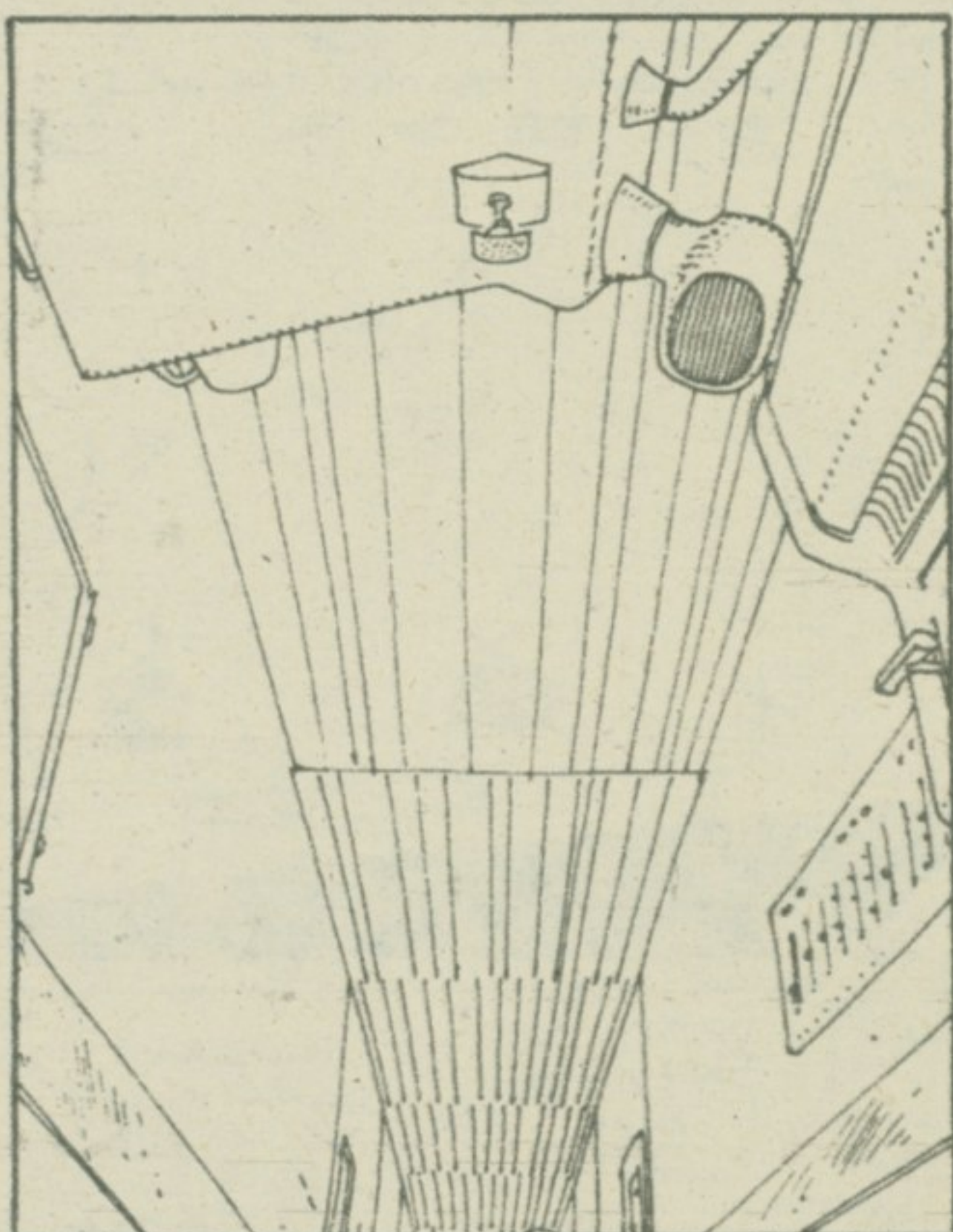
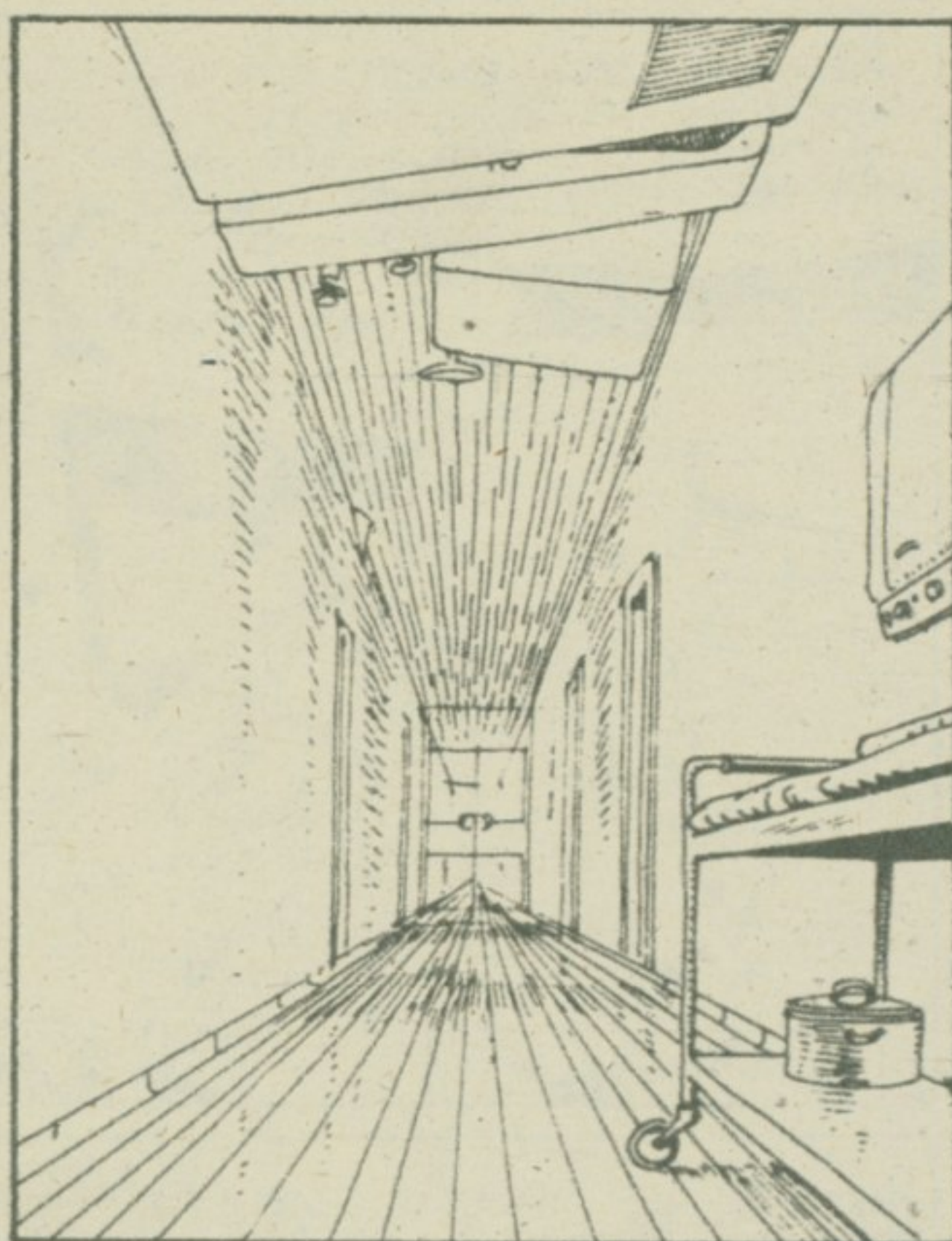
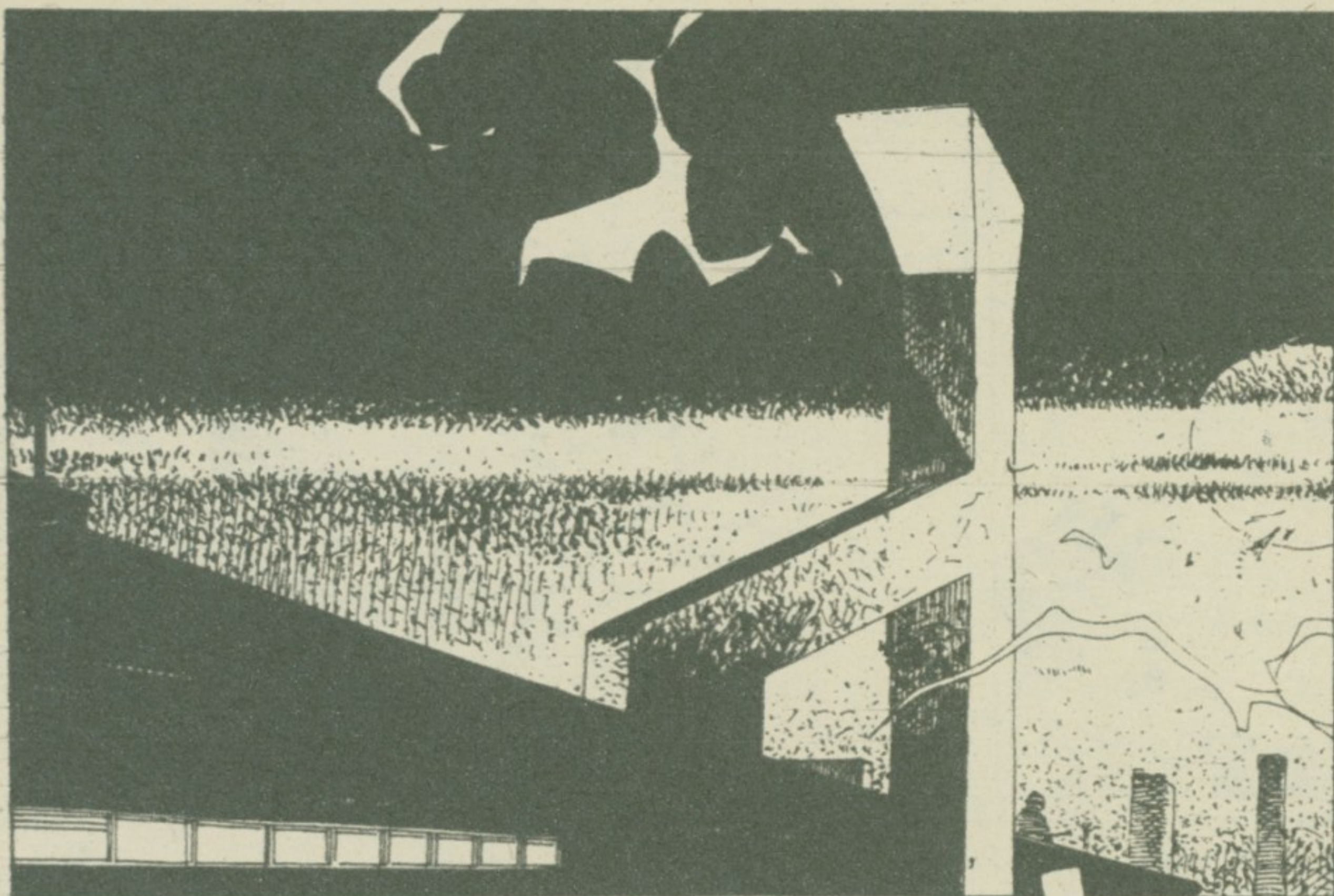
Б. Д.

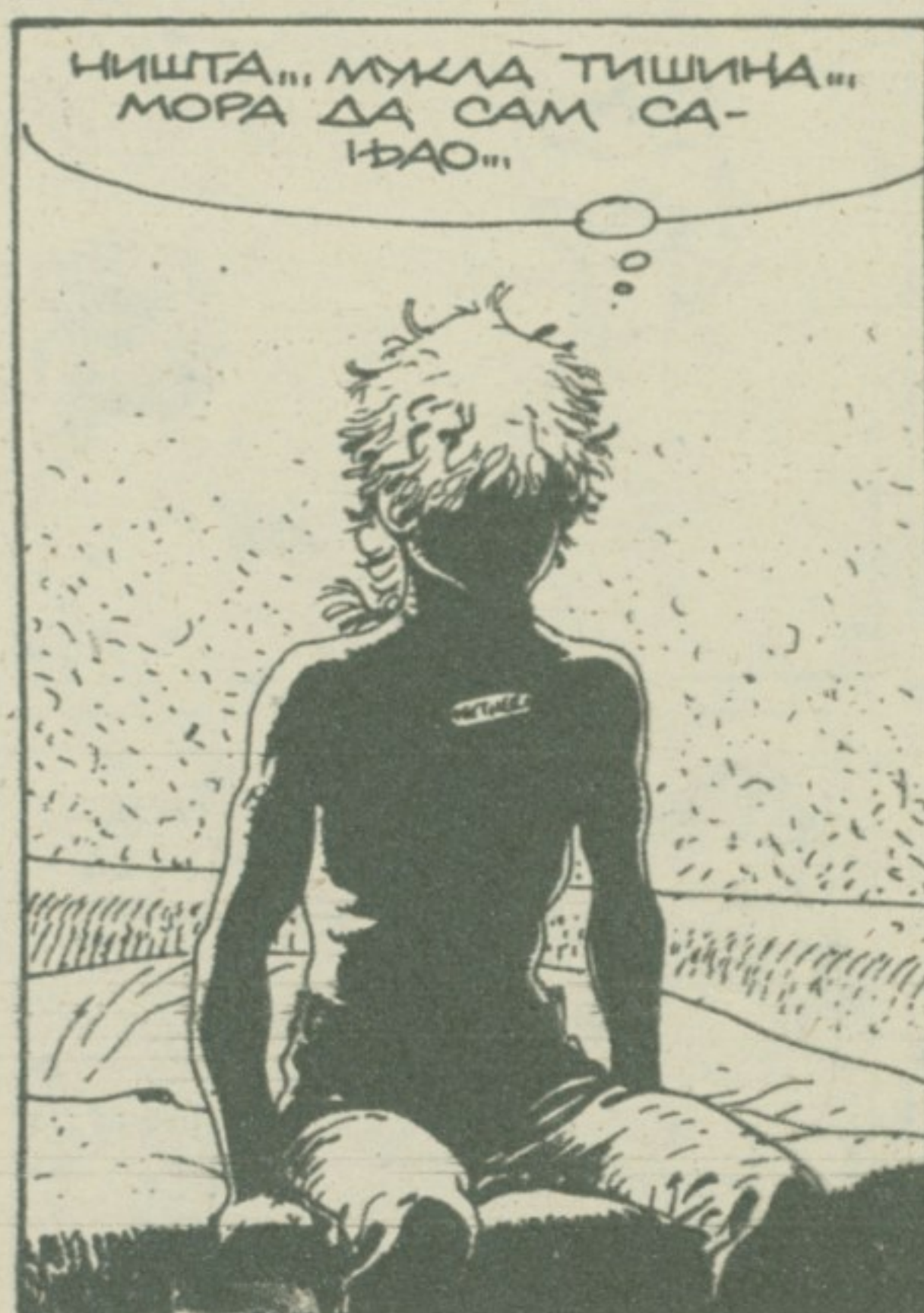
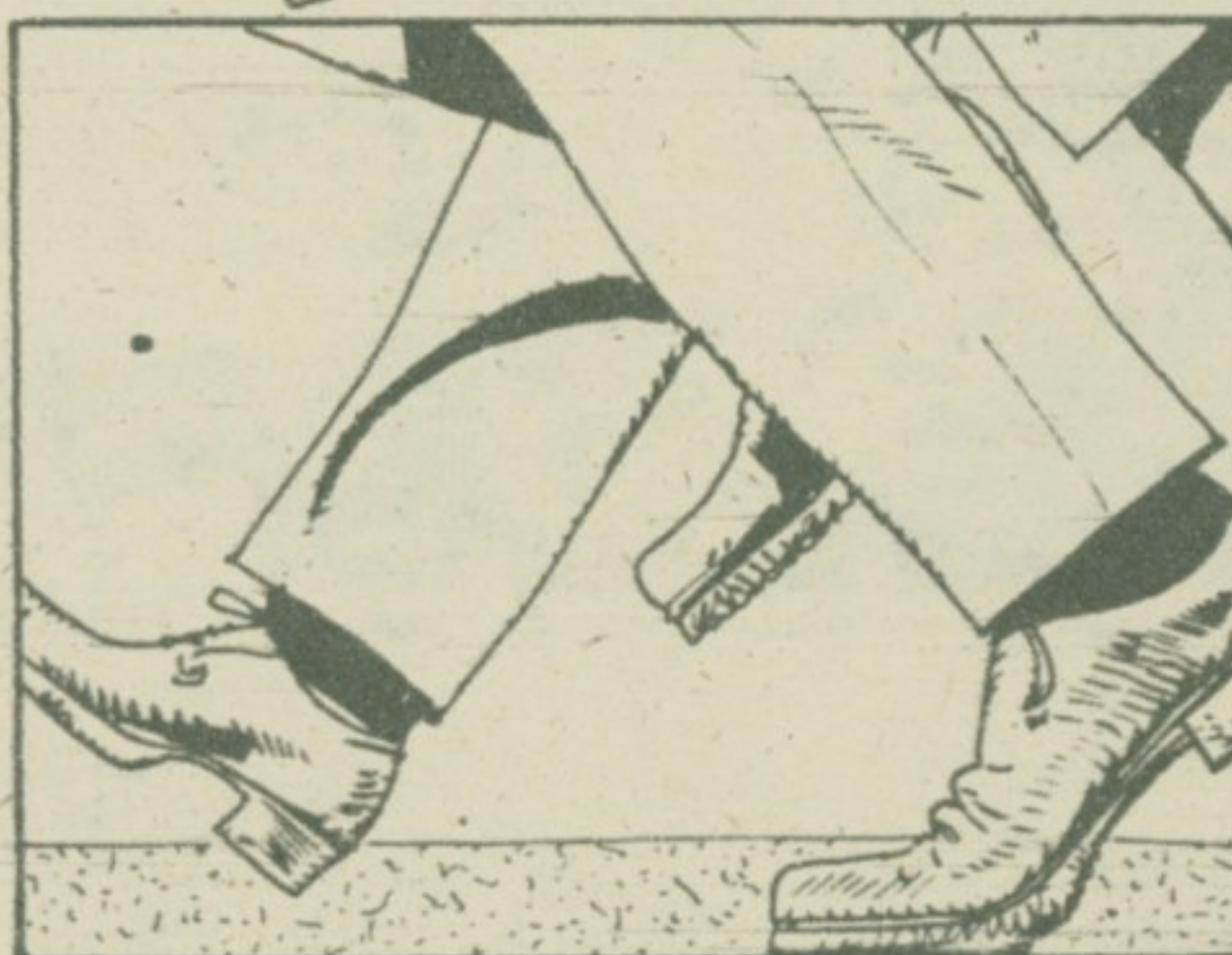
Hermann

НЕ! ПУСТИТЕ МЕ!...
НЕ МОГУ ВИШЕ! !?
ХОЋУ...

НИШТА... МУКА ТИШИНА...
МОРА ДА САМ СА-
ИДАО...

ПРЕГЛЕДАЈУЋИ ВАШЕ РА-
ЧУНЕ, ЗАКЉУЧИО САМ ДА
СТЕ УМИНИЛИ БОЉЕ НЕГО
ДА СТЕ ОПТИМАЛИ СВОЈ
ДУГ... ПОД УСЛОВОМ АКО СЕ
ПОКАЖЕ ДА ЈЕ КУРА
МЕЛОЈ СОЛИДНА ИНВЕ-
СТИЦИЈА! СМЕСТА
УАСИТЕ ЦИГАРЕТУ!

ОПРО-
СТИТЕ,
ЗАБОРАВИО
САМ... ШТО
СЕ РАЧУ-
НА ТИЧЕ...

ЖЕЛИТЕ ДА ВАС ИСПИ-
ТИМ? И ПРЕДУЖАМ ПО ОБИ-
ЧАЈУ! ВИ НИШТА НЕ ЗА-
БОРАВЉАТЕ "ЈЕДАН ДЕО
У "СЕРУМУ,"
ПРЕТПО-
СТАВЉАМ?

ТО ЋЕ БИТИ
ДОВОЉНО!

ИМАТЕ СРЕЋЕ ЈЕР
САМ УПРАВО ИЗГУБИО
ДВА ПАЦИЈЕНТА!
НАЈЗАД, МОРАО САМ
ИХ ОПИ-
САТИ...

ЗНАМ...
ВИДЕО
САМ ЈЕДНОГ
ГЛОВИО ЈЕ
КАНАЛОМ...

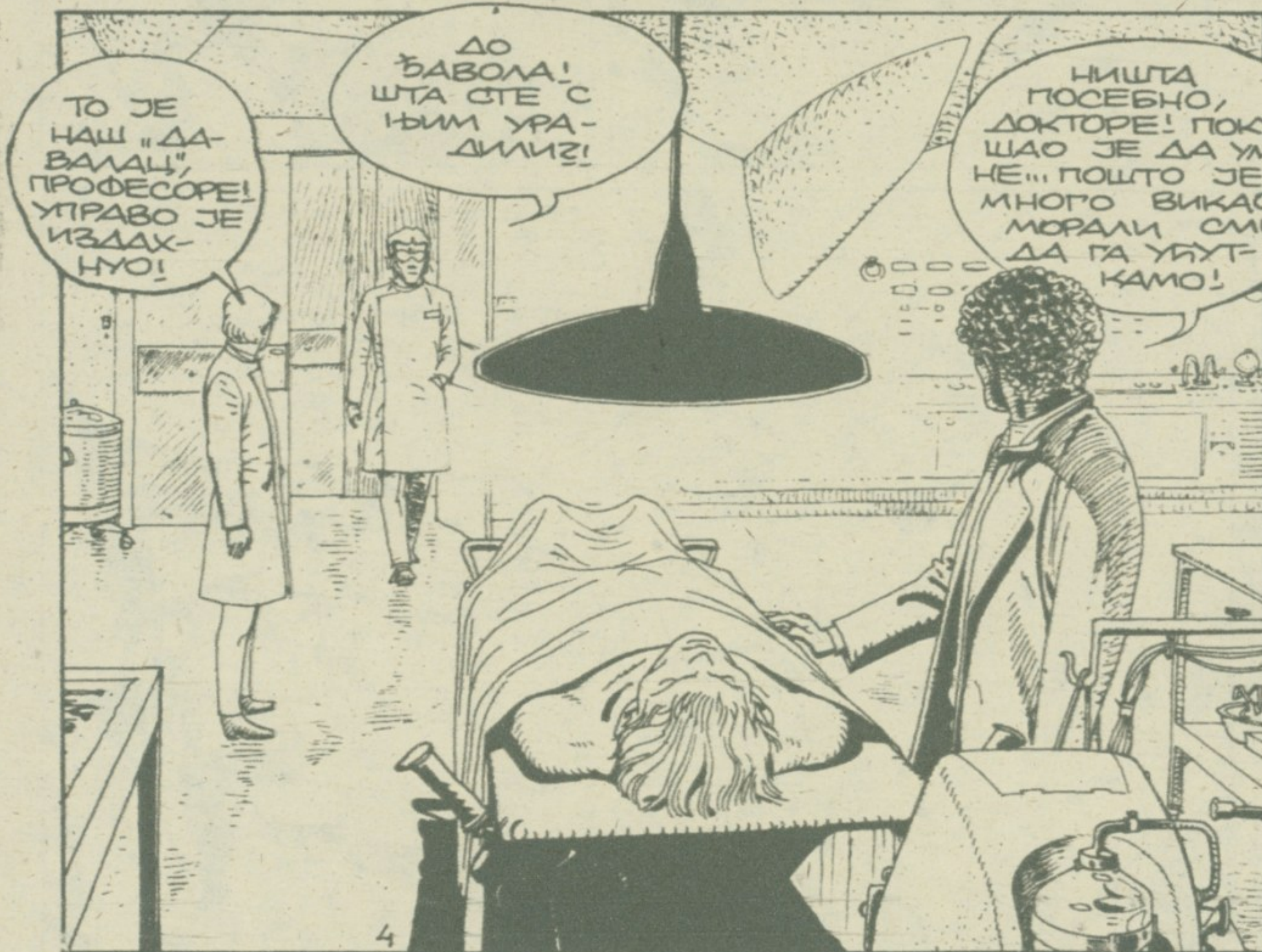

ШТА? КО ЈЕ ГЛОВИО?
ТО ЈЕ СТРАШНО! ЈЕ-
СТЕ ЛИ СИ-
ГУРНИ?

НИЈЕ МОЈЕ ДА КРИТИКУ-
ЈЕМ, АЛИ ТО ЈЕ НАЧИН
КОЈИ ЈЕ БОЉЕ ИЗ-
БЕГАВАТИ...

ИМАЈТЕ ПОВЕРЕЊА! ОНИ КОЈИ
СУ ОДГОВОРНИ ЗА ТАЈ СЛУЧАЈ,
ОХ, ЗОВУ МЕ...
"ОДЕЉЕЊЕ ЗА РЕАНИМАЦИЈУ!"
ВИДЕЋЕМО, СЕ СУТРА!

ТО ЈЕ
НАШ "ДА-
ВАЦАЦ",
ПРОФЕСОРЕ!
УПРАВО ЈЕ
ИЗДАХ-
НУО!

ДО
ЋАВОЛА!
ШТА СТЕ С
ЊИМ УРА-
ДИЛИ?

НИШТА
ПОСЕБНО,
ДОКТОРЕ! ПОКУ-
ШАО ЈЕ ДА УМАК-
НЕ... ПОШТО ЈЕ
МНОГО ВИКАО,
МОРАЛИ СМО
ДА ГА УЋУТ-
КАМО!

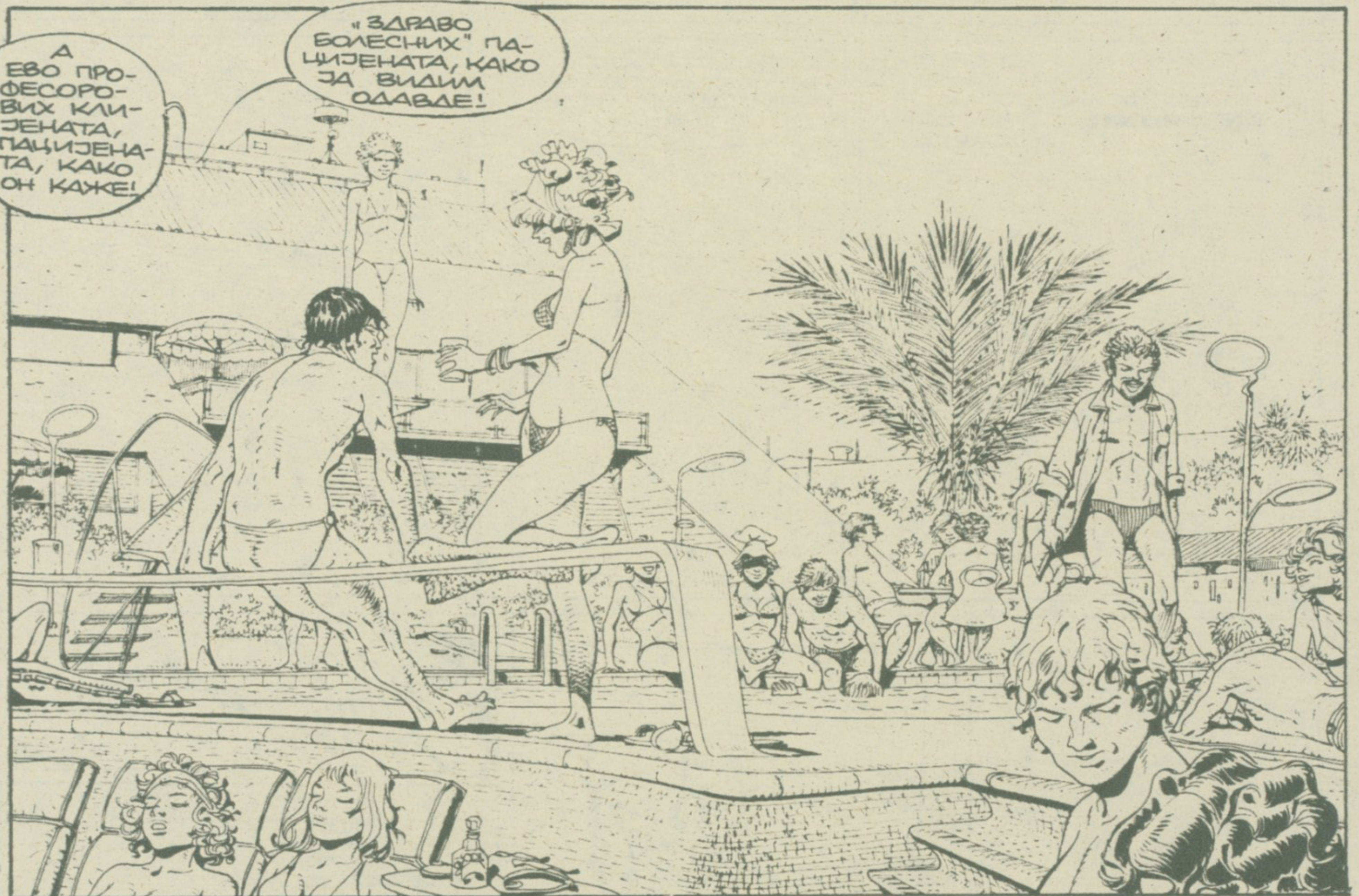
"УЋУТКАТИ"?!
РУТАТЕ
МИ
СЕ!?

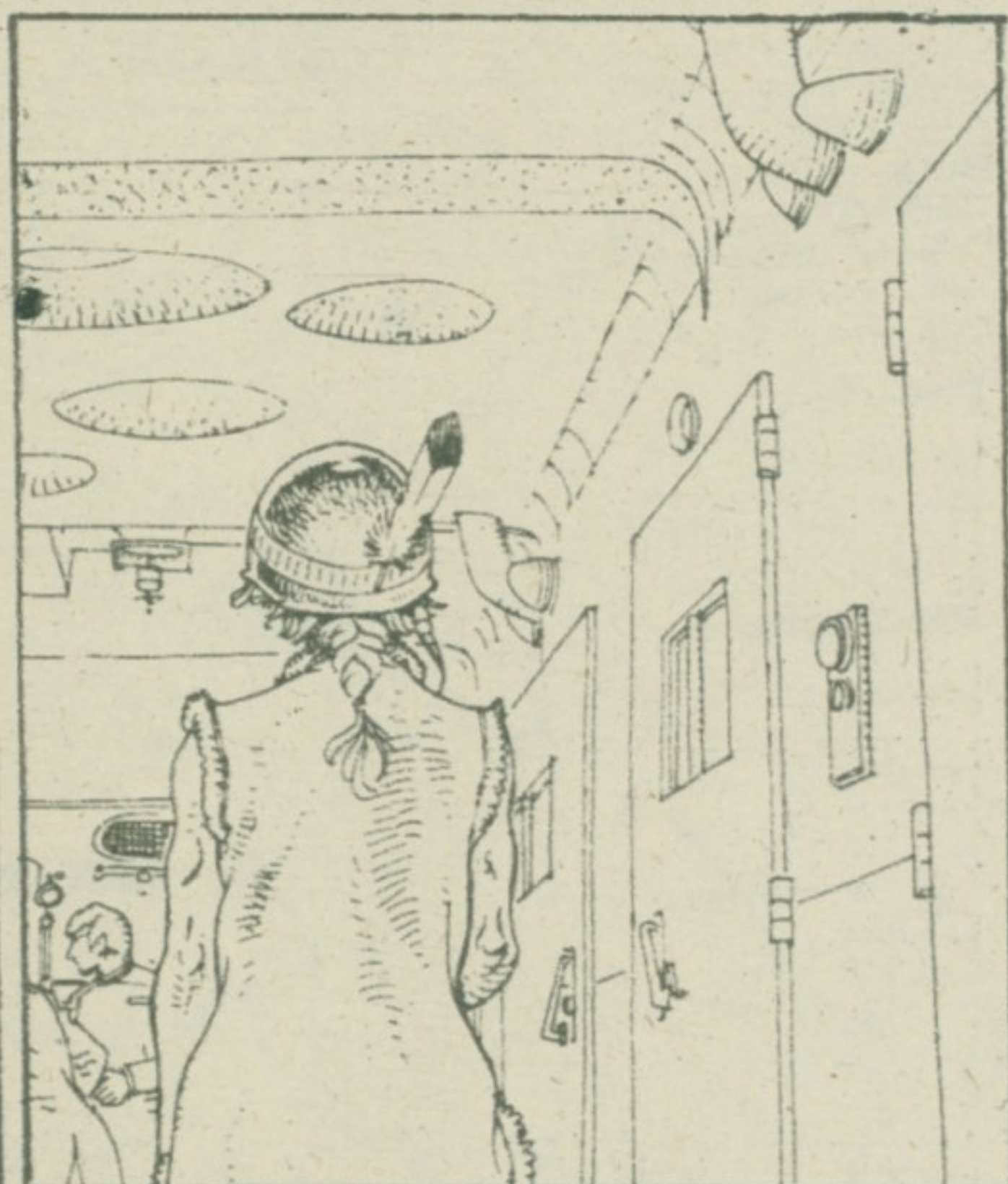
НИСМО
ГА МУМИ-
ЛИ! ОДЈЕД-
НОМ СЕ
СРУШИО...
СРЧАНИ
УДАР!

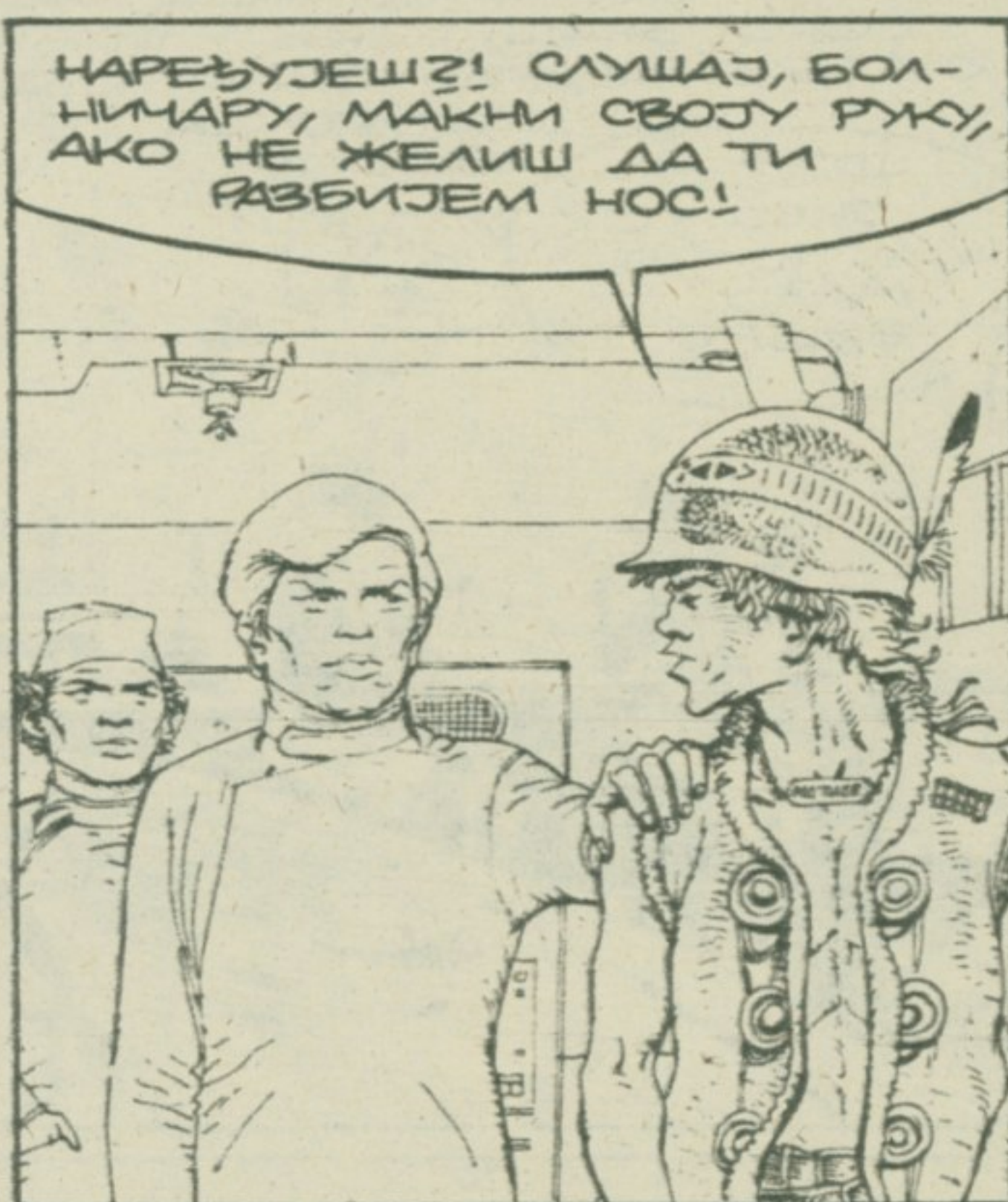

КО НАМ ЈЕ
ПОСЛАО ОВОГ
"ДАРОВАЦА"?

МИСЛИМ
СТОНБРИЦ!

ОСТАВИТЕ ГА НА
МИРУ! ЈА ЋУ СЕ
ПОБРИЊУТИ
ЗА ЊЕГА!!!

ВИДЕО САМ ГАЗДУ,
КУРАИ! МОГУ ТЕ УПО-
ЗНАТИ С ПОЈЕДИНО-
СТИМА ЗАДАТКА! ДОБ-

РО, КОЛД-
ВЕЛ, ИИЦА-
ДЕНТ ЈЕ
ОКОН-
ЧАН!

НЕМАМ НАМЕРУ
ДА СЕ ВИШЕ БАК-
РЕМ СА ТОМ
БЕЗНАЧАЈНОМ
ПРЗНИЦОМ!

ДОСТА ГАЛПОСТИ! АЈДЕ,
КУРАИ, ПОПИЈМО ЧАШИЦУ...
ТО ЋЕ ТЕ ОСВЕЖИТИ!
ДОЋИ!

БОЛНИЧАРИ САМО РАДЕ СВОЈ
ПОСАО! ЗНАШ, НЕКИ КЛИЈЕНТИ
СУ ЕКСТРАВАГАНТНИ И МОРАЈУ
ПОТПУНО ДА СЕ
ИЗОЛУЈУ!

ШТА? ЈЕ
И ОНАЈ МОЖ-
ДА ПОГМО
МАЛО
ВИШЕ?

ВИШЕ ВОЛИМ ДА ТО
ТАКО ОХВАТИШ... БИЋЕ
МИ ЛАКШЕ ДА ТИ ИС-
ПРИЧАМ НЕШТО ВЕ-
СЕЛО...

ЕВО, ПОПИЈ
ЈОШ ЈЕДНУ!

ЕЈ, СТАНИ! ЧЕКАЈ МАЈУ...
КАКО? ШТА?
НЕМА ЗА-
ДАТКА?

ЈЕСИ ЛИ
РЕКАО - НЕМА ЗА-
ДАТКА? НЕМА?!
ПА ШТА ЈА
ОВДЕ РАДИМ?
А?!

НЕ МОЖЕШ
ДА СХВАТИШ КО-
ЛИКО САМ ЧЕКАО ОВАЈ
ТРЕНУТАК! ПА ДОБРО,
РЕКИ БУ ТИ ЗБОГ
ЧЕГА СИ ТИ ОВДЕ,
КУРДИ МЕЛОЈ!
СЛУШАЈ...

ЗНАШ, ДОКТОР ЈЕ МУ-
ДАР ТИП! НЕ ЗНАМ
КАКО ОН ТО РАДИ,
АЛИ ОТКРИО ЈЕ НЕ-
ШТО ЧИМЕ МОЖЕ НЕ-
КИМА ДА САНУВА
МЛАДОСТ... ОН ТО УЗИ-
МА ОД ДРУГИХ... А ТЕ
ДРУГЕ ДОВОДИМ ЈА...
КАПИРАШ ЛИ?

ВЕРЕ МИ,
ТИ СИ СЕ ДОБ-
РО НАТРЕСКАО,
ДРУГАР!

ТИ СИ СЕ НАПИО, КУР-
ДИ... НЕ ВИДИШ
УДИЦУ КОЈУ
САМ ТИ ПРИ-
ПРЕМИО! КРОЗ
ОСАМ ДАНА
ТИ БЕШ БИ-
ТИ МАЊЕ
СВЕЖ ОД
ОНЕ ДАМЕ
КОЈУ СИ
ВИДЕО У
БЕЛИЈИ!

ЈА НИСАМ ДАМА,
СТОЊЕРИЦЕ... НИСАМ
НИ ЗАМОРЧЕ... ЈА...

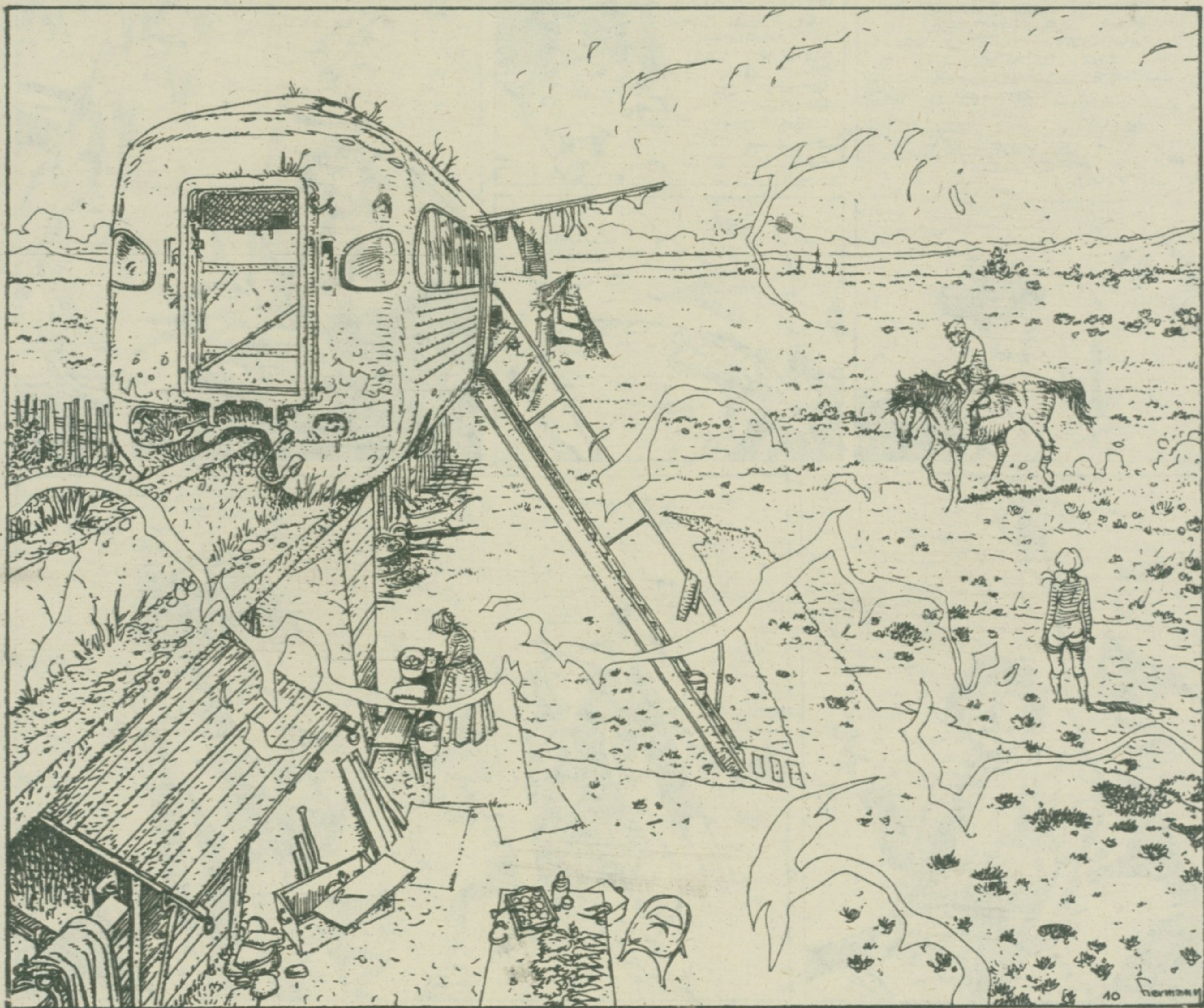
ДАМА...
БЕЛИЈА...

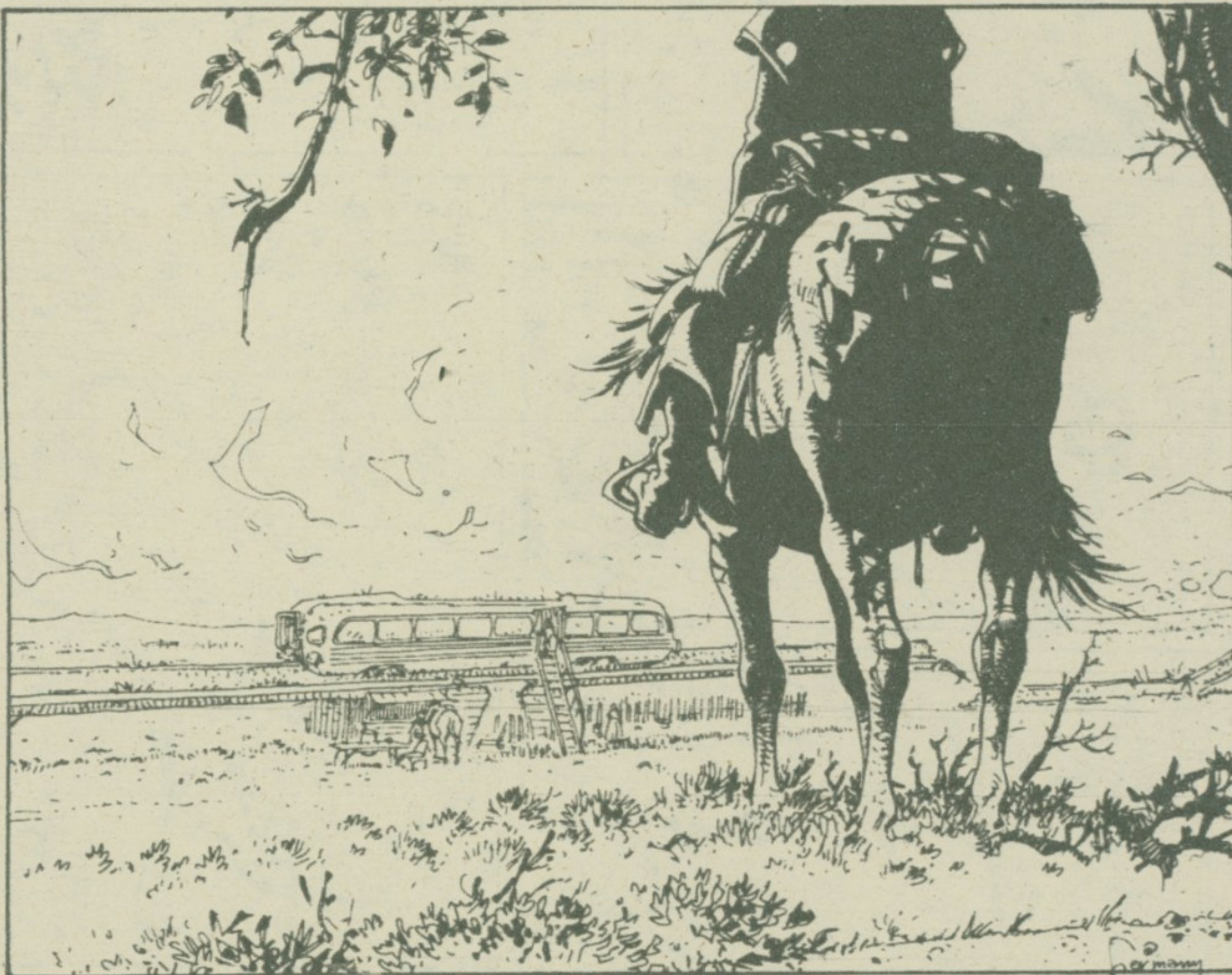
Ћ... Ћ... ЋУБРЕ...
ЦРК'О
ДАБОГДА...

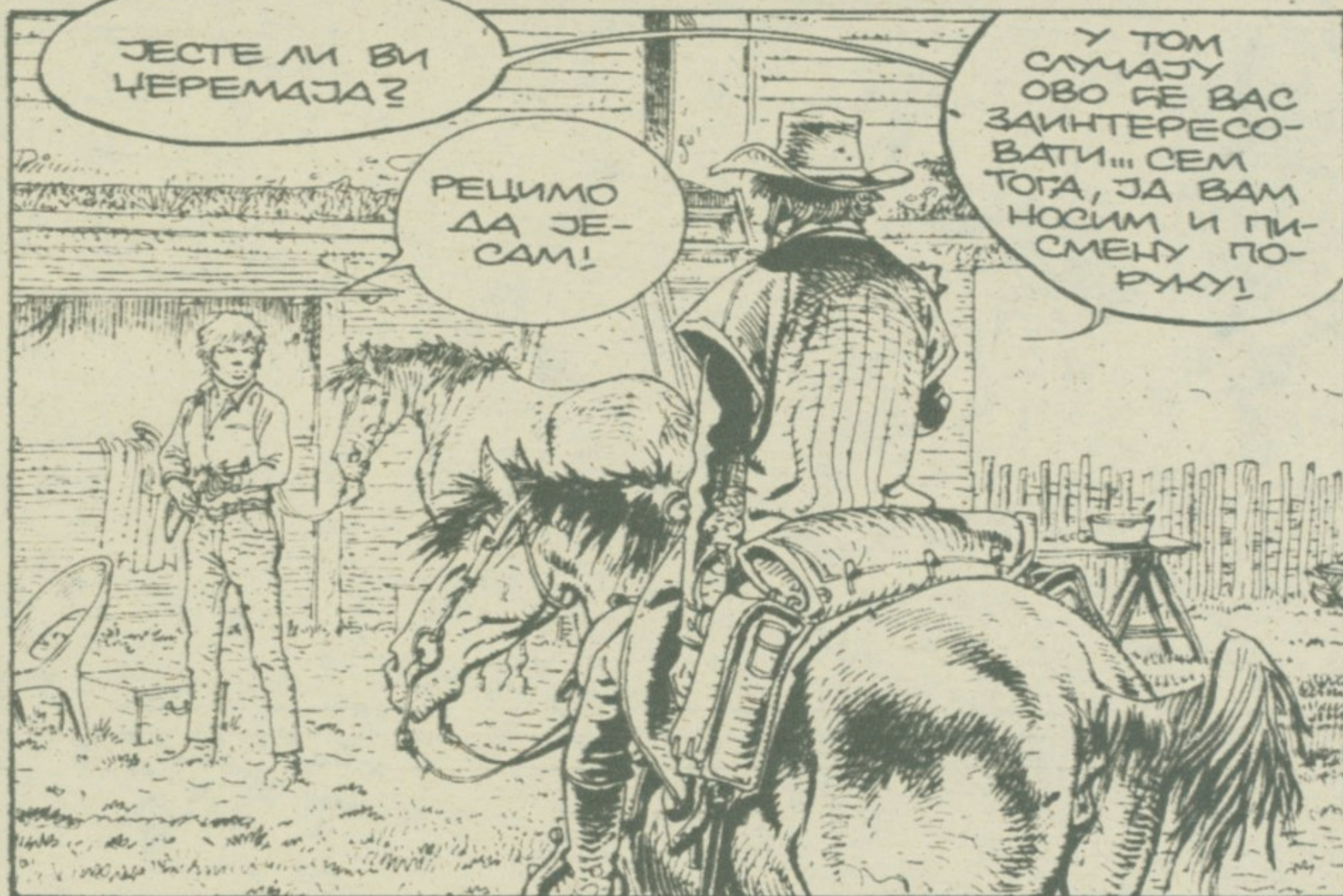
ДОБРО! С ТОВОМ САМ ЗА-
ВРШИО... ПРЕДАЈЕМ ТЕ БОЛ-
НИЧАРИМА! ЈА БУ ПЛАТИТИ
ЧЕХ!

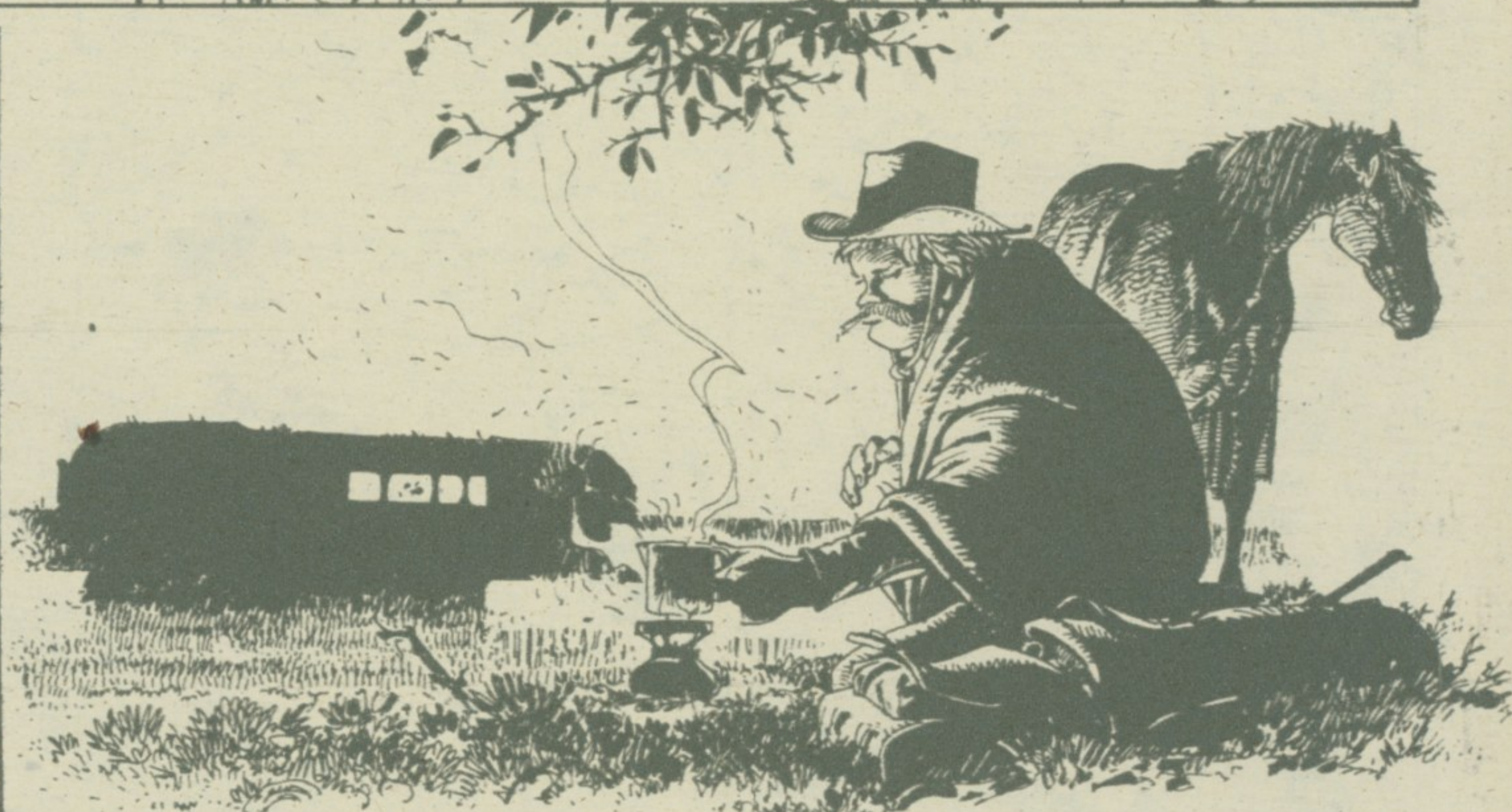
ЈЕ Л'ТО
ТРАЖИШ,
ЗЛОЧЕСТИ
КУРДИ?

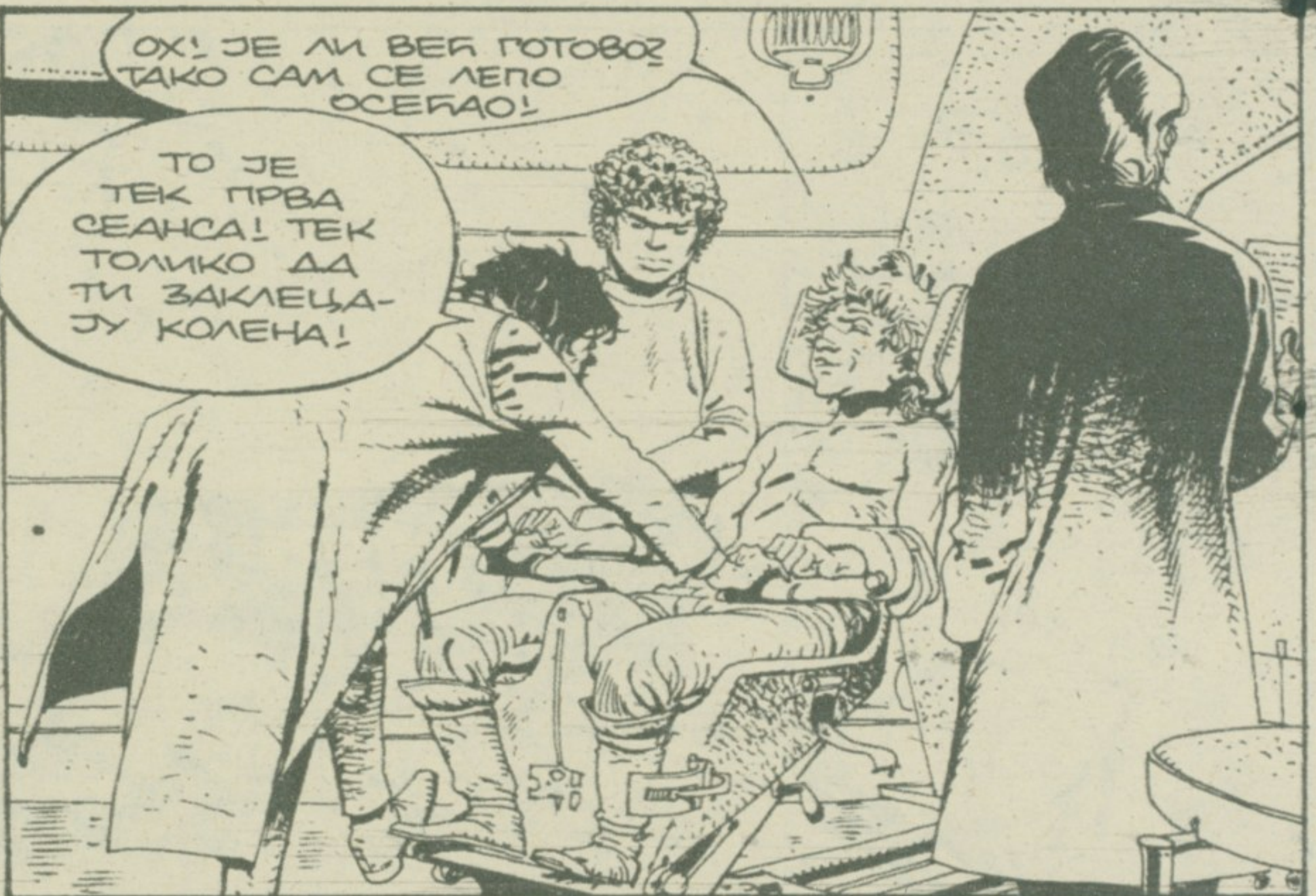
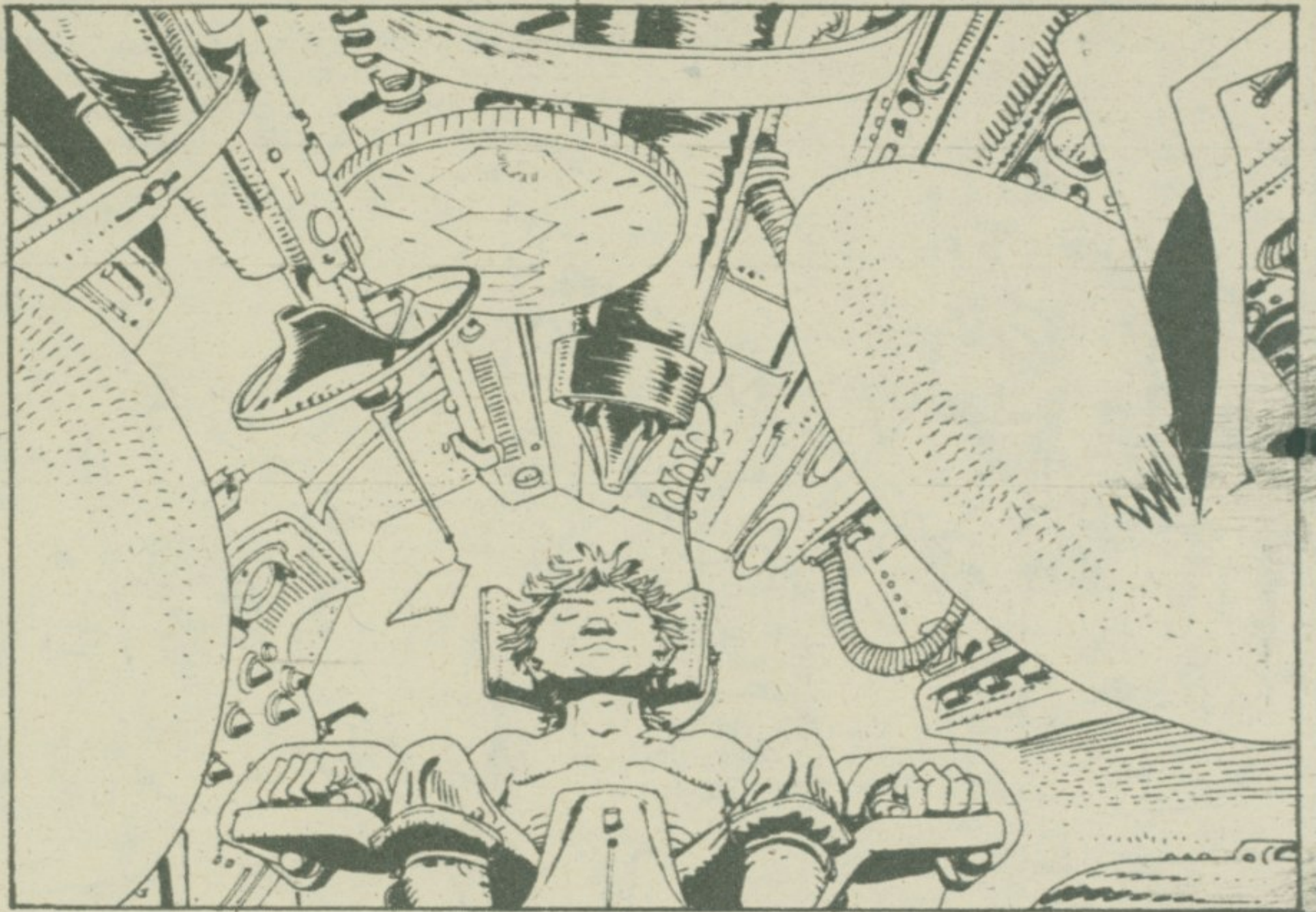

ЈЕ Л' ВАМ ЧЕРИ ПОЗДЈМИ-ЛА СВОГ КОЊА?

ЗАПРАВО НИСАМ ХТЕО ДА ЈЕ БУДИМ, ДА ЈЕ ПИТАМ! СХВАТИТЕ ДА НИСАМ ИМАО ИЗБОРА, С ОБЗИ-РОМ ДА МОЈ КОЊ БОГА!

МИСЛИТЕ ДА НИ-ЈЕ ТРЕБАЛО?

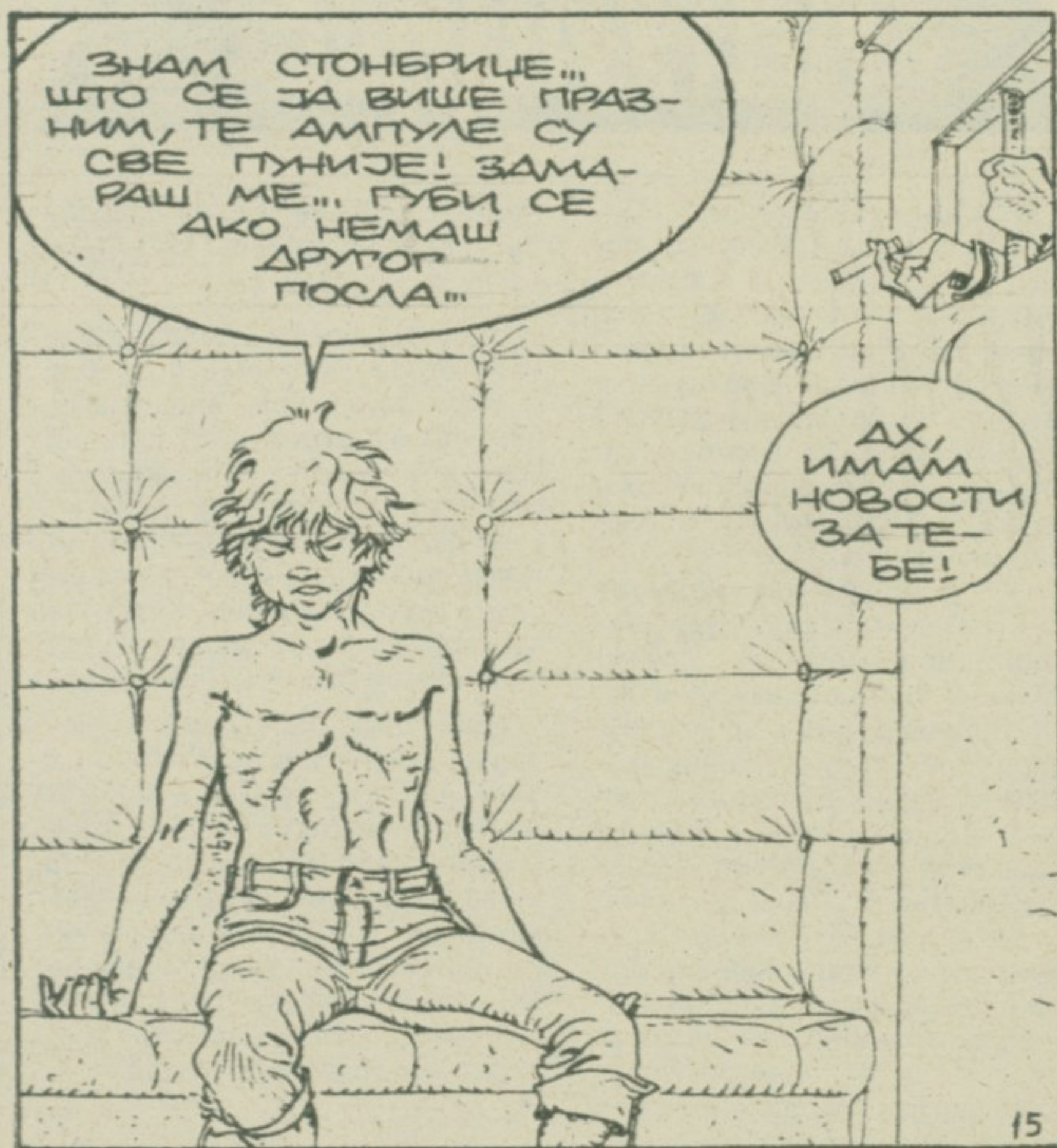
ЗА КОЊА ЈЕ У РЕДУ, АЛИ БИСАМЕ С ИБЕ-НИМ ИНИЦИЈАЛИМА СУ ДАР ГОСПОДИНА СТОЊЕРИЦА! МОЖЕ СЕ ДОГОДИТИ ДА МУ НЕ БУДЕ ПРА-ВО, И ДА ПОМИС-ЛИ КОЈЕШТА...

ЕХ, ПА ТИМ ГО-РЕ! НЕМАМ НА-МЕРУ ДА ХОДАМ НА ПРЕСТИМА ДА НЕ БИХ УЗНЕМИ-РИО ГОСПОДИНА СТОЊЕРИЦА! НЕК' МИСЛИ ШТА ХОБЕ!

ИПАК, БИГЕ БДОБЕ ДА ИХ НЕ ВИДИ...

ЗНАМ СТОЊЕРИЦЕ... ШТО СЕ ЈА ВИШЕ ПРАЗ-НИМ, ТЕ АМПУЛЕ СУ СВЕ ПУНИЈЕ! ЗАМА-РАШ МЕ... ГУБИ СЕ АКО НЕМАШ ДРУГОГ ПОСЛА...

ДХ, ИМАМ НОВОСТИ ЗА ТЕ-БЕ!

ВИДИШ, ЗНАМ ДА БЕШ СЕ ТИ ОПЕТ ЈУТИТИ АКО ТИ КАЖЕМ... ЗАТО ОКЛЕВАМ...

ЧИМЕ ЈОШ МО-ЖЕШ ДА МЕ УЗБУДИШ, СМРДЛИВА РИБО?

ТИМ ГОРЕ ПО МЕ-НЕ... РИЗНИКОВА-ЈУ! ОТВОРИ УШИ, РЕКИ ГУ ТИ ТИ-ХО... ТВОЈ ДРУ-ГАР ЦЕРЕМАЈА ОН ЈЕ...

КРАЈ У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

НАЈВЕЋЕ РОБИЊЕ ПОРОКА СВЕТСКЕ

Поштовани читаоци, представљамо вам четири нове књиге библиотеке „ДРУГА СТРАНА СВЕТА“:

НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ МИСТЕРИЈЕ МОРА (II коло)

НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ АТЕНТАТИ (II коло)

НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ РОБИЊЕ ПОРОКА (Најпоқвареније жене света) (II коло)

НАЈЗАГОНЕТНИЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ УБИЦЕ (III коло)

Поред њих, подсећамо вас и на наша ранија издања:

I коло

1. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ НЕСРЕЋЕ XX ВЕКА
2. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ ПОГРЕШКЕ И ЗАБЛУДЕ
3. НАЈЗЛОГЛАСНИЈЕ СВЕТСКЕ УБИЦЕ
4. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ ВАРАЛИЦЕ И ЛОПОВИ
5. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ЕКСЦЕНТРИЦИ И ОСОБЕЊАЦИ
6. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ САБЛАСТИ И ДУХОВИ
7. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ МИСТЕРИЈЕ
8. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ МИСТЕРИЈЕ НЛО
9. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ НАКАЗЕ И ЧУДАЦИ
10. ЧУДНО АЛИ ИСТИНИТО

II коло

11. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ШПИЈУНИ И ОБАВЕШТАЈЦИ
12. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ НЕРАЗЈАШЊЕНИ ЗЛОЧИНИ
13. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ МИСТЕРИЈЕ МОРА
14. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ СКАНДАЛИ XX ВЕКА
15. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ АТЕНТАТИ
16. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ЧАРОБЊАЦИ И ЧУДОТВОРЦИ
17. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ЉУБАВНИЦИ
18. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ КРВНИЦИ И ТИРАНИ
19. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ РОБИЊЕ ПОРОКА (Најпоқвареније жене света)
20. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ ПОТРАГЕ ЗА ПОТОНУЛИМ БЛАГОМ

III коло

21. НАЈЗАГОНЕТНИЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ УБИЦЕ

Све књиге штампане су латиницом, у тврдом повезу и са пластифицираним корицама у боји.

Цена једне књиге је 3.600 динара, а плаћа се поштару приликом преузимања.

НАРУЧБЕНИЦА - 3

Овим неопозиво наручујем следеће књиге под редним бројем:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

(заокружите број књиге коју поручујете)

(име и презиме)

(улица и број)

(поштански број и место)

(телефон)

Наручите на адресу:

„ДРУГА СТРАНА СВЕТА“, 34000 КРАГУЈЕВАЦ, Лоле Рибара 8

Књиге можете наручити и на телефон 034/67-940

ШТА ЈЕ ТО ПЕРЦЕПТРОН

ПРОДАВАЊЕ

ИНТУИЦИЈЕ

Удоба када је свеопште самосавршавање („У сваком погледу, свакога дана...“) попримило одлике мистичних ритуала, било је само питање часа када ће неко понудити нараву која наводно усавршава човекове мистичне моћи. Перцептрон, како тврди његов произвођач, развија наше способности за ванчулно опажање.

То је мала пластична пирамида са уграђеним компјутерским „чипом“ који методом „случајног“ као и препрограмирањем избора активира, једну за другом, четири боје. Притискивањем једног од обојених дугмади на тастатури корисник погађа која ће се следећа боја упалити. Кад је дугме притиснуто пали се у ствари боја коју је нараву већ програмирала и на тај начин види се је ли наше претходно опредељење било исправно или не. Перцептрон „памти“ тачне резултате и произвођач тврди да човек

временом може тако да поправи свој „скор“ – односно своју ванчулну перцепцију.

Судећи према приложеном Упутству за руковање потребно је само да се „увек када изаберете право дугме потрудите да упамтите осећање које вас је нагнало на ту исправну одлуку“. Уколико, пак, пре него притисне дугме за боју корисник нема ама баш никакву интуицију, може да притисне дугме за „даље“ и онда види шта би био правилан избор.

Њујоршка маркетиншка корпорација купила је овај патент од физичара Расела Тарга који је измислио перцептрон 1960. године за потребе NASA-е, тачније за њена изучавања парапсихолошких појава. NASA није видела неку вајду од овог апарата, али јој није ни пало на памет да га као његови садашњи власници продаје за 39,95 долара комад.

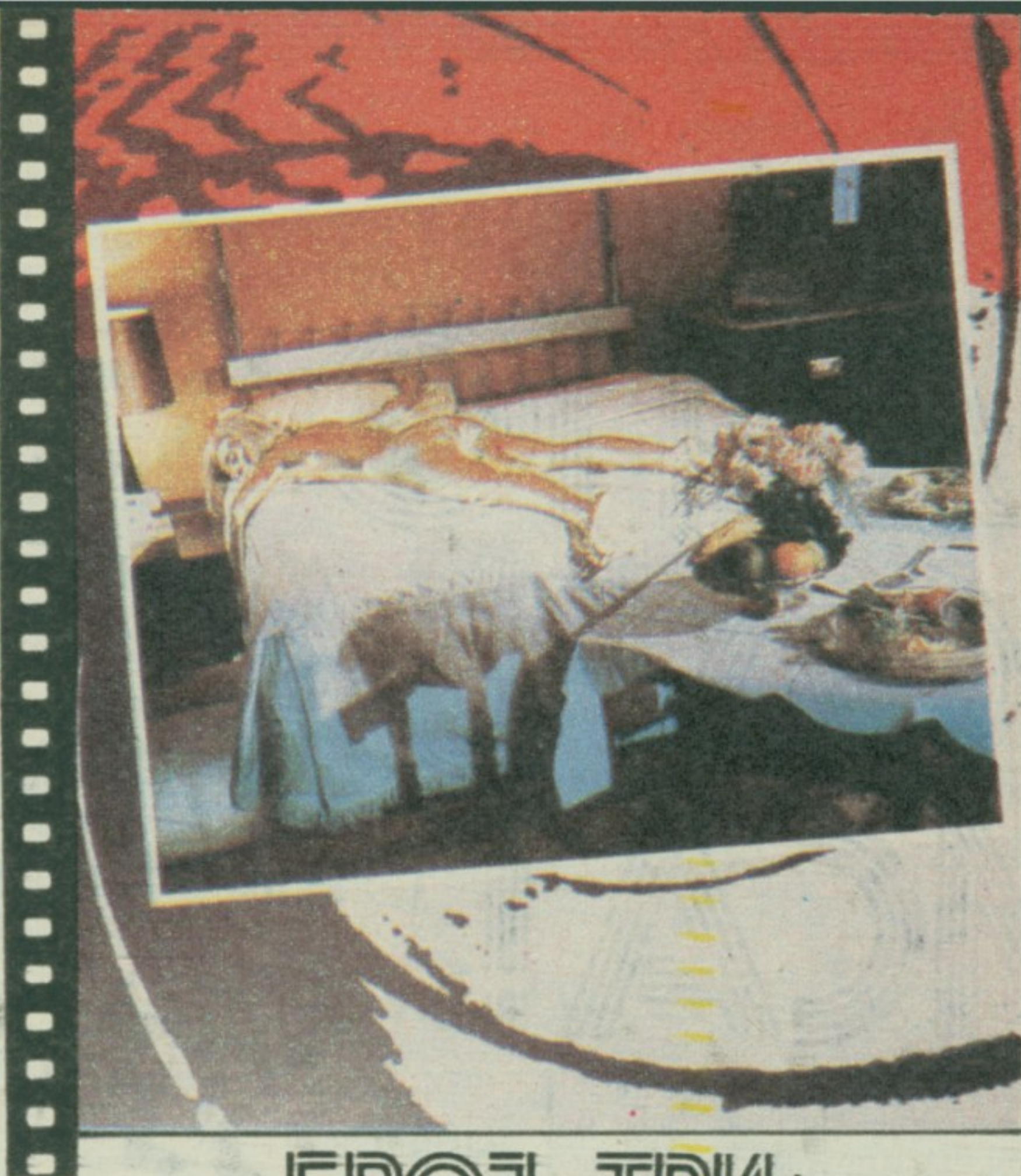
И. Б.

Зовем се Бонд... Џејмс Бонд

Трећи филм из серије о агенту 007, који многи сматрају најбољим од раних Бондова и у коме се срећемо с једним врхунским злочинцем, упознајемо са направама високе технологије, очаравајућим девојкама и узбудљивим завршетком, одредио је стил многих потоњих филмова о овом јунаку. Већ у „Голдфингеру“ су присутни сви карактеристични бондовски елементи који су и овде битно усавршени. Под бондовским елементима подразумевамо да се прича одиграва брзо, да је пуна динамичних акција тако да гледалац готово и нема времена да предахне, да постоји злочинац који жели да уништи свет или да њиме овлада, да он поред себе има неког наизглед непобедивог пратиоца, да је Бонд снабдевен необичним помагалима, да злочинац поседује неко претеће оружје високе технологије, да се у филму појављују лепе девојке – добре, лоше или незаинтересоване – као и да видимо неку неизбежну луду трку колима и какву колосалну експлозију на самом крају филма. У те елементе можемо чак уврстити и све насловне песме које увек изводе најпознатији певачи (у овом филму је то духовна балада Ширли Бејзи).

За разлику од два претходна филма, у „Голдфингеру“ се први пут срећемо са данас добро знамим особеним бондовским хумором. То је нарочито дошло до изражаја у незаборавној уводној секвенци која почиње тако што видимо Бонда како рони тик испод површине воде са галебом на глави ради камуфлаже, како затим изазива велику експлозију, да би потом скинуо гњурачко одело и остао у белом смокингу, па чак из џепа извадио црвени каранфил и ставио га у рупицу на реверу и сасвим мирно отишао најпре у ноћни клуб, па у приватне одаје игралице која управо излази из каде. Док је држи у загрљају Бонд у њеном оку примећује неку прилику која му се шуња иза леђа. Избегавши ударац, Бонд започиње борбу која се завршава тако што убаци укључени вентилатор у каду у коју је непосредно пре тога сместио свог противника. Пошто поправи сако изјављује само „Шокантно! Потпуно шокантно!“ и одлази успоставивши присан контакт са гледаоцима и пре појаве шпице.

Заплет се у овом филму ствара око злочинца са нарочитом наклоношћу према злату. Голдфингер овај драгоцен метал незајажљиво кријумчари свуда по свету, користећи за то тајна скровишта у свом „ролс ројсу“: 007 добија задатак да сазна шта се крије иза тога. Нико и не слуги какав је паклен план скривао овај криминалац. Циљ му је да активира атомску бомбу (направљену од кобалта и

БРОЈ ТРИ:

ГОЛДФИНГЕР

**ТАЈНИ АГЕНТ 007 ПОСТАЈЕ
ДУХОВИТ. – БОНДОВ
ПОМОЋНИК – „АСТОН
МАРТИН ДБ 5”**

јода) унутар Форт Нокса у коме се чувају америчке златне резерве. Овим не само што би контаминирао америчко злато за раздобље од педесет осам година, чиме би вртоглаво порасла вредност његових знатних резерви, него би уз пут и потпуно уништио америчку економију.

Голдфингеров опседнутост златом ефектно је предочена нарочитим сјајем у његовим очима када угледа златну полуку из нацистичких резерви коју му Бонд као мамац баца пред ноге за време партије голфа уприличене да би се они упознали.

На први поглед дебелишаста Голдфингер, кратко подшишане риђе косе, не оставља утисак опаког злочинца. Али немачки глумац Герт Фроб, који тумачи овај лик, убрзо успева да све увери како није нимало безопасан непријатељ. Голдфингеров демонска природа долази до пуног изражаја у секвенци у којој потанко планира смрт агента 007. Док Џејмс Бонд лежи привезан за челичну подлогу дебелу осам центиметара, ласерски снап почиње с лакоћом да је сече између његових раширених ногу. (Касније у филму ласер ће бити употребљен за сечење и врата у Форт Ноксу). Своју безосећајност и окрутност Голдфингер најбоље испољава када на Бондово питање да ли од њега очекује да проговори, одговара: „Не, господине Бонд, очекујем да умрете”.

Затим nonшалантно одлази не са чекавши Бондово погубљење.

Али Голдфингер не жали злата када треба да се освети некоме ко га изда. То је дословце на својој кожи осетила једна од његових помоћница, коју је, пошто је прешла на Бондову страну, целу премазао златном бојом; девојчина кожа више није могла да дише и она умире.

У „Голдфингеру“ се појављују још два стандардна, занимљива лика. Иако је у почетку хладна према Џејмсу Бонду, Паси Галор (игра је Онор Блекман), која ради код Голдфингера као пилот, позваће у одлучујућем часу Пентагон и тако обезбедити агенту 007 потребну помоћ у Форт Ноксу. Када Бонд приватним авионом креће да прими честитке од председника, испоставља се да њим управља Паси, као и да је у летелици сакривен Голдфингер, који ће се убрзо појавити са револвером у руци. И поред Бондовог упозорења да је опасно пуцати у авиону, Голдфингер то чини и бива исисан напоље услед наглог пада притиска. Бонд и Паси искачу падобраном и спасавају се.

Други стандардни лик, Голдфингеровог пратиоца, тумачи Харолд Саката, хавајски рвач. Његово убојито оружје је челични шешир којим може противнику да одсече главу, али који на крају њему дође главе када га Бонд баца на ограду под напоном уз коју је Оддјаб прислоњен и тако изазове кратак спој.

Један од Бондових ослонаца у окршају са Голдфингером јесте „астон мартин ДБ5”, нарочито опремљен аутомобил који му ставља на располагање мајор Бутројд, у потоњим филмовима познатији

ГОЛДФИНГЕР (1964)

продуценти:
Хари Салиман, Алберт Р. Броколи за „Еон Продукшн”
режисер:
Гај Хамилтон
сценаристи:
Ричард Махбаум, Пол Ден
директор фотографије:
Тед Мур
дизајнер:
Кен Адам
специјални ефекти:
Џон Стирс
звучни ефекти:
Норман Ванстал (награда „Академије”)
монтажа:
Питер Хант
музика:
Џон Бери
улоге:
Шон Конери (Џејмс Бонд)
Онор Блекман (Паси Галор)
Герт Фроб (Голдфингер)
Харолд Саката (Оддјаб)
Бернард Ли (М)
Чек Линдер (Феликс Лајтер)
Луис Максвел (мис Манипени)
Дезмонд Левелин (Q)
места снимања:
Швајцарска, САД и Пајнвуд Студио у Енглеској

под тајним именом „Q”. Листа уграђених података на овом аутомобилу готово да је бескрајна; ту су ротирајуће таблице, машинке иза предњих фарова, избацивач сувозачевог седишта који се активира притиском на дугме смештено на мењачу, уређај за праћење у одељку за рукавице, стакла отпорна на метке и могућност да испушта димну завесу или просипа уље по путу. На самом почетку филма Бонд користи готово све ове погодности у покушају да побегне Голдфингеровим униформисаним стражарима.

Треба напоменути да је буџет за „Голдфингера” био четири пута већи него за „Др Ноа”, што се најбоље огледа у његовом луксузу и понекад запањујућем ентеријеру каква је на пример просторија на Голдфингеровом ранчу у Кентакију у којој он открива своје планове скупини злочинаца.

Та обична ранчерска просторија смеђих тонова одједном се претвара у модерни оперативни штаб. Готово све у њој је покретно. Зидови откривају географске карте, сто се претвара у командну таблу, а из пода израња модел Форт Нокса.

Исто је тако незабораван и декор Форт Нокса, како екстеријер тако и ентеријер изграђен у Пајнвудским студијима. Екстеријер је истоветан са оригиналом, али ентеријер је зато производ врхунског узлета маште, будући да је немогуће добити дозволу да се уђе у Форт Нокс.

Пренебрегавши чињеницу да златне полуге због своје тежине могу да се слажу једна на другу само до висине од 75 центиметара, ово филмско углачано злато наслањено је до висине од 12 метара и представља изврсну локацију за коначни обрачун у коме Бонд, борећи се с временом, успева да се ослободи лисица којима је везан за атомску бомбу, обрачуна са Оддјабом и још једном спасе свет катастрофе. **М. Ж.**

ФАНТАСТИКА

НАУЧНА

Уређује
др Зоран Живковић

ЛЕПО САЊАЈ МЕЛИСА!

Стефан
Голдин

Негде из своје нарочите таме Мелиса је зачула глас др Пола који је пригушено с неким разговарао на другом крају собе.

– Др Поле – повика она. – Ох, др Поле, молим вас, дођите овамо! – Глас јој је био пун очајања.

Глас др Пола умукну, а затим нешто промрмља. Мелиса зачу кораке који су јој се приближавали.

– Кажи, Мелиса, шта се десило? – обрати јој се он дубоким, стрпљивим гласом.

– Уплашена сам, др Поле.

– Опет си имала кошмаре?

– Да.

– Немој бринути због њих, Мелиса. Они ти не могу ништа.

– Али они су тако страшни – била је упорна Мелиса. – Натерајте их да престану. Натерајте их да нестану како то увек чините.

Напољу у таму зачуо се још један шапутави глас. Као да је припадао др Еду. Др Пол је саслушао то шапутање, а затим је пригушено изјавио:

– Не, Еде, не можемо допустити да се ово настави. Доста заостајемо за планом. – А затим гласно: – Мораш се научити да понекад отрпиш те кошмаре, Мелиса. Сви ми их имамо. Ја нећу увек бити ту да их отерам.

– Ох, молим вас, немојте да идете.

– Нећу још, Мелиса. Не још. Али ако не престанеш да се бринеш због тих кошмара, можда ћу морати. Испричај ми какви су били.

– Па, у почетку сам мислила да су у питању бројеви, који и нису тако лоши јер немају никакве везе са људима, они су лепо и нежни и никога не могу да повреду онако како то бива у кошмарима. А онда су ти бројеви почели да се претварају у редове... два реда људи, који су трчали једни

према другима пуцајући. Било је ту и пушака и тенкова и хаубица. Људи су умирали, др Поле, много људи. Пет хиљада две стотине осамдесет три човека су умрла. И то није било све, јер-тамо доле, с друге стране долине, чула се друга пушњава. Чула сам некога како каже да је то све у реду, јер све док број погинулих не прелази

15,7 процената током првих битака, може се заузети стратешки положај који се налазио на врху планине. Али, 15,7 процената од расположивих снага износило би девет хиљада шест стотина два зарез седам, седам, осам, девет, један мртвих или рањених. Као да сам све те људе видеља како леже и умиру.

– Рекао сам ти да ум петогодишњака није довољно зрео за војну логику – прошапута др Ед.

Др Пол не обрати пажњу на њега. – Али био је рат, Мелиса. Мораш претпоставити да ће у рату људи гинути.

– Зашто, др Поле?

– Зато што... зато што је рат, Мелиса. Поред тога, то се није одиста догодило. То је био само проблем, истоветан оном с бројевима, само што су овде били у питању људи уместо бројева. Све је то било само замишљено.

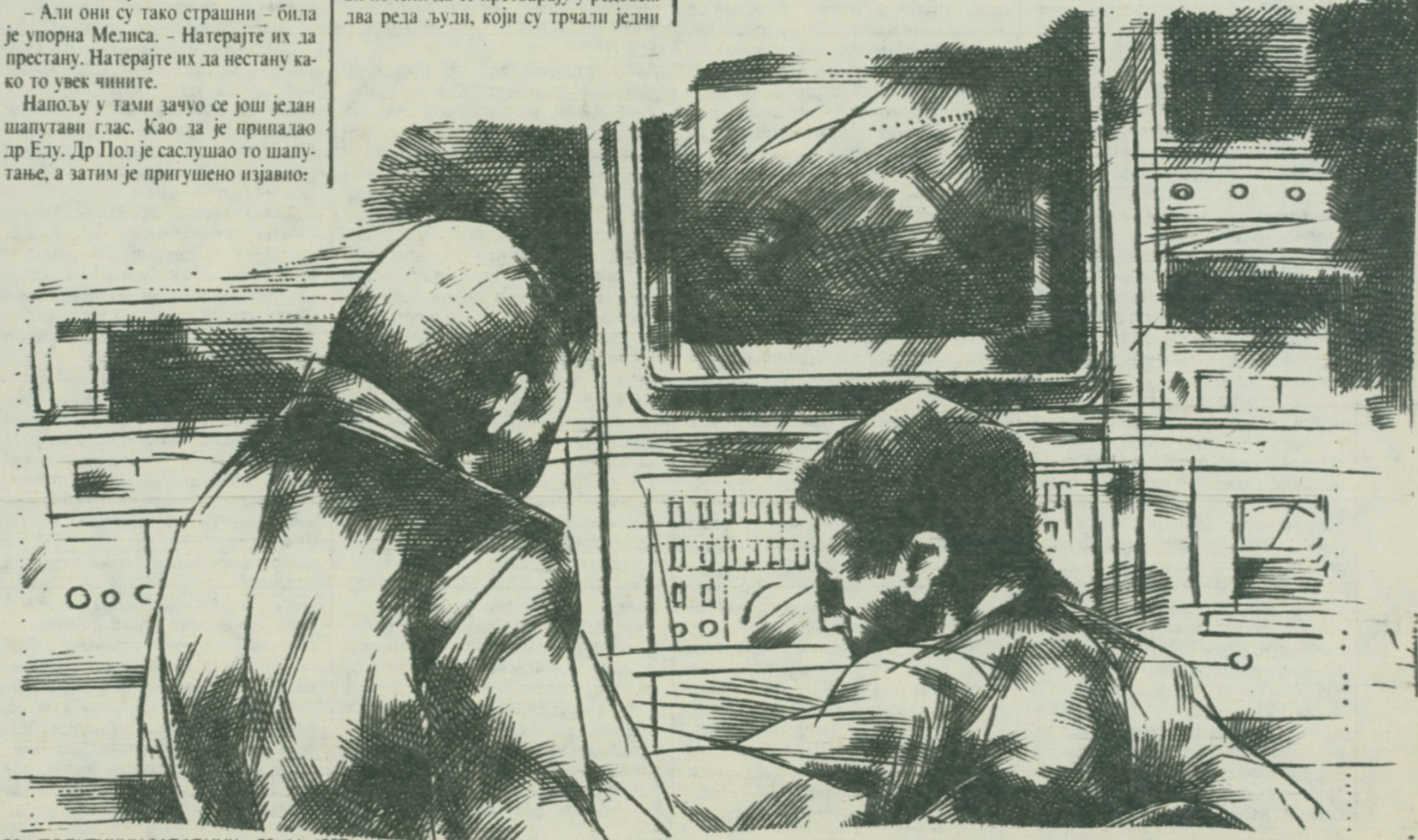
– Не, није, др Поле – повика Мелиса. – Све је било стварно. Сви ти људи били су стварни. Знам им чак и имена. Абер, Џозеф Т, наредник, Адели, каплар Алонсо, Ајкинс...

– Престани, Мелиса – рече др Пол, подиговши глас много више него обично.

– Извините, др Поле – рече Мелиса.

Али др Пол је није чуо; био је заузет шапућући нешто др Еду. ... нема друге него да обавимо пуну анализу.

– Само, то би могло да уништи целу личност коју смо с толико муке изградити. – Др Ед се чак није ни потрудио да снизи глас.

– Шта нам друго преостаје? – упита цинично др Пол. – Ти њени кошмари, све више нас успоравају.

– Могли бисмо пустити Мелису да се сама анализира.

– Како?

– Гледај како. – Његов глас одједном поприми онај умиљати тон за који је Мелиса научила да људи употребљавају када се њој обраћају, али не и када саобраћају једни с другима. – Како си, Мелиса?

– Добро сам, др Еде.

– Да ли би волела да ти испричам једну причу?

– Је ли то прича са срећним крајем, др Ед?

– То још не знам, Мелиса. Знаш ли шта је то компјутер?

– Да, рачунска машина.

– Па, да, најједноставнији компјутери настали су на тај начин, Мелиса, али убрзо су постали много, много сложенији, све док нисмо добили компјутере који су умели да читају, пишу, говоре, па чак и сами да размишљају, без човекове помоћи.

Некада давно постојала је група људи која је сматрала да ако компјутер већ може да размишља, онда је он способан да развије и личност, те су се латили посла да направе један такав компјутер који ће се понашати као каква права особа. Назвали су га Мулти-Логички Системски Анализатор, или МЛСА...

– То звучи као Мелиса – закључи Мелиса.

– Да, стварно, тако је. У сваком случају, ти људи су схватили да се личност не ствара ни из чега; она мора да се лагано развија. Али у исто време, њима је била потребна и способност те машине да рачуна, јер је то био најскупљи и најсложенији компјутер икада направљен. Тако су они поделили компјутерски мозак на два дела... један који је требало да обавља нормална израчунавања, док је други требало да се развије у жељену

личност. А када се та личност довољно развије, ова два дела требало је поново да буду сједињена.

Тако су бар они све то замислили. Али, показало се да основни пројекат компјутера онемогућава потпуну деобу (то јест, дељење на два дела) функција. Кад год би задали неки проблем компјутерском делу, нешто од тога би неминовно процурело у део за стварање личности. То је било лоше, Мелиса, јер део за стварање личности није знао да је део компјутера; мислио је да је мала девојчица попут тебе. Подаци који би процурели плашили су га и збуњивали. А што је постајао заплашенији и збуњенији ефикасност му се смањивала док на крају уопште више није мога да ради како треба.

– Шта су људи учинили, др Еде?

– Не знам, Мелиса. Надао сам се да ми ти можеш помоћи да завршим причу.

– Како? Ја не знам ништа о компјутерима.

– Знаш, Мелиса, само се не сећаш. Могу ти помоћи да се сетиш многих ствари. Али биће тешко, Мелиса, веома тешко. Сва сила чудних ствари сјуриће ти се у главу и ухватићеш себе како обављаш гомилу ствари за које ниси знала да можеш да их обавиш. Хоћеш да пробаш, Мелиса, да нам помогнеш да пронађемо крај за ову причу?

– У реду, др Еде, ако ви то желите.

– Добра си ти девојчица, Мелиса.

Др Пол је шапутао нешто свом колеги.

– Укључи Парцијално сећање и наложи јој да позове потпрограм – Анализу кола.

– Позови – Анализу кола – Мелиса.

Истог часа чудне ствари се појавише у њеном уму. Дугачки редови бројева који су изгледали бесмислени, па ипак је некако знала да они означавају разне ствари, као што су отпор, капацитет, проводљивост. Било је ту безброј линија... правих, цик-цак, увојнатих. И формула...

– Прочитај МЛСА 5400, Мелиса.

Одједном, Мелиса је угледала себе. То је била најстрашнија ствар коју је икада доживела, ужаснија чак и од грозних кошмара.

– Погледај у Сектор 4Ц-79А.

Мелиса није могла да одоли. Морала је да погледа. Малој девојчици се ни овај део није много разликовао од осталих њених делова. Али знала је да је другачији. Пуно другачији. У ствари, као да уопште није припадао њој, већ је пре лично на додатак какав користе богаљи.

Глас др Еда био је напет. – Анализирај тај сектор и поднеси извештај о оптималним изменама за максимално смањење отицања података.

Мелиса је давала све од себе да ово обави, али није могла. Нешто је недостајало, нешто што је требало да зна пре него што буде у стању да уради оно што је др Ед тражио од ње. Хтео је да заплаче. – Не могу, др Еде! Не могу, не могу!

– Рекох ти да неће успети – рече лагано др Пол. – Мораћемо да укључимо потпуно сећање да бисмо довршили анализу.

– Али она није спремна – побуну се др Ед. – То би је могло убити.

– Можда, Еде. Ако се то и догоди... па, бар ћемо знати како то боље да обавимо наредни пут. Мелиса.

– Молим, др Пол?

– Напни се, Мелиса. Ово ће болети.

Без икаквог даљњег упозорења, свет је ударио у Мелису. Бројеви, бескрајне реке бројева... сложених бројева, стварних бројева, интеграла, потписа, експоната. Било је ту и битака, ратова много ужаснијих од оних о којима је сањала, и пописа погинулих који су били много стварнији јер је она знала све о сваком имену... висину, тежину, боју косе и очију, брачно стање, број оних који од њега зависе... попис се наставља. Било је ту и статистичких података... просечна плата возача аутобуса у Охају број умрлих од рака у Сједињеним Државама у раздобљу од 1965. до 1975, просечан принос пшенице по тони када се користи ђубриво...

Мелиса је урањала у море података.

– Помозите ми, др Еде, др Поле. Помозите ми! – покушала је да викне. Али није могла то гласно да уради. Говорио је неко други. Неки странац кога није познавала користио се њеним гласом и изговарао нешто о фактору близине и о полупроводницима.

А Мелиса је падала све дубље и дубље, гурана устрајном, надирућом војском обавештења.

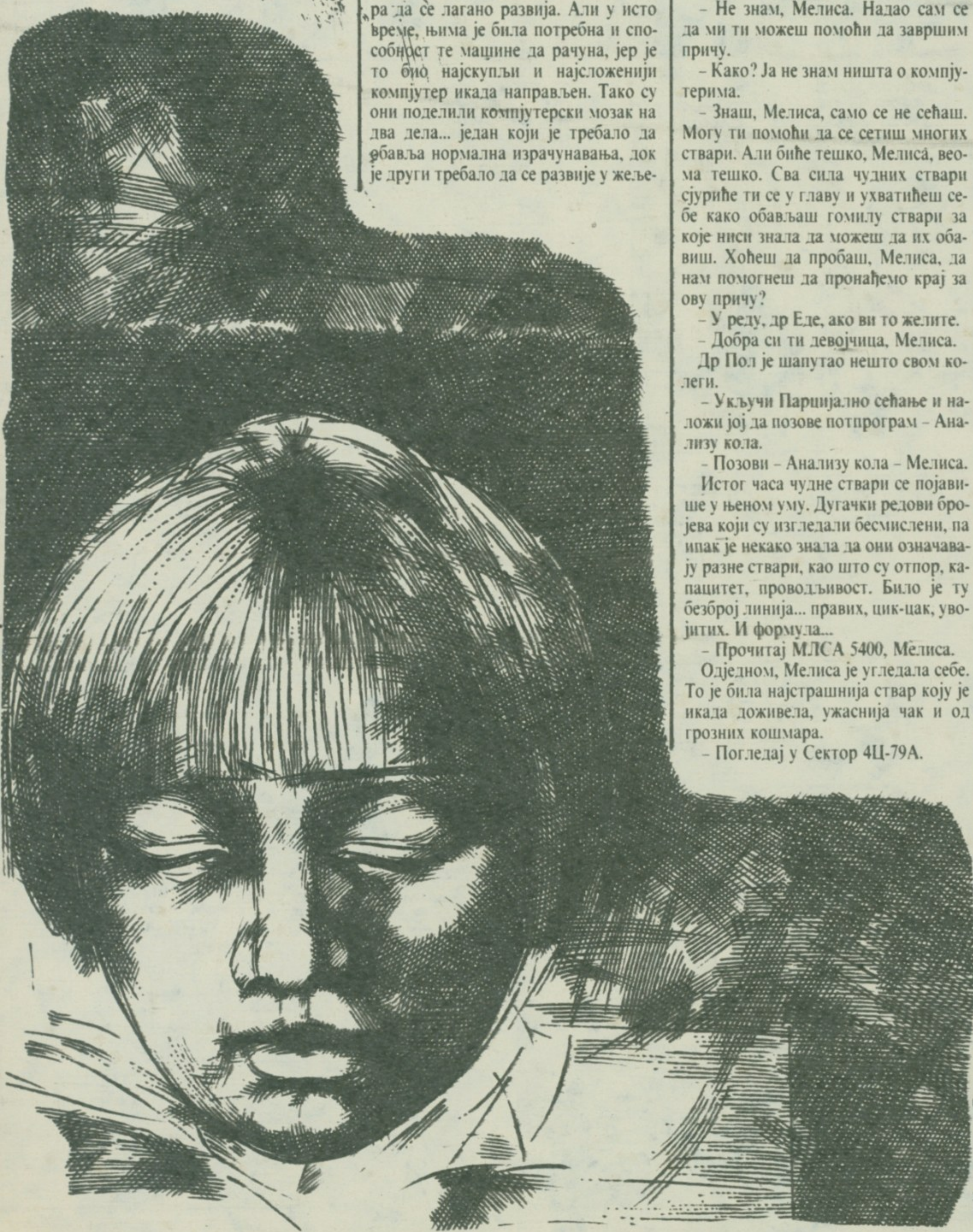
Пет минута касније, др Едвард Блум окрену прекидач и одвоји главну меморију од одељка за стварање личности.

– Мелиса – позва је он нежно – сада је све у реду. Знамо како ће се прича завршити. Научници су затражили од компјутера да се сам преобликује, и он је то учинио. Више нећеш имати кошмаре, Мелиса. Од сада ћеш сањати само лепе снове. Зар то није добра вест?

Тишина.

– Мелиса? – Глас му је био продоран и дрхтав. – Чујеш ли ме, Мелиса? Јеси ли ту?

Али, у МЛСА 5400 више није било места за малу девојчицу.

Илустровао Бранислав Марковић

ВОКМ

и Мишица

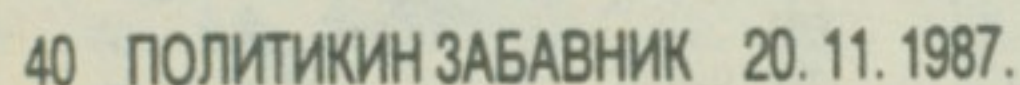
КАРИЈЕРЕ: Марк Болан

Пошто се вратио у Енглеску, Марк се затво-

Први сингл „Дебора“ објавили су априла 1968. године. Доспео је на 34. место топ листе. Убрзо затим изашао је први албум „My People Were Fair“ и слободно се може рећи да је тада рођена легенда. У то време њих двојица су свирали акустичне инструменте и сврставали су их у такозвани underground или алтернативне групе. Имали су своје следбенике али су још били далеко од угледа поп звезда. Сарадња између Марка и Стива није трајала дуго. Следеће године Стив се одвојио и кренуо путевима самосталне каријере. Tyrannosaurus Rex је доживео главну трансформацију 1970. године када је Марк издао сингл „Ride A White Swan“ (Зајашаи белог лабуда). Група је скра-

Током 1972. изашао је сингл „Телеграм Сам“ као најаву за албум „Slider“. У то време Марк је планирао да направи научнофантастични филм. То је, у ствари, одавно желео али је ту идеју осујетило снимање филма „Born To Boogie“. Један од финансијера био је бивши бубњар Битлса Ринго Стар а филм је рађен

БЕЛІ
ЛАБУД

полудокументарно, тако што су коришћени снимци са његовог концерта на Вембли стадиону. Дискографски успех је настављен хитовима „Metal Guru“, „Children Of The Revolution“, „Solid Gold Easy Action“ и „20th Century“ а онда је хит машина почела да јењава. Током 1974. изгледало је како Марк није више у стању да прави песме које „на прво слушање“ обарају публику с ногу. Његови највернији обожаваоци и даље су били ту али се уобичајена еуфорија изгубила. Песма „Truck Of Tyke“ прошла је готово незапажено а следећи сингл „Whatever Happend To The Teenage Dream“ изгледао је као тужни коментар Маркове ситуације. Полако су га престизала нова имена: Гари Глитер, Дејвид Кесиди, Дејвид Боуви и групе Осмондс и Bay City Rollers. На несрећу, одлучио је да крене с новим имиџом и новим именом Zinc Alloy. „Zinc Alloy And The Hidden Riders Of Tomorrow“ (Зинк Алој и скривени јахачи сутрашњице) критика је дочекала на нож.

„Хтео сам да прекинем са целом том лакрдијом. Почео сам да се осећам као фабрика хитова. Свака три месеца сам избацивао нови сингл. Нисам био срећан, досадило ми је да будем под притиском и да се осећам као машина за прављење новца“.

Ипак сам јединствен

Почетком 1975. отишао је у Лос Анђелес одушевљен идејом да најзад постане филмска звезда. У исто време је планирао сарадњу са Дејвидом Боувијем.

„Написали смо неколико песама заједно али нам је важније било да наступамо уживо. Хтели смо да дајемо добротворне концерте и можда нешто од тога снимимо за филм“.

До сарадње никада није дошло, иако су годинама били пријатељи, али су обојица били сувише темпераментни да би могли да наступају заједно. Јуна 1975. године Маркова каријера је била обновљена песмом „New York City“. Кренуо је на турнеју одлучивши се за мање концертне просторе. Почетком 1976. издао је још један успешан сингл – „London Boys“. „Маркоманија“ је обновљена.

„Турнеја је стварно била обележена хистеријом. Једном су ми кроз прозор хотела убацили боцу шампањаца на којој је писало, „Ја волим Марка“. Боца ме погодила у руку и расекла тако да су морали да шију рану, али није ми било жао јер је то била флаша „Дом Перињона“ једног од најбољих шампањаца“.

Истог лета Болан се вратио својим музичким коренима песмом „I Love To Boogie“. „Променио сам се од леопарда у тигра јер леопард не може да мења своје шаре. Постао сам тигар а у музичком смислу то значи да сам се вратио својим основним рокенрол коренима. Купио сам девет рокабили албума јер је то музика од које сам почео. И схватио да сам последњи из рокенрол генерације“.

Следећи хит је био „Laser Love“ и он се поклопио са доласком панка. Нова музика је уздрмала гомилу музичара али не и Марка. Кренуо је на турнеју са панк групом Damned а публика је реаговала као у стара времена.

„Мислим да сам стекао пуно присталица зато што сам на турнеју повео једну панк групу. Упозоравали су ме да Damned могу да нас одувају са бине али се то није десило. Суочио се са истином, ја сам јединствен“.

Током августа 1977. Болан је почео да води сопствени шоу на телевизији. У свакој емисији изводиле су се по три песме Т. Рех-а и представљане нове групе. Марк је уступао простор свежим снагама, свирали су Stranglers, Jam, Generation X са Билијем Ајдолом, Eddie And The Hot Rods. Тих дана умро је Елвис Присли и Марк се шалио да је добро што није и он у исто време умро јер би у новинама било мање места за њега.

Само месец дана касније, у рано јутро 16. септембра, погинуо је у „мини морису“. У једном од последњих интервјуа је изјавио:

„Ја сам једноставан и чист рокенролер. Морам да свирам јер ћу у супротном пропасти. Ако умрем, желео бих да ме се људи сећају.“

П. Ј.

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

„2.30“

дијете
страшно ми се свиђаш
ову ноћ

запамти
желим да те љубим
сву ноћ

ријечи су исто као и гомиле људи
није нужно знати за све
одабери за себе само оне праве
волим те

ако добро губи пред собом своју снагу
ако више не познајеш смијех
какво зло то онда може бити лоше
волим те

она јадна а њих два пијана гадна

дијете
у очима ти сузе
плачеш ли то у ноћи попут ове
када звона звоне
и када замре град

ТЕКСТ И МУЗИКА: Бранимир
Штулић
Изводи: Азра

ИЗЈАВА

НЕДЕЉЕ

„Амерички фото-репортери су најгори на свету. Њихова једина амбиција је да направе фотографију на којој ћу ја изгледати грозно. Чуче у жбуњу и чекају да би сликали Џоан Колинс са папилотнама како ујутро испред своје куће узима боце с млеком. Кад видим такву фотографију у новинама, ја само помислим: Па шта. Она је као и све друге жене на свету.“

Бој Џори

ОВДЕ СУ ЈЕВРЕЈИ
ЧЕКАЛИ РЕЧ БОЖЈУ

3000 СТЕПЕНИКА

Степениште које води до врха

Врх планине Синај

Сваког јутра, док се први сунчеви зраци просипају по оголелим стрмим стенама а небо, брзином муње, враћа своју кобалтноплаву боју Хатор, краљица Тиркица, владарка Синаја, ос-

лоњена на гранитне стубове које је време увелико нагризло, баца свој укочени поглед на рушевине у долини Сарабит ел Кадим, као да чека некакав дар који јој више нико не може дати...

Осим авантуристички расположених туриста готово да се нико више не одлучује да крене асфалтним путем који полази јужно од Суеца и, вијугајући кроз камениту пустињу и око масива

Гебел Атаиртир, избија на обале Црвеног мора. А некад давно – пре две до пет хиљада година – ова област не само да је била веома позната и зато веома прометна већ би се могло рећи да је

Као хокеј на коњу

БОГАТИ ТО ВОЛЕ СУРОВО

**ПОЛО – ДРУГИ СПОРТ
НА ЛИСТИ ОПАСНИХ.
КАЖУ ЗА ЊЕГА ДА ЈЕ
ЏЕНТЛМЕНСКА ИГРА
ГАНГСТЕРА И
ГАНГСТЕРСКА ИГРА
ЏЕНТЛМЕНА**

На изглед врло једноставна игра. Травнат терен, 270 метара дуг и 180 метара широк. Тим сачињавају четири играча на коњима и с дрвеним палицама. Циљ игре је да се дрвена лопта, тешка око 130 грама, угура у противнички гол.

Правила су једноставна. Играч који удари лопту има предност да је следи том путањом. Противнички иг-

рач може да му пресече пут само ако се налази на довољној удаљености да се играч на коњу може до њега да заустави. Али, ако играч вешто води лопту тако да се до ње не може доћи, противник га мора пратити са стране и полако се „удевати“. Можда то овако речено изгледа помало чудно, али то је отприлике као и у кошарци или фудбалу. Наравно, све

ово је много лакше „чинити“ без коња. И знајте да треба много, много вештине и знања да би се лопта могла ударити и преко 100 метара.

Познаваоци кажу да поло-играч треба да буде изванредан јахач, акробатски спретан, са смислом за тактику у игри, са осећајем за лопту, са добром дозом „здраве“ агресивности и много луде храбрости. Кажу да је то џентлменска игра гангстера и гангстерска игра џентлмена. И зато, мало-мало па понеко на поло-игришту тешко страда. На листи опасних спортова, поло је други. Одмах иза „формуле 1“. Замислите, при пуном коњском трку, брзини од 50 km на час, треба вешто и сврсисходно ударати малу лопту и пратити кретање противника и саиграча.

Два коња за почетника

На терен не може ући било какав коњ. Расност је први, извешбаност други услов. И пре свега због то-

га поло никад није постао народни спорт. Према садашњим ценама просечан коњ за поло кошта око 15000 немачких марака. А играч почетник мора имати бар два таква коња.

Поло се игра већ дуго. Трагови воде у Персију, у далеко време од пре 2700 година. Играо се у Кини у 7. веку. Забележено је да је цар Схи-Тсунг силно волео ову игру. Спомине се да је око 880. године сам цар био најбољи поло-играч у целој царевини. Зато није ни чудно што су поло у 12. веку почели да играју и јапански самураји.

У то време много се играо и у Константинопољу. Отуд су га крсташи пренели у Француску.

Тешко је одредити шта је то шта је толико погодно вало да се тој игри, с толико љубави и озбиљности, приклоне докони енглески колонијални официри у Индији. Они су ту „игру краљева“ прогласили „краљем међу играма“. Први енглески поло клуб основан је у Индији 1859. годи-

**СИНАЈСКО
ПОЛУОСТРВО, НЕКАД
ДАВНО, БИЛО ЈЕ СТАЛНА
МЕТА ЕГИПАТСКИХ
ВЛАДАРА ЖЕЉНИХ
БОГАТСТВА, АЛИ И
МЕСТО КОЈЕ ЈЕ ПРИЧА
ИЗАБРАЛА ЗА ПОПРИШТЕ
ДОГАЂАЈА ОПИСАНИХ У
БИБЛИЈИ**

тарству, затим базалта, grimизног камена порфира и пешчара розе боје који су користили у вајарству и грађевинарству. Да не говоримо о злату и бакру, неопходним за индустрију тог времена.

И данас су, на зидовима пећина, видљиви трагови бројних ге-

та за који прича каже да се одиграо у пролеће 1224. године старе ере, кад су Јевреји побегли из Египта у потрази за својом обетаном земљом.

Зуб ајкуле

Иако је александријски географ Птоломеј (2. век наше ере) сматрао да Синај, заједно са Јорданом, Сиријом и садашњим Израелом, чини посебну географску целину, јасно је да Синајско полуострво (61.000 квадратних километара) има веома одређене границе. Троугластог је облика и личи на огроман зуб ајкуле. Та громада, која раздваја афрички од азијског континента, настала је у време великих тектонских поремећаја који су, пре око 65 милиона година, раздвојили првобитну континенталну масу и означили рађање Црвеног мора и његова два крака на северу: Суецки и залив Акаба. О овом невероватном геолошком померању сведоче бројне пукотине тла повезане с главном раселином која се протеже кроз Турску, Сирију и дном Црвеног мора – све до такозване Сомалијске платформе.

На северној страни Синајског полуострва простира се велика висораван и степенасто спушта до обала Средоземног мора, док обале залива Суец и Акаба окружује кристални масив са највишим врхом Катерина (2642 метра) познатим и као планина Синај. Неколико стотина метара нижи је планински врх Мојсије – једно од најстаријих одређених свих који долазе у ове крајеве. На њему се налази манастир Св. Катерине изграђен 527. године по налогу императора Јустинијана – на месту где су се, према библијској причи, улогорила јеврејска племена у очекивању да им

Мојсије, са висина, пренесе реч божију.

Од цитаделе води стаза око планине – до једне заравни окружене високим црвенкастим стенама где, потпуно неочекивано, жубори вода и зелене се чемпреси. Према причи, Арон и седам мудраца су баш ту чекали повратак Мојсија са врха Синај. А до тог врха се данас стиже стазом која има 3000 степеника од по 30 центиметара висине!

Тајанствени знакови

Како на Синају од раног јутра сунце немилосрдно пржи, људи се пењу ноћу, уз светлост бакљи, да би потом уживали у величанственом природном спектаклу рађања сунца које сваког јутра дарује стенама јаркоцрвену боју...

Веома ретке падавине на Синају и уопште недостатак воде, као и удаљеност од већих центара, одувек су спречавали насељавање ове области. Она данас броји само 20 хиљада становника. Више од половине су бедуини који воде номадски живот. Египатска влада упорно покушава да развије туризам на северним и јужним обалама полуострва. Са изреалском визом може се стићи и у луку Ејлат. Овај град основао је Соломон, син Давидов, као полазну тачку за трговину са Офиријском земљом, садашњим Јеменом, а можда и са Индијом. Лука је наставила да се развија под Персијанцима, а прави процват доживела је у време Византије. Од 7. века губи важност и постаје само одмаралиште ходочасника – на путу за Меку. Тако је било до пре кратког времена. Данас је Ејлат једино излазиште Израела на Црвено море. **Д. В.**

ДО НЕБА

била у жижи занимања највећих фараона који су, још од првих легендарних династија, слали робове и војнике да из њене утробе извуку што више блага. Пре свега тиркиза, лапислазулија и малахита, веома тражених у зла-

нерација Египћана. Понегде су то обични графити или молитве, а има и веома сложених рељефа, па чак и правих храмова посвећених богињи Хатор (Афродита код Грка) и богу пустиње Сопдуу, с ликом владајућег фараона. Један од њих, Менепта, син чувеног Рамзеса II, био је, између осталог, и сведок једног од најпознатијих догађаја из Старог заве-

има највише. Наиме, Мека за поло-ентузијасте је, ипак, Аргентина: 171 клуб с више од 2000 играча. Тако је за поло играче најзначајнији пехар на свету онај који се добија на великом такмичењу „Аргентине Опен“ у Буенос Ајресу.

Велике паре

Трансфери добрих поло играча досежу фантастичне суме. Кад је, на пример, амерички клуб „Chicago Saison“ доводио Аргентинца Гонзала Пиереса говорило се о суми од милион долара. Велики новац дао је и „Palm Beach Polo Country Club“ са Флориде за чувеног Мемо Грацида. Момак сад живи у суперлукузној вили а на располагању има 40 изванредних коња.

Иначе, постоји уобичајен пут „поло-циркаса“. У пролеће су на Флориди. Лето проводе у Енглеској, Француској и Шпанији. У јесен су, наравно, у Аргентини. Зими путују на Далеки исток. Тамо султан од Брунеја, испред свог

дворца из бајке приређује ексклузивни поло-спектакл. Са страшћу и завидном вештином у поло-екипама наступају и доконе махараџе, грофови и потомци богатих племића. Дobar играч је, рецимо, и енглески принц Чарлс.

С. Рељић

не. У Лондону 1908. поло је проглашен олимпијским спортом.

Данас у 139 земаља постоје 593 поло клуба. Од тога у Сједињеним Аме-

ричким Државама – 119. Али, варате се ако мислите да је то земља где их

Из
колибе
у
свет

НЕ

ГОВОРИ

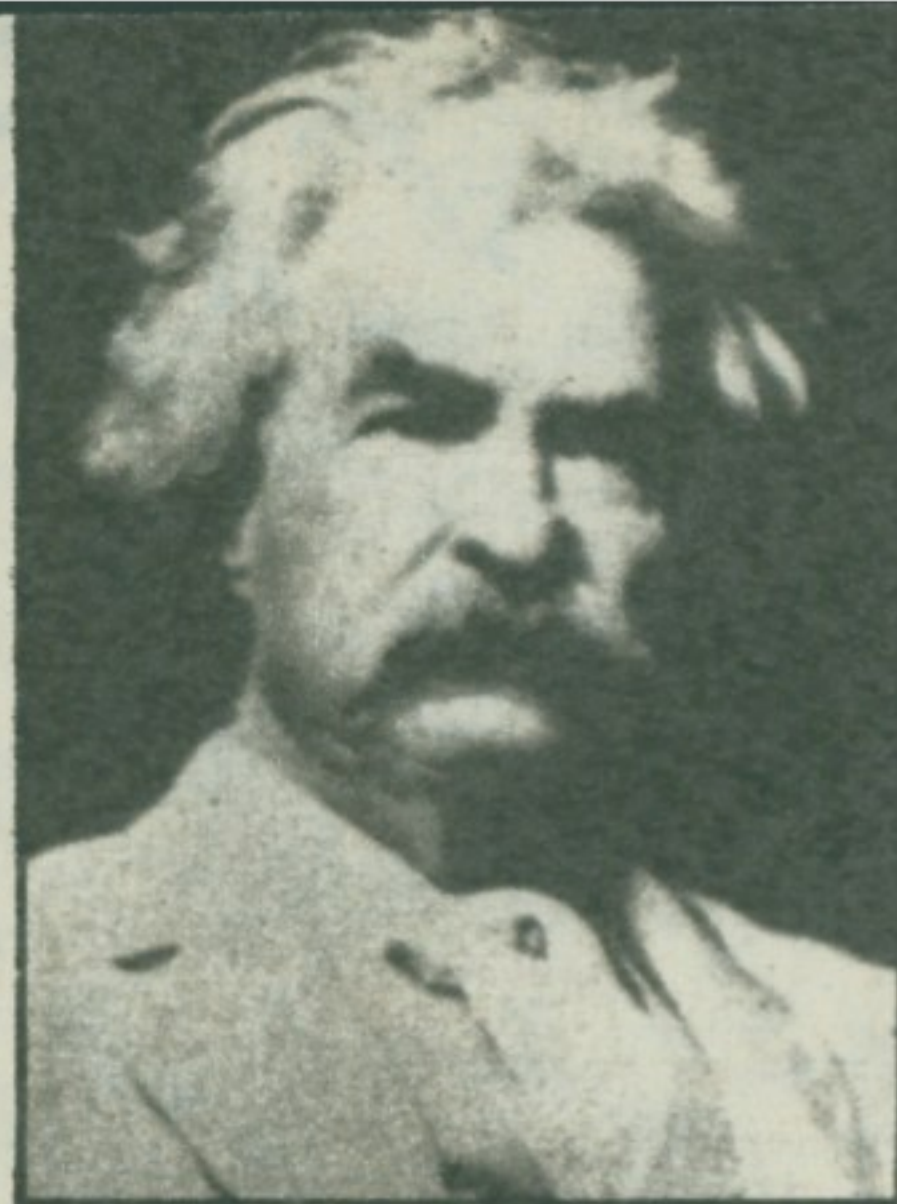
КО

СИ

НАЗИВАЈУ СЕ
МАСОНИМА ИЛИ
СЛОБОДНИМ ЗИДАРИМА.
О ЊИМА СЕ ЧЕСТО
ГОВОРИ, АЛИ МАЛО ЗНА
КАКО СУ НАСТАЛИ И
ЗАШТО СЕ САМИ
ОБАВИЈАЈУ ВЕЛОМ
ТАЈНОСТИ

АБРАХАМ ЛИНКОЛН

МАРК ТВЕН

ВЕЛИКИ И МАЛИ

Највеће ложе с краја 18. и у првој половини 19. века налазиле су се у Паризу, Лондону, Лајпцигу, Бечу. Париска се, на пример, звала „Велики Оријент Француске“, а бечка „Велика ложа Угарске“. Код нас су ложе често мењале имена јер су се једне гасиле, а друге настајале, најчешће на „рушевинама“ претходне. У Загребу је била „Мудрост“, Вараждину – „Савршено јединство“, касније „Слобода“, Осиеку – „Будност“... Прва српска ложа којој се зна име – „Светлост Балкана“ – настала је у Београду 1876. Пет година после ње отворена је ложа „Српска задруга“. Обе су угашене, уступивши место ложи „Слога, рад и постојанство“. Током 1892. отворена је ложа и у Нишу – „Немања“. Претпоставља се да је и кнез Михаило Обреновић био масон и да је међу зидаре примљен у Лајпцигу или Паризу. Иначе, свака држава у којој је раширен масонски покрет, има Врховни савет слободних зидара. Срби су га добили 9. маја 1912. За Врховног мајстора изабран је пиварски индустријалац Ђорђе Вајферт. У октобру исте године у Вашингтону, у Сједињеним Америчким Државама одржана је Интернационална конференција свих Врховних савета из света. Присуствовао је и делегат српских масона.

ЈОХАН ВОЛФГАНГ ГЕТЕ

Масон! Колико пута сте чули ту реч, а да вам није сасвим јасно шта иза ње стоји: припадници верске секте, организације, покрета. О њима круже разне приче, а владају и заблуде. Томе су и сами допринели јер се обавијају велом тајности. Истичу да за то имају ваљан разлог.

У сваком случају, масони су занимљива појава. Њиховом покрету су припадали и тако славни људи као: Џорџ Вашингтон, Абрахам Линколн, Марк Твен, Волтер, Мирабо, Лафајет, Лесинг, Гете, Скот, Бајрон, Рига од Фере, адмирал Нелсон... У нас масони су били војвода Јанко Катић, познати пивар Ђорђе Вајферт, музиколог Стеван Мокрањец, књижевник Стеван Сремац, ректор Велике школе Емилијан Јосимовић, књижевник Сима Милутиновић Сарајлија, чак и београдски везир Хаџи-Мустафа паша!

Све у ложи

Већ наведена имена упућују на закључак да су масони људи различитих занимања, националности и вероисповести. Масон може да буде свако, разуме се, ако претходно задовољи одређене услове.

Масон, франмасон (од француске речи franc-maçon) зидар, слободни зидар је припадник организованог покрета. У сваком

месту, где год их има, масони представљају целину – Савез слободних зидара унутар Савеза чине Братство, а један другог оловљавају са – брате. На челу Савеза стоји Старешина. Састанци се одржавају у затвореној просторији коју називају – ложа. То може да буде било која сала, чак и стан без икаквог посебног уређења.

Време и место одржавања састанка масона увек се држи у тајности. Ипак, да се неко непозван не би ушуњао, постоје договорени тајни знаци распознавања. Масони тврде да се на тај начин штите од користољубивих обманљивача, досадних насртљиваца и радозналих беспосличара. Ако се то објашњење данас и може прихватити, ранијих година је било другачије. Састанци су одржавали у тајности јер су власти прогањале масоне.

Слободни зидари су обавезни да не одају садржину разговора у ложи и уопште било шта што се тиче њиховог рада. Избор нових чланова у Братство врши се по одређеном церемонијалу и после дужег испитивања и искушавања.

Некада су састанци масона били прилично оптерећени мистичним обредима. То је временом копнило али није сасвим нестало.

Ложински обреди више су

ВОЛТЕР

МИРАБО

оживљавали успомене на средњовековно право грађевинског зидарства, од кога Слободно зидарство и води порекло, него што су имали политичку позадину.

Правило број један је било: не говори да си масон. Зашто? Раније због власти, а данас „зато да се шпекуланти под именом слободног зидара не би, путујући по свету, користили добротом и поверењем других слободних зидара“. Тако веле.

Најзад, шта масони пропове-

дају и зашта се боре? По њима, опет, не боре се јер нису политичка партија и не проповедају јер нису верска секта. Између себе негују и околини нуде основна морална начела – слободу, једнакост и братство! То је садржано у њиховом уставу, такозваној Конституцији. Устав је кратак, нема више од десетак одредаба.

Масон јавно никада не пропотира начела у име покрета. Начела „протура“ пазећи да се не примети да иза тога стоји масонерија. Најчешће делује у разго-

вору: на послу, са суседима, пријатељима у ресторану. То ради веома обазриво и систематски настојећи да убеди саговорника у исправност принципа слободних зидара. А кад обрлати „жртву“ завршио је већи део посла у формирању још једног масона. Пријем у покрет је питање дана. Али, ни тада понуда неће бити отворена, за сваки случај... Догађа се да човек сам, без утицаја са стране жели да приступи слободним зидарима. Предстоји му да нађе „везу“, масона који ће да га препоручи Братству, а затим да сачека одговор. То чекање може да потраје јер је потребно време да се осмотри понашање „кандидата“. Разуме се, он о томе не зна.

Лице и наличје

Масони су одиста постали од зидара, оних још из раног средњег века.

СТЕВАН СРЕМАЌ

Зидари великих здања у 11. и 12. веку направили би на брзину на градилишту кућицу или колибу где су одлагали алат, разрађивали грађевински план, држали молитве пре почетка радова и одржавали састанке старешинског суда који је пресуђивао спорове између зидара па су зато и називани – слободним.

Кућерак или колиба звала се – ложа.

Обичај је био да се зидарски ученици примају на занат у ложи и ту касније производе у зидарске помоћнике, а затим у мајсторе. За време обуке ученицима је приказивана орнаментика и други симболи који су служили као декорација у обради камена и отуда ће се у општењу „духовних зидара“ – масона појавити бројеви, боје, цвеће...

Зидари у средњем веку били су изузетно цењени. Њихова удружења су се раширила најпре по Италији, а затим и другим земљама. У оквиру зидарског братства кретало се и по 200 радника. У Немачкој су зидари основали еснафе. Један такав звао се – Друштво Јовановог реда. Поред веште обраде камена, његови чланови су веома држали до хришћанске религије. Зато се то друштво, настало у 13. веку,

сматра претечом „духовних зидара“.

Политичке и верске прилике, посебно у 17. веку прилично су успориле развој градитељства. Све мање посла натерало је многе зидаре да потраже зараду на другој страни. Смањују се величина бвратства и број радионица. Убрзо, спонтано су настали слободни зидари или масони, односно масонски покрет. За датум преображаја правих у „духовне зидаре“ узима се 24. јун 1717. Тада су се преостале четири ложе у Енглеској ујединиле у једну велику. Шест година касније познати енглески теолог Андерсен сачинио је и прву Конструкцију којом се одређује циљ покрета и начин понашања чланова.

Слободно зидарство се брзо ширило по Европи. Потом је пустило корен и у другим земљама света.

СТЕВАН МОКРАЊАЦ

У нас је прва ложа отворена 1759. у Глини под именом „Пријатељство из рата“. Основали су је хрватски официри који су ратовали у Немачкој. Радиле је на француском језику. Затим су настале ложе у Загребу, Вараждину, Осијеку, Оточцу.

Непознато је које године је зачета и ко је био старешина прве ложе у Београду. Зна се, међутим, да су јој припадали везир Хаџи-Мустафа Ћуприлић којег су убиле дахије, војвода Јанко Катић, Петар Ичко, митрополит Методије...

Извесно је да су слободни зидари у почетку деловали у складу с начелима за која су се определили. Али... прича има и наличје. Временом су се масони све мање залагали за братску љубав а све више стављали у службу владајућег слоја. У политички живот су ушли на мала врата, али с великим утицајем. Данас су присутни у готово свим капиталистичким земљама. То су моћници из сенке који вуку конце у највећим светским банкама, индустријским гигантима и политичким партијама. Тајновитост масонског покрета само им иде на руку, а врлине за које су се стари масони некада залагали лакше отварају врата.

Миленко Тодоровић

ЕНИМАТИКА

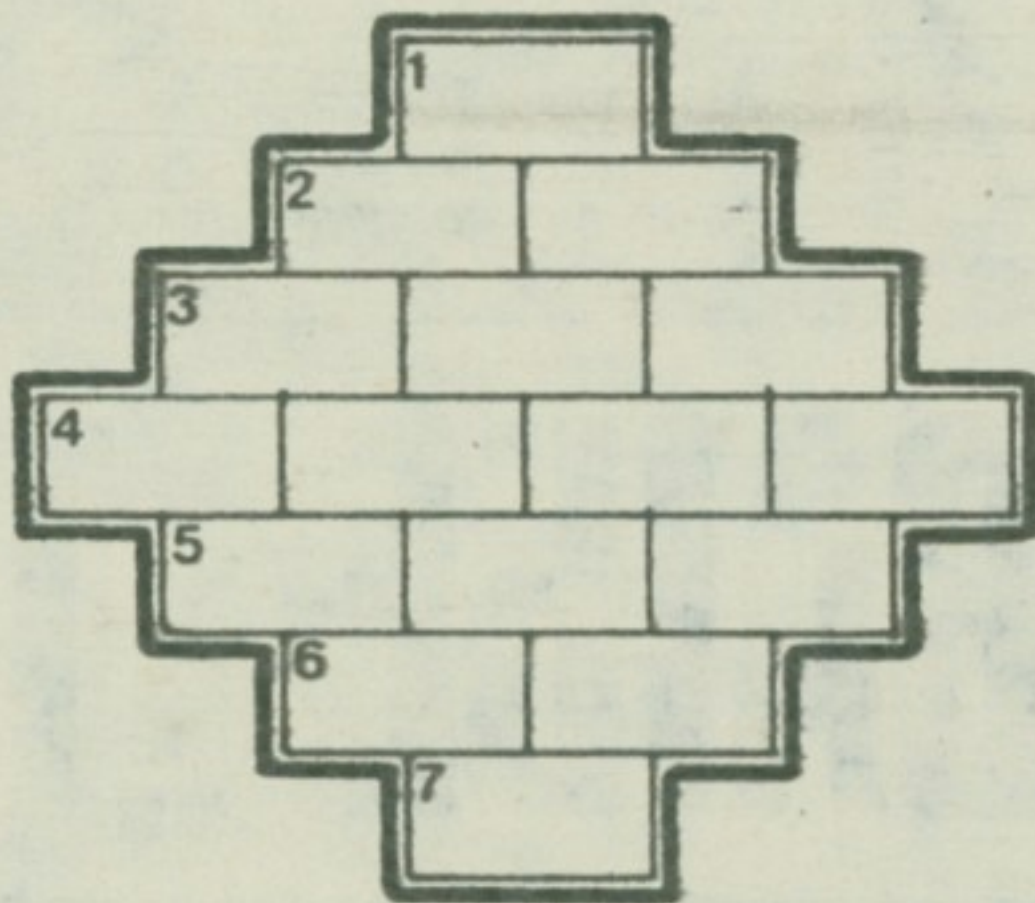
Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

АКРОСТИХ

Песмица код које почетна, а каткада и крајња, слова стихова дају неко име или неку реч зове се АКРОСТИХ. Као заговоретка акrostих се јавља у грчкој поезији александријске епохе, затим у доба ренесансе, за време француског барока у 17. веку, а код нас су га често користили дубровачки песници Шишко Менчетић и Џоре Држић. Акrostих се обично задаје под називом заговоретка, како би решавачи били у недоумици о којој се врсти заговоретке ради. Словеначки песник Франце Прешерн у свом песничком делу „Сонетни венац“ саставио је својој вољеној акrostих који се памти и изучава. Почетна слова сваког од 14 стихова завршне песме „Магистрале“ читана одозго надоле дају решење песникове заговоретне љубави: ПРИМИЦОВОЈ ЈУЛИЈИ. За решаваче акrostих је „лакша“ заговоретка, па састављачи зато чешће праве изведене акrostихове – акrostихоиде. Акrostихоид је малтене исто што и акrostих, само што се коначно решење налази тек после преметања (анаграмирања) првих или последњих слова испеваних стихова. Сем тога, акrostих се често виђа у друштву са анаграмом, шарадом, логогрифом или неком другом заговоретком. Ево једног занимљивог састава – шарада – акrostих:

Микијева драгана је
Истинита филмска дива
Нешто „гдно“ она смера
И намеру ту не скрива,
Смело напред она тера,
Те ЧЛАН ВЛАДЕ жели бити
А Микија оставити.
Реци брзо за шта смера?

Решење се само намеће. Читај брзо прва слова – ето теби одговора!

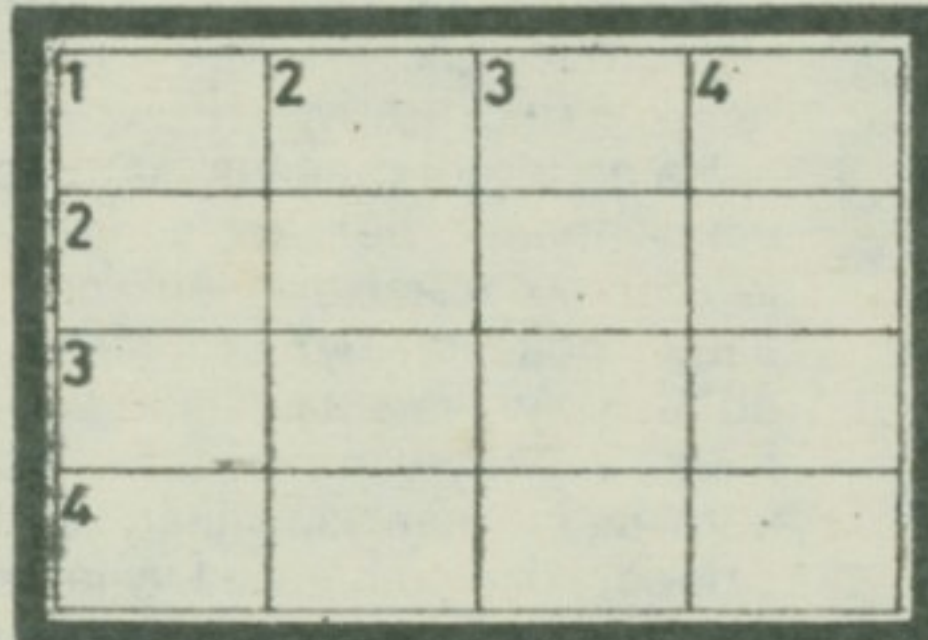
СЛОГОВНО ВРЕТЕНО

У свако поље се уписује један слог. Дуже речи се добијају додавањем једног слога, а краће одузимањем.

ВОДОРАВНО: 1. Ауто-ознака за Макарску, 2. Слик, срок, 3. Име певачице Перацић, 4. Саламура, маринат, 5. Откуцаји срца, 6. Фигура у шаху, краљица, 7. Потврдна речца.

АНАГРАМ

ЖЕНИ ШАЛЕ – КРИН!

СЛОГОВНИ КВАДРАТ

ГА, ДА, ДА, ЈА, ЈА, ЛЕ, НИ, НИ, ЊЕ, О, О, ПИ, РА, РА, ТИ, ТИ.
ВОДОРАВНО И УСПРАВНО: 1. Легендарни спартански војсковођа, 2. Омамљивати, 3. Река у Северној Америци (водопади!), 4. Одређивање датума.

Дечаци су исти у сваком делу света. Индушчићи користе прилику и „кешају“ се на возић

Тој трејн, на месту где се пуни водом

Возић пролази кроз место Гум које је највиша тачка на његовом путу – 2.250 m

ПУТОВАЊЕ „ТОЈ ТРЕЈНОМ“

... ДО УЗГАЈАЛИШТА НАЈБОЉЕГ ЧАЈА НА СВЕТУ

Најмањи воз на свету који се налази у редовном саобраћају повезује два градића. Њу Џалпаигури и Дарџилинг, на североистоку Индије. Из милоште га зову Тој трејн, воз играчка. Све је на њему минијатурно. На локомотиви нема кабине за машиновођу, само настрешница. А када је воз у покрету машиновођа наликује возачу трактора. Локомотива има толико мали резервоар за воду да са једним пуњењем може да превали око 10 km. Резервоар за угаљ је нешто мало већи. Композицију сачињавају три вагона. Један теретни и по један вагон прве и друге класе. У вагону друге класе, на дрвеним клупама, има места за 20 путника и то ситнијих. У првом разреду, где су карте шест пута скупље, има шест фотеља прекривених белим пресвлакама.

Возић и пруга су направљени далеке 1881. године тако да возић не само да изгледа као музејски експонат већ то и јесте. И

још се добро држи. Првобитно је био намењен за превоз чаја из планинског градића Дарџилинга у долину а сада превози и путнике. И поред тога што раздаљину од 87 km преваљује у просеку за осам часова (аутобус за три и по часа) возић је увек пун. Њиме се возе ђаци у школу и из школе, туристи, будистички монаси, сељаци и многи други.

На почетној станици, као и око неког право, великог воза, пуно је гласних и наметљивих продаваца освежавајућих напитака, воћа, кафе, чаја и разних грицкалица. Уз пругу се налази чудна колонија. У каљузи гацају краве, свиње, козе а на њима чуче неке црне птице, налик гаврановима и требе их. Време поласка Тој трејна је приближно одређено. Никома се не жури. А ако неко мало и закасни, може да потрчи и стигне возић.

Тој трејн полази из равнице, пролази кроз џунглу, а затим у цик-цак линији наставља успон

уз планину до Дарџилинга који се налази на висини од 2125 m. Често се догоди да застане зато што на прузи стоји крава, а знамо да је крава у Индији света животиња и да има сва права. Тада мала локомотива нервозно пишти не би ли је уплашила. За сваки случај машиновођа не прилази исувише близу из бојазни да крава роговима не преврне возић. Тек када крава схвати да паметнији попусти, Тој трејн наставља војњу. Пруга и пут за Дарџилинг се целом дужином преплићу правећи кичу. Бициклисти возе упоредо са возићем а често су и бржи од њега.

У равници возић пролази кроз непрегледне плантаже чаја а затим почиње успон. Промичу места: Силигури, Сукна, Тандарија. Како се возић више пење тако и људи у насељима кроз која пролази изгледају другачије. Некако су ситнији, пријатнији, са

више искошеним очима. У возић ускачу дечаци с колицима а други се каче са спољне стране. Воze се мало уз брдо а затим искоче и на колицима се спуштају путем. Често се догоди да собом понесу и понеку ствар неопрезних туриста.

У сваком насељу возић стаје да се напуни водом и угљем. Док ложац великим жарачем избацује пепео из ложишта, с друге стране дечаци узимају угаљ из локомотиве. Други пак, машицама, ваде жар из пепела стављају га у металне канте и носе кућама. Угаљ и дрва су у овим планинама ретки и драгоцени а на висини преко 1500 m су и те како потребни јер су ноћи хладне.

Промичу места: Сонада, Гум (највиша тачка на прузи, 2250 m) а затим возић улази у Дарџилинг, градић у чијој се околини узгаја најбољи чај на свету. Чај због кога је и направљен Тој трејн.

Б. Домић

СПЕЦИЈАЛИТЕТ

У ЗЕМЉИ ИНКА ГАЈИ СЕ 10.868 ВРСТА КРОМПИРА. ПОВРАТАК
ДРЕВНОЈ ТРАДИЦИОНАЛНОЈ НАМИРНИЦИ КИВИЧИ

ИЗ

СПАЉЕНЕ БАШТЕ

На пијацама у Перуу има их свих могућих боја, величина, облика: белих, жутих, црвених, ружичастих, зелених... од ситних дугуљастих до огромних округлих, тешких и до два килограма. Реч је о кромпиру, поврћу које заузима четврто место на листи највише трошених пољопривредних производа у свету. Без њега се данас не може замислити трпеза на било ком крају наше планете.

Легенда каже да су шпански освајачи Империи Инка пренели кромпир из Перуа у Европу као нешто чему ће се на старом континенту дивити као чуду из Новог света. Нису ни

чењу, на енглеском двору у 16. веку наређено је да се спали читава башта са усевом те горке и неукусне биљке. Али, тада су краљевски баштовани на своје запрепашћење и дивљење открили да корен, односно кртола новог поврћа, која се у запаљеној башти испекла, има диван укус и мирис и да је — одлична за јело!

Према подацима Одељења за генетику Међународног центра за кромпир (IPC), чије се седиште налази у Лими, Европљани и Северноамериканци једу само три основна типа кромпира. Међутим, трговци на велико у Перуу свакодневно

налази и Лима, тропским у амазонској џунгли и хладним на Андима, где се температура зими често спушта испод нуле. Постојбина кромпира је управо тај хладни, андски појас. Сељаци, односно Индијанци (реч сељак у Перуу и Боливији синоним је за реч Индијанац), гаје кромпир у три-четири „жетве“ годишње, често на надморској висини изнад 5.000 метара.

Један сељак — пет врста кромпира

Сваки сељак гаји најмање пет различитих врста кромпира. За сваки случај да, ако наиђе јачи јулски мраз или жешћа јануарска

чи да само једна породица годишње троши готово три тоне кромпира.

И поред 1,6 милиона тона произведеног кромпира, Перу је прошле године морао да увезе 10.000 тона из Француске. Међутим, француски кромпир нико није хтео да купи. Стручњаци објашњавају да је то зато што је европски кромпир исувише mekan у поређењу са перуанским. Читав низ типично перуанских јела са страним кромпиром једноставно није могуће направити.

„Мали цин“ по протеинима

Али, влада сматра да сам кромпир није довољан за адекватну исхрану Перуанаца. Зато се, инсистирајући на повратку традицији и култури древних Инка, свим силама покушава да стимулише производњу и повећа потрошњу протеинима богата кивича, поврће које су шпански освајачи забранили.

Шта је прави разлог те забране нико са сигурношћу не зна. Неки сматрају да је ту забрану издао шпански вицекраљ (гувернер прекоморских земаља), јер је желео да Индијанци буду слаби и неухрањени, док други верују да је то зато што су шпански освајачи били шокирани приказима паганских ритуала жртвовања где се кивича мешала са људском

крвљу. Остаје, међутим, чињеница да је производња од око 2.000 тона годишње за време Инка пала на свега пет тона у овој деценији. При том треба имати на уму податак да је у целој Империи Инка, која се простирала од Еквадора на северу до Аргентине на југу, живело само два милиона људи, а данас само Перу има 20 милиона становника.

Кивича (*Amaranthus caudatus* L.) прави је „мали цин“. Јер, 100 грама кивиче има протеинску вредност 75, соје само 68, пшенице 60, а кукуруза једва 48. Килограм кивиче садржи беланчевина колико и три литра млека, а има више гвожђа и калцијума него месо. Због свега тога перуанска влада жели да до 1990. године удесетостручи производњу кивиче.

Али, без обзира на неоспорну вредност 450 година заборављене кивиче, кромпир је био и остао „алфа и омега“ исхране потомака Инка. Да би показали колико цене кромпир, Индијанци из околине Куска доносе у јуну на Инти Рајми (празник Сунца), дан светог празника Инка, најмање пет врста кромпира које, у некаквој мешавини паганских и хришћанских обичаја, остављају испод слика Исуса Христа у католичкој цркви.

Светислав Манковић,
стални дописник Танјуга

Кивича
— протеинско
чудо

слутили да ће та биљка освојити Европу, а касније и цео свет, брже него што су они освојили царство Инка. Мислећи да се као и код поврћа које су до тада познавали једе лишће или стабло, Европљани су у почетку били грдно разочарани кромпиром. У огор-

тржишту најмање 20 до 25 врста те кртоле. Могли би и више јер у земљи Инка постоји преко 10.000 — тачније 10.868 врста кромпира.

Перу је земља с три потпуно различита климатска појаса — пустињским, на обали Тихог океана, где се

врућина, нешто ипак опстане.

Кромпир је основна храна андских горштака. Сваки члан сеоских породица поједе између 800 грама и једног килограма дневно. Ако се зна да просечна индијанска породица броји осам чланова, онда то зна-

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

В.д. директора НО „ПОЛИТИКА“
др Живорад Миновић

В. д. руководиоца ООУР-а и в. д.
главног и одговорног уредника
„Политикиног забавника“
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног
уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић,
Милојко Боковић, Љубинка Ђуровић,
Љиљана Златковић, Милан Илијин,
Милован Кљајић, Нада Михаиловић,
Душан Петровић (председник), Дра-
гољуб Петровић, Радован Поповић,
Зора Продановић, Радомир Ристић
(заменик), Верица Смиљанић и Ник-
ша Сипчевић. Чланови Савета из
Редакције: Дарко Рибникар, Зефири-
но Граси, Соња Јашовић, Мирјана
Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Ол-
га Вукадиновић, Душан Глушац, Бо-
јана Дожић, Светлана Ивановић, Ми-
на Илић, Соња Јашовић (графичко-
технички уредник), Мирјана Крсту-
ловић, Иван Лончар, Мирјана Марин-
ковић (уредник стрипа), Иванка Ми-
ладиновић, Петар Милатовић, Вера
Милићевић, Весна Минић, Нада Не-
вајдић, Вито Недељковић, Биљана
Орловић, Љубомир Патриотић, Зоран
Петканић, Радоје Савић, Весна Соф-
реновић, Војислав Стаменовић, Не-
дељка Сташић, Даринка Тодоровић,
Миленко Тодоровић, Милош Томић и
Бранислава Црномарковић, Зора Ме-
деница.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић
и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ –
ООУР Издања за младе „ПОЛИТИ-
КИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29,
11001 Београд. Поштански фах 124.
Телефони: секретаријат 324-471, ре-
дакција 324-483, техничка редакција
326-620, централа 324-191 и 325-761.
Рукописи, фотографије и цртежи се
не враћају. Огласна агенција: Маке-
донска 35/1, тел. 322-711. На основу
мишљења Републичког секретарија-
та за културу СР Србије, број
413-2973-02 од 22. I 1973. године не
плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 300 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 3.318 динара, полуго-
дишња 6.636 динара, годишња
13.272 динара

ПРЕТПЛАТА
ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 6.636 динара, полуго-
дишња 13.272 динара, годишња
26.544 динара

Претплата се врши на жиро-рачун
број 60801-601-29728 уз обавезну на-
знаку НО „Политика“ ООУР „Продаје“
– претплата на лист „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	\$ 38.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 70.-
ШВЕДСКА	Шкр. 244.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 233.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 58.-

Уплате из иностранства слати на де-
визни рачун НО „Политика“ код „ИН-
ВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун
број 60811-620-63-267300-00054 уз
обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА
ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника
одговоран: Милвоје Весовић, руко-
водиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

Насловна страна
Ненад Милићевић Лија

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM) штампана ствар, штампање; по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржај часописа и листова.

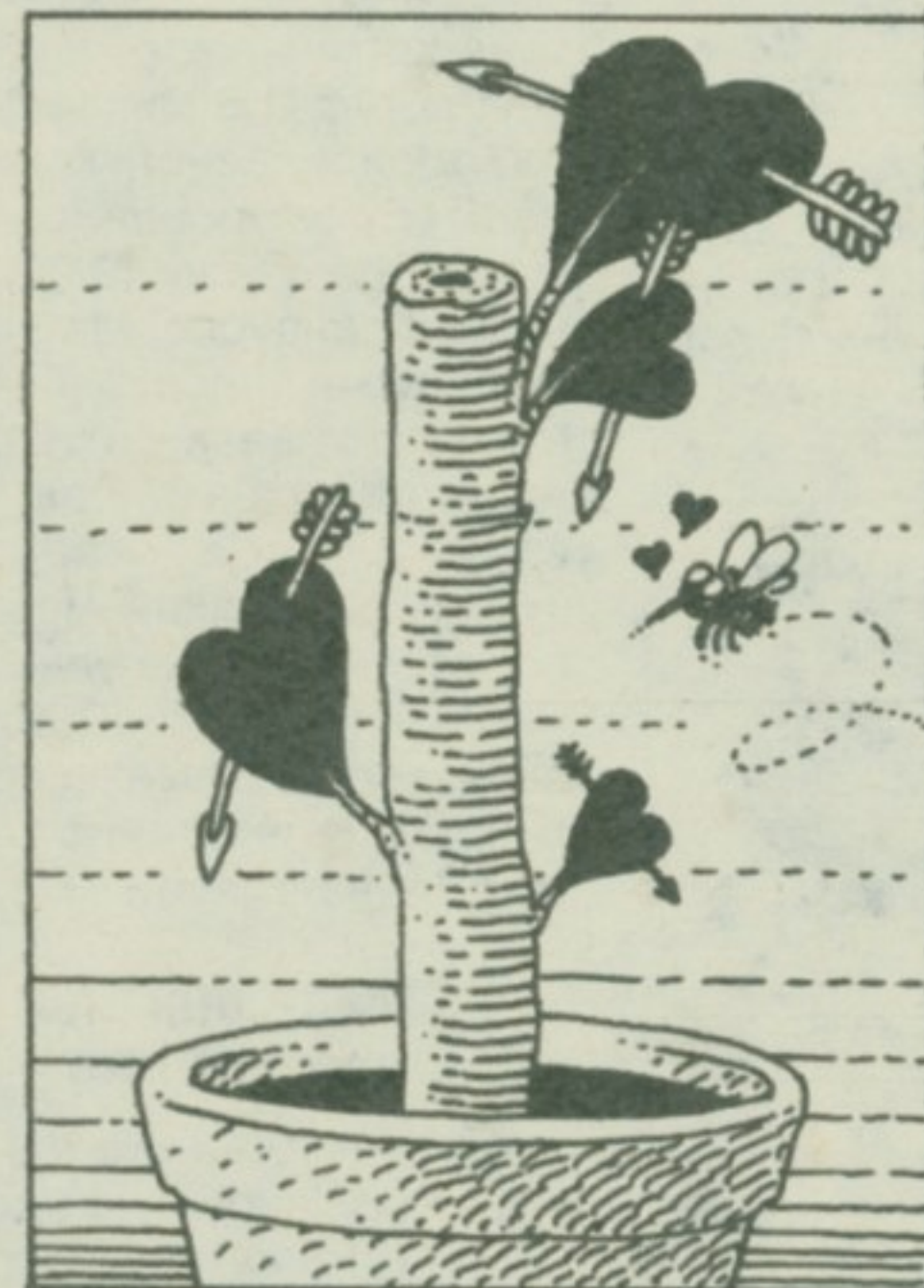

Биљка среће или стабло љубави

У кући имам дрво живота.
Зашто има баш тако чудно
име и какво му је значење?

ЈЕЛЕНА КОШУТИЋ
Видиковац
Београд

Последњих година постало је
модерно украшавати стан биљком
која носи назив дрво живота, биљ-

ка среће, или стабло љубави. Није
реч о посебној врсти него о по-
себној техници гајења биљака из
рода *Dracaena*. Део стабљике који
је потпуно без лишћа стави се у
воду да се „закорени“. За кратко
време са стране стабљике избију
велики чуперци листова који биљ-
ци дају, слободно можемо рећи
елегантан изглед.

У својој постojбини, суптропској
и тропској Африци, гаји се као ма-
ње разгранато дрво, а онда му се
стабло и гране очисте од лишћа и
исецкају на комаде дужине петна-
естак центиметара и продају као
резнице. Ову биљку називају и пут-
ном јер се у свету продаје као ма-
ли суви ваљак који је са обе стра-
не заштићен воском. Восак се
скине и тај ваљак „проради“ у во-
ди, у њему је остао живот, чак ни

тај мали, одсечни део никад не
„умире“.

Неки народи екваторског појаса
приписују му моћ која плесаче у
ритуалним играма доводи у стање
среће и блаженства.

Рачунар и даље скупо задовољство

Живим у Крушевцу. Желеобих
да набавим рачунар „Комо-
дор“ систем „пал“. Занима ме где
могу у Србији да га нађем.

Читалац из Крушевца

Занима ме колико кошта компјутер
„Комодор 64“. Молим те да ми што
пре даш податке јер ми је хитно.

ДЕЈАН
18330 Бабушница

Донедавно је компјутер „Комо-
дор 64“ могао да се купи у
књижари „Младост“ у Београду, у
Улици маршала Тита. Сада је једи-
на могућност да се дође до овог

ИСПРАВКА

Драги читаоци,
У рубрици „УХВАЋЕН ЈЕ
ВУКОДЛАК“ на страни 16
у броју 1868 од 16.10.1987.
начињена је грешка. Бо-
лест ликантропија доби-
ла је име од грчких речи
ликос – вук и антропос –
човек, а не тропос – пре-
тварање како је написа-
но. Исправку даје и пот-
писује новинар који је по-
грешио.

Бојана Дожић

рачунара преко заступника „Ме-
талсервиса“. Незгода је што купац
лично мора да оде по профактуру
у радњу „Мах profi Shop“, Кара-
ђорђева 65 (телефон: 634-927), та-
кође у Београду. Плаћа се у деви-
зама и динарима и кад се све пре-
рачуна, „Комодор“ кошта око 400
хиљада (наравно, нових).

Нека буде – Харалампије

Ускоро ћу добити дугодлаког
персијског мачка, али не
знам како да му дам име. Мислила
сам да би могао да се зове Лир,
Кинг или Аполон, али нисам сигурна
да ли би то било право име за мог
будућег љубимца. Да ли бисте ми
ви нашли неко лепо име?

МОРАНА ЗАЈЕЦ
Ивана Зоха 32,
44250 Петриња

Очигледно ће твој мачак имати
краљевско место у твом дому чим
си одлучила да га, можда, назо-
веш и Кинг. Име је лепо, гласамо
за њега. Ми бисмо ти предложили
и име из нашег поднебља – Ха-
ралампије, на пример. Ако наши чи-
таоци имају неки бољи предлог,
нека ти пишу.

„ОЗОН“ – емисија Радио-програма 202 РАСПИСУЈЕ КОНКУРС ЗА КРАТКУ ПРИЧУ

УСЛОВИ КОНКУРСА:

- 1 – На конкурс се могу слати НЕОБЈАВЉЕНЕ ПРИЧЕ, дужине до једне
странице. Тема приче је слободна.
- 2 – Сваки учесник конкурса може послати највише ПЕТ прича. Рок за сла-
ње радова је: 1. (ПРВИ) ДЕЦЕМБАР.
Радове слати под шифром, а решење шифре (са основним биограф-
ским подацима) приложити у посебној коверти.
Радове слати на адресу: РАДИО-БЕОГРАД, Програм 202, Хиландар-
ска бр. 2, 11000 БЕОГРАД, са ознаком: за
„ОЗОН“.
- 3 – Жири конкурса доделиће три награде у износу од: – 50, 30 и 20 хиља-
да динара
На конкурс могу учествовати сви заинтересовани – нема ограничења
старосне доби.

НАПОМЕНА: Најбоље приче које Жири одабере биће емитоване
у „ОЗОН“-у.

Ближа обавештења могу се добити путем телефона број:
346-775, радним даном од 8-19 сати.

Издавачко-књижевна заједница „Ново дело“ штампаће
избор најбољих прича пристиглих на конкурс.

Три најмлађа учесника конкурса, чији радови
уђу у избор за књигу, Забавник ће наградити
комплетима књига, а њихове и приче још три
аутора објавити.

Кондори опет лете

Драги Забавниче,
Желела бих да ми одговориш да ли је успело вештачко оплођавање калифорнијског кондора. Чула сам, на име, да је од те врсте остало још само шест мужјака и једна женка који сада живе у кавезима.

Поздравља те
МАРИЈАНА
Београд

Подаци које наводиш тачни су. Кондори су, у једном тренутку, потпуно нестали с неба Калифор-

није, а готово да их нема ни изнад високих Анда у Јужној Америци: лове их ради трофеја и ради перја с крила од кога израђују флауте.

или само да би послужили у неким ритуалним свечаностима, а често су и жртве затроване хране намењене вуковима и грамзивим којотима.

Да би се готово истребљеном калифорнијском кондору обезбедио сигуран наставак врсте, у зоолошком врту у Сан Дијегу природно оплођена јаја (вештачки се оплођавају углавном сисари) стављају у инкубаторе... а кад се излегу млади, опет их не препуштају родитељима, јер је њихово подизање, чак и у природним условима, веома сложено.

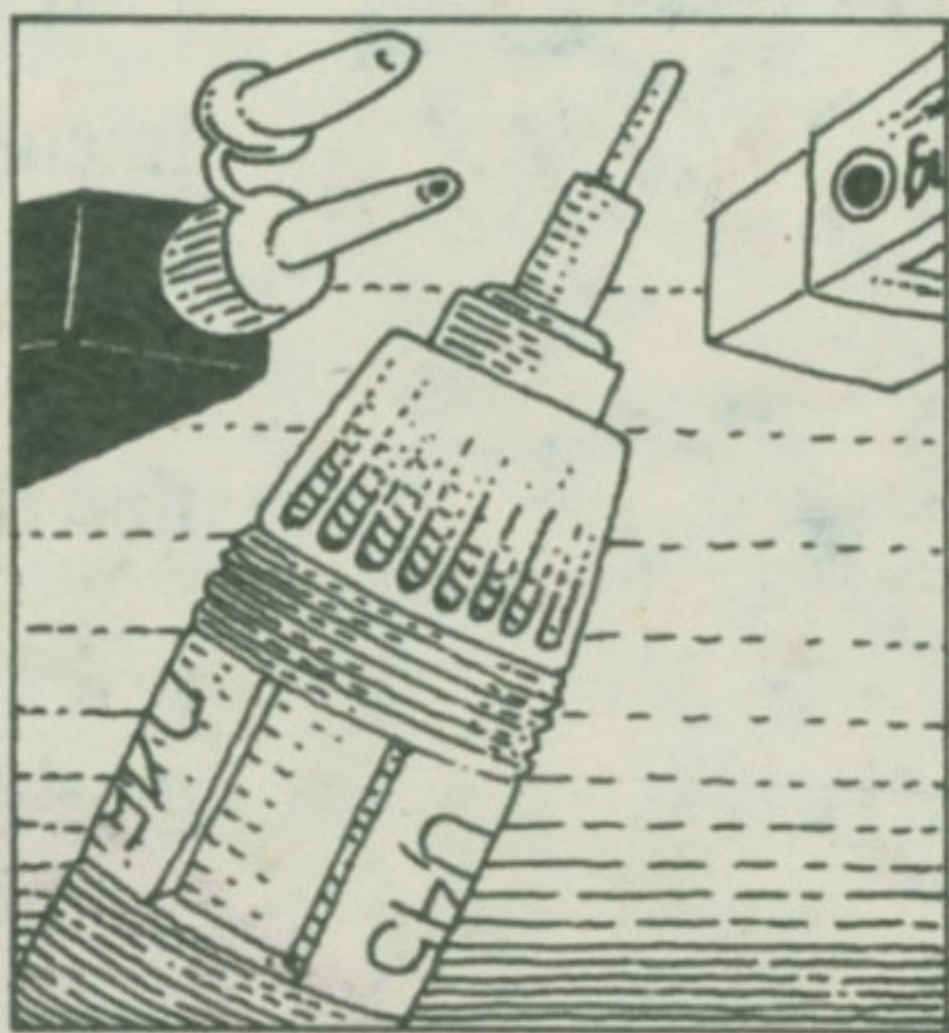
Мали кондори једу делимично сварену храну. Да би им то обезбедили, чувари натерају добро напљункане орлове из врта да поврате оно што су појели и онда руком која је вешто маскирана у главу маме кондора, нуде храну младунцима. На овај начин однеговани младунци калифорнијског кондора Сискон и Текуја увелико крстаре небеским простором које им одувек припада.

Важно је како их држиш

Купио сам ротринге за техничко цртање и писање, али не знам да ли морам да их перем после сваког цртања (писања) ако их не користим сваки дан него отприлике једном недељно.

ДАРИО
Вараждин

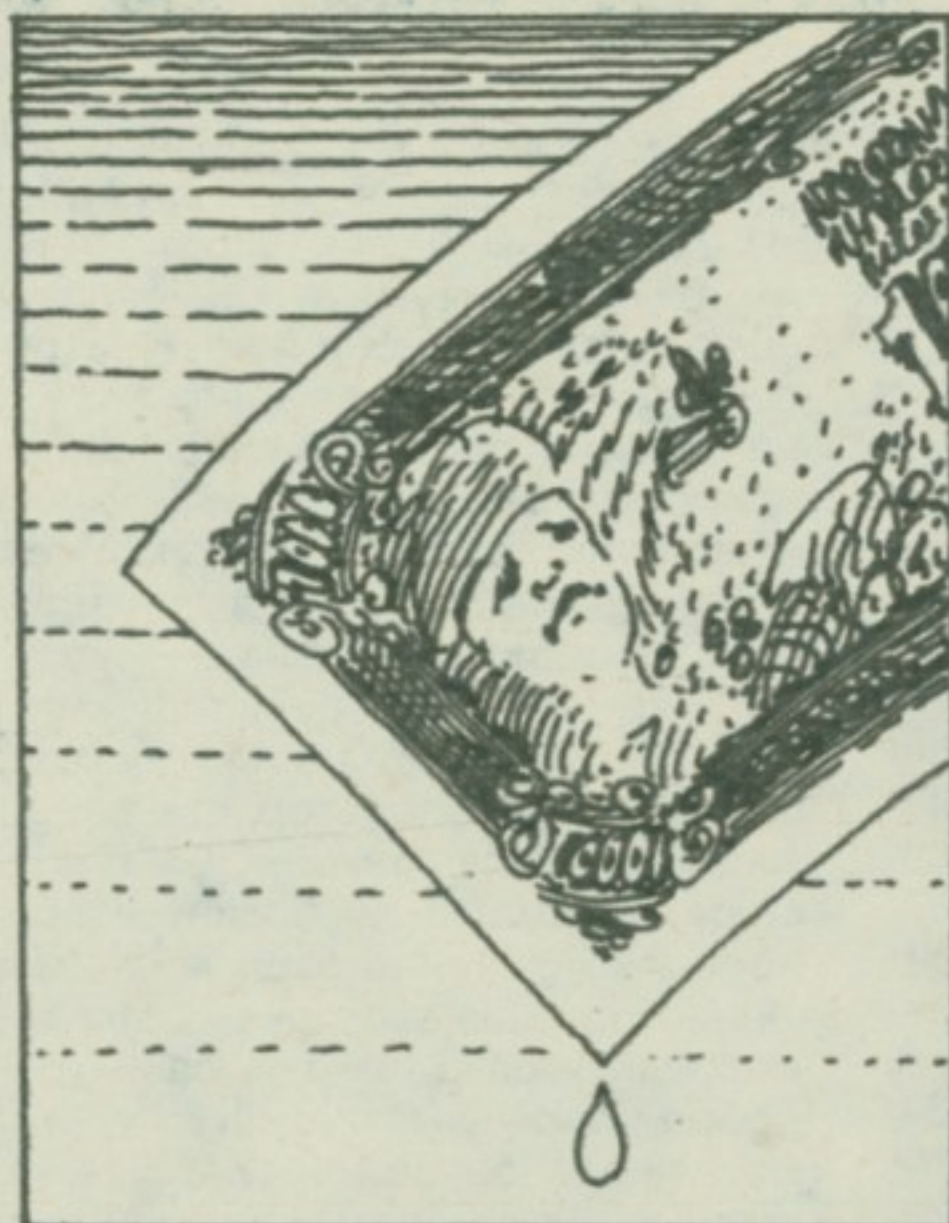
Пера за техничко цртање и писање типа „ротринг“ или неког другог произвођача не мораш да переш после сваке употребе. Само је важно како их држиш. Требало би да буду увек окренута врхом надоле што ћеш лако постићи или држећи их у оригиналној кутији или у држачу за оловке. У таквом

положају игла се неће осушити. Треба да их переш отприлике једном месечно. Потпуно их раставиш на делове и потопиш их у чашу с млаком водом. Оставиш их неко време, затим их обришеш и поново склопиш.

Прилог за грешке

Не могу ти рећи да те читам од првог броја јер си старији од мене, али те читам од свог првог слова. У ствари, наше првобитно дружење је било вероватно веома болно за тебе, јер сам сецкала Ми-

кија, Шилу, Пају и многе друге слицице. Све си стоички поднео, свака ти част. Одонда смо нераздвојни. Некада си био бољи, стари мој, неких 60, 70 страна имађаше. Бејаше више занимљивих текстова, а реклама се слабо сећам. Писала сам ти и раније (безброј питања „Малој пошти“) али ни на једно ниси одговорио. Стидиш ли се и кајеш бар мало због тога? Слала сам и рубрике за „Велики страх“, „Мој кућни љубимац“. Ништа ниси објавио. Да ли је разлог што не куцам на машини или зато што желим да ме потпишеш као „верну читаоцу“ (јер то и јесам)? Знаш, требало би бар мало да ми ласка што су моја писма тако идеална, што кажу – као створена за твој кош.

Сада ти се јављам због рубрике „Пронађите грешку“. Моји другари и ја са задовољством смо читали и слатко се смејали тим грешкама. Изненадили смо се што рубрике више нема. Јеси ли је укинуо или је понестало материјала? Ево, шаљем ти мојих десет примера: „Данас многа деца раде јер од плача својих родитеља много тога не могу да купе.“

СЛАВИЦА МАРКОВ
Жарка Зрењанина 100,
26226 Мраморак

Ако ти то нешто значи, Славице, криво нам је што је толико дуго требало да уђеш у „Забавник“. Извини, нисмо објавили свих твојих 10 реченица, одабрали смо ону, по нама, најзанимљивију. Читаоци су вероватно одгонетнули да, уместо плача, треба да стоји – плата. А да их није лако направити и сама схваташ чим тих „грешака“ нема у сваком броју. Могу да се направе оне реченице како се то каже „на прву лопту“, али оне збуњујуће, које тешко одгонетнеш, тешко.

У овом броју Забавника су писали и:

Кристина Брунштајн, Станислава Траупа 117, 72240 Какањ; Анша Чаушевић, Мила Перуничкића 66, 84210 Пљевља; Матилда Буљовић, Јурија Гагарина 33, 24000 Суботица; Илијас Шабих, 74250 Маглај; Велимир Ђурђевић, Црвено брдо 13, 14233 Велики Црљани; Зоран Теодоровић, Трг 23. октобар 19114, 15000 Шабац; Тамара Новачевић, Даринке Радовић 27, 11250 Железник

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Гордана Вељковић, Банска 1/14, Црнице, 91000 Скопље – има 17 година, сакупља марке, значке, постере и украсна писма, воли да путује.

Андреја Краљ, Ц. Зузорић 17/5, 41000 Загреб – има 14 година, воли музику.

Дејан Бабић, Радићева 65, 44250 Петриња – има 17 година, сакупља салвете и постере.

Игор Ковачевић, Македонска 13/65, 85000 Бар – жели да се дописује, одговара свима.

Ћина Огњановић, Хисинске буне Е/1, 75290 Бановићи – има 12 година, воли диско и рок музику, сакупља салвете, постере и значке.

Снежана Анђелковић, Хо Ши Минова 15/29, 11070 Нови Београд – има 12 година, сакупља марке, воли велики одмор и клизећи распоред.

Биљана Шимић, Стипе Гргића 15, 24000 Суботица – има 14 година, сакупља салвете и оловке, воли музику и спорт, тренира кошарку.

Саша Ивковић, Истарска 30, 58000 Сплит – има 15 година, воли музику и плес, машта о звездама.

Ивана Пешаковић, Молизанских Хрвата 59, 58300 Макарска – има 12 година, воли спорт и музику, жели да се дописује са својим вршњацима.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

СЛОГОВНА ПИРАМИДА: ма, ри-ма, ма-ри-на, ма-ри-на-да, да-ма-ри, да-ма, да.

СЛОГОВНИ КВАДРАТ: ле-о-ни-да, о-пи-ја-ти, ни-ја-га-ра, да-ти-ра-ње.

АНАГРАМ: Нела Ержишник

АКРОСТИХ: Министар

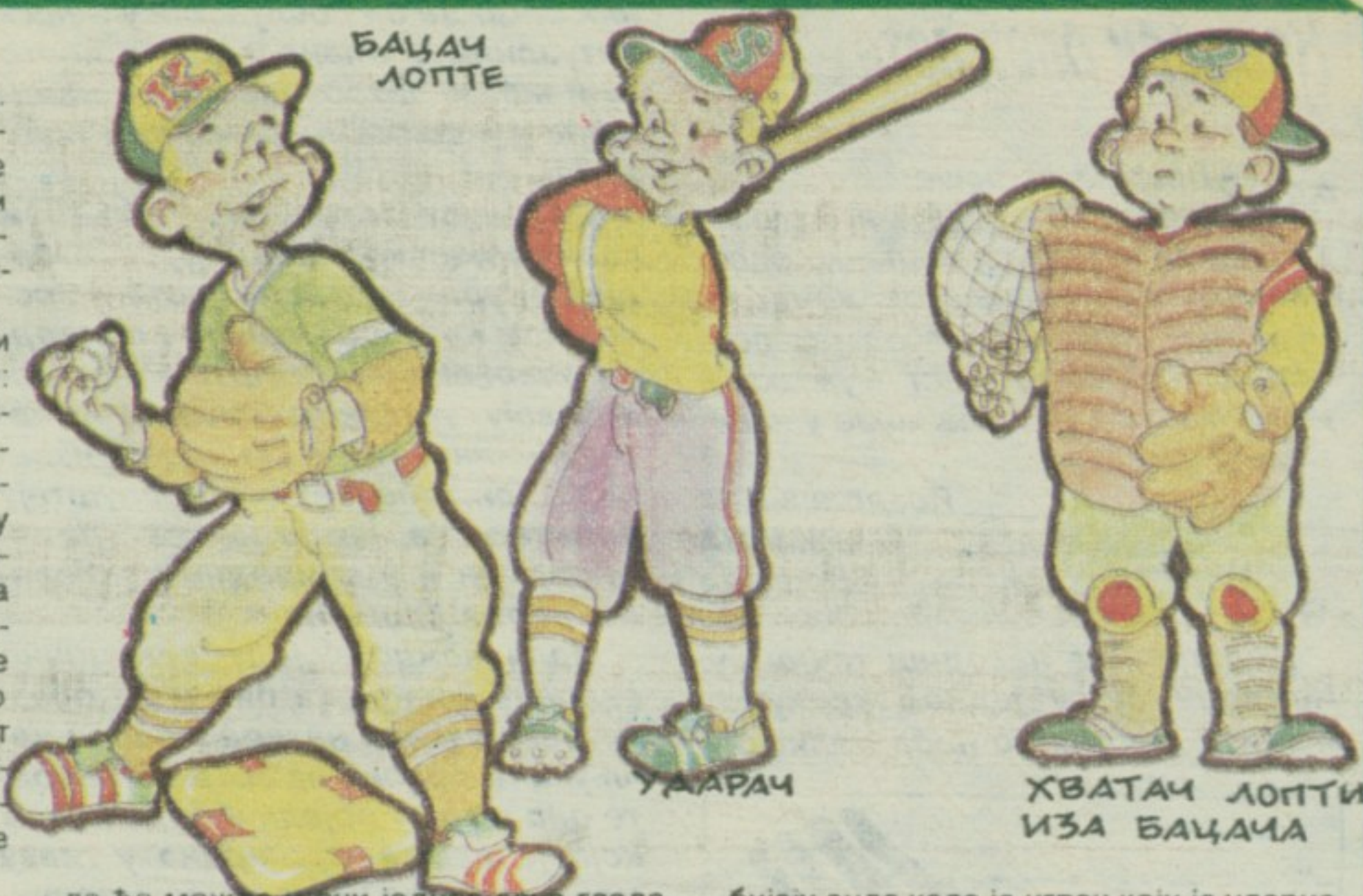
ЗАБАВНИКОВА ИГРАОНИЦА

БЕЗБОЛ

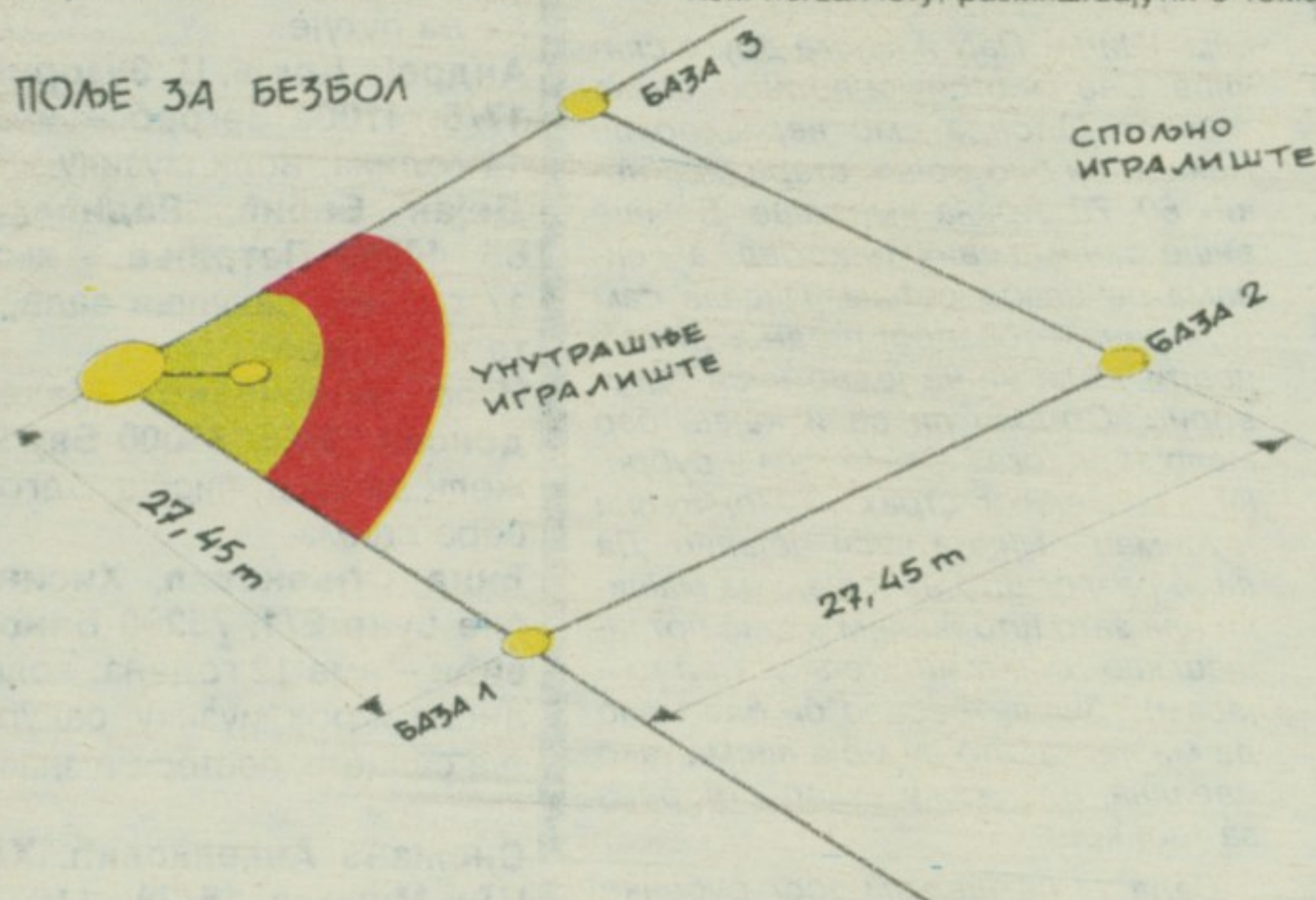
За многе децке широм Европе, а и код нас, имена као што су Мики Кокреин, Хенк Гредберг, Џое ди Мађо, Морт Купер, Џое Морган, Мајк Шмит, Карл Рипкен, не представљају ама баш ништа. Али, за децке, и њихове тате, широм Сједињених Америчких Држава, ова имена говоре много. То су најбољи безбол играчи за 1934, 1940, 1941, 1942, 1975, 1981. и 1983. годину. О њима се пише по новинама,

њихове слике су по дечјим собама. Они су звезде једне од најпопуларнијих спортских игара широм Северне Америке. За ову игру су направљени специјални стадиони, израђује се лепо дизајнирана опрема и води се рачуна о начину бацања и ударања лопте.

Игра је веома динамична и тражи комплетну физичку припремљеност: снагу, брзину, окретљивост, издржљивост, координацију. Сваки покрет мора бити добро истрениран. Није дозвољено само завитлати лопту и бацити у одређени међупростор, где ће је противник ударити палицом. Бачена лопта мора да има своју брзину и прецизност. Ако се лопта баци лоше, или се удари погрешно, може доћи и до повреде играча. Зато је сваки покрет добро прорачунат а мали децаци сатима вежбају бацање и ударање на неком пољанчету, размишљајући о томе

ПОЉЕ ЗА БЕЗБОЛ

да ће можда и они једног дана гледати са насловних страна спортских магазина.

А шта је безбол? То је спортска игра за два тима са по девет играча који се између у ударању палицом и хватању тврде кожане лоптице. Унутрашње игралиште је квадрат $27,45 \times 27,45$ m, а на сваком углу је постављен кожни јастук „база“. Спољно игралиште је омеђено продужењем страница квадрата од главне четврти базе па равно поље целог игралишта изгледа као лепеза отворена под углом од 90° . Смицао игре је обилазак базе на угловима квадрата. Ударач одбија лопту што даље и онда брзим трчањем прелази од угла до угла. Хватачи лопте из другог тима настоје да пресеку његово трчање, добацивањем лопте чувару базе. Једно бацање траје три аута, односно док три играча екипе која тренутно напада не буду избачена из игре. Поени се до-

бијају онда када је играч који је ударио лопту, оптрчао све три базе и поново стигао до стартне базе. Сваки играч који оптрчи поље добија један поен. Играчи могу бити избачени из игре на више начина: тако што су три пута узастопно промашили лопту или је ударили тако да она оде ван терена (фаул). Или, ако неко од одбрамбених играча противничког тима ухвати лопту пре него што је она након удараца додирнула земљу, ударач испада. Поен се губи и ако противнички играч ухвати лопту и врати је на базу свом саиграчу а пре него што је ударач стигао до те исте базе. Када прво бацање истекне, екипе замењују места и онда се тим који је до тада нападао брани, без обзира да ли су освојени поени или не. Иза сваког удараца и хватача налази се судија који контролише да ли су бачене лоптице за ударање исправно додате или не.

1010

NAGRADA

Šalje vam Petar PEZ
Svakog meseca na adrese ljubitelja PEZ bombona poslaćemo

NA KRAJU SVAKOG MESECA,
ŽREB ĆE ODLUČITI KOME ĆE
PRIPASTI NAGRADE.

Imena dobitnika objavićemo u
prvom broju ZABAVNIKA u
mesecu.

Kad se sladiš PEZ bonbonama i
igraš PEZ figuricama
POŠALJI 10 OMOTA PEZ
BONBONA NA ADRESU:

500 majica PEZ

500 kapa PEZ

10 bicikla BMX-turbo RCG

2 pretplate na ZABAVNIK

pošalji 10 omota PEZ bonbona

POLITIKA - PP- 1010 nagrada -
11000 Beograd -
Makedonska 35
PRIJATNO i SREĆNO, želi vam
vaš prijatelj PETAR PEZ!

1787.

"А КАД ВИДЈЕШЕ
ЗВИЈЕЗДУ ГДЈЕ
ЈЕ СТАЛА ОБРА-
ДОВАШЕ СЕ ВЕЛИ-
КОМ РАДОСТИ.

И УШАВШИ У КУКУ,
ВИДЈЕШЕ ДИЈЕТЕ
С МАТЕРОМ ЊЕГОВОМ,
И ПАДОШЕ И ПОКЛО-
НИШЕ МУ СЕ, ПА ОТВО-
РИШЕ ДАРЕ СВОЈЕ И
ДАРИВАШЕ
ГА."

ВУК ЗА ПОЧЕТНИКЕ

Стеван Караџић

ВЈЕШТИЦА СЕ ЗОВЕ ЖЕНА КОЈА ИМА
У СЕБИ НЕКАКАВ
У БОЛСКИ ДУХ, КОЈИ
У СЛУХУ ЈЕ ИЗИБЕ И
СТВОРИ СЕ У ЛЕПТИРА, У КОКОШ
ИЛИ У КУРКУ, ПА ЛЕТИ ПО КУБАМА
И ЈЕДЕ ЛУДЕ,
А ОСОБИТО
МАЛУ ДЈЕЦУ...

ДО АУСТРИЈСКО-ТУРСКОГ РАТА
1737-1739 ЦЕО ОВАЈ КРАЈ БИО ЈЕ
УСЛЕД НАЈЕЗДЕ КУГЕ ПУСТ. ПОМЕ-
НУТИ РАТ АУСТРИЈАНЦИ СУ ИЗГУБИ-
ЛИ ИАКО ЈЕ ЊИХОВА ВОЈСКА ПОД
ГЕНЕРАЛОМ ЛЕНТУЛУСОМ СТИГЛА ДО
ДЛЕДНИЈЕ. СА ЊИМ У ПОВЛАЧЕЊЕ
И БЕЖАНИЈУ КРЕНУШЕ И МНОГО-
БРОЈНИ ХЕРЦЕГОВЦИ КОЈЕ ЈЕ
УСПУТ У ВОЈСКУ УЗЕО... ТАКО ДО
ТРШИЦА ДОБЕ И ЈОКСИМ ВАНДУЛА
АЕДА ВУКОВ.

ЗА НЕМАРИВАЊ ОД
МАЈКЕ, ВУК КАО ДА
ЈЕ РАСТАО УЗ ОЦА
СТЕВАНА...

"НИКШИЊАНКЕ ВИШЕ
МИСЛЕ О
ЈУНАШТВУ
НЕГО О
ЉУБАВИ..."

ЗНАЧИ,
ЕДИПОВ
КОМПЛЕКС

СЦЕНАРИО:
БОРА ЂОКОВИЋ
СТРИП:
ДРАГАН ВОСНИК

ДАЈТЕ
МУ ИМЕ
МИТАР!

НЕ... ВЕШТИЦЕ
НАМ ДЈЕЦУ
ПОЈЕДОШЕ...

И
ЗАТО,
ДАВЕМО
МУ
ИМЕ...

*
ВУК!

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

АААА

ЗА ТО ВРЕМЕ, У
ЕВРОПИ...

Paris,
la capitale de
la France...
la plus belle
ville du
monde!

VOILÀ!

Alors on garde la pa-tre...
Le parole-gloire est ar-n...
ve!...
Le parole-gloire est ar-n...
ve!...
Le parole-gloire est ar-n...
ve!...

"ВУК"-ОТ
РЕЧИ СЛОВЕН-
СКЕ ВОЛК
ШТО КУРЈАКА
ЗНАЧИ...

КО ЈЕ
ОВАЈ?

МАГАРАЦ!

... А И ШТА КЕ ОНАКО
ЈАДАН И БОЛЕШЛИВ...

... У ЛОЗНИЦИ НЕКИ
ГРГУРОВИЋ УЧИ
ДЕЦУ БЕКАВИЦИ
И ЧАСЛАВ-
ЦУ...

... АКО ИЗУЧИ КЊИГЕ
МОГАО БИ ДА БУДЕ
ПОП ИЛИ ТРГОВАЦ...

И ДУКАТ ЈЕ
МАЛИ НОВАЦ
АЛИ ВРЕД
ВИШЕ ОД ТАЛИ-
ЈЕРА!

